

Handlings- og økonomiplan for 2025 — 2028

Gausdal kommune

Innhold

Formannskapets innstilling og kommunestyrets vedtak	2
Innledning.....	23
Ny informasjon etter at kommunedirektørens forslag ble ferdigstilt	26
Befolkningsutvikling	28
Status i tjenester	30
Status og rammebetingelser	47
Økonomisk utvikling i planperioden	60
Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak	66
Kommunal planstrategi	76
Innovasjon	78
Investeringer i økonomiplanen	79
Administrative fellestjenester	91
Næring og miljø	99
Skole	103
Barnehage	108
Kultur og fritid	113
Teknisk drift.....	119
Bygg/eiendom/areal.....	126
Interkommunale samarbeid.....	136
Barn og familie	141
Sosiale tjenester og sysselsetting.....	144
Helse	147
Omsorg	152
Generelle utgifter og inntekter	158
Satsingsområder.....	159
Gebyrliste	167

Formannskapets innstilling og kommunestyrets vedtak

PS 90/24 Handlings- og økonomiplan 2025-2028 samt budsjett 2025

Kommunestyrets behandling av sak 90/2024 i møte den 12.12.2024:

Behandling

Einar Einstad, Sp, satte fram disse forslagene på vegne av Sp, Fellesliste Frp/H, V, MDG:

- Gausdal kommune tar budsjettavtale på Stortinget mellom regjeringen og SV inn slik:

Tall i hele tusen kroner	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Økt bemanning SFO fra 1/8-2025. Det er anbefalt at midlene brukes til oppfølging av barn med ekstra behov. <i>Planområde 3 Skole.</i>	561	1346	1346	1346
Økt bemanning barnehagene fra 1/1-2025. <i>Planområde 4 Barnehage.</i>	509	509	509	509
Fra tilleggsproposisjonen, ikke medtatt tidligere, endring i kontantstøtte, anslår økt etterspørsel etter barnehageplasser. <i>Planområde 4 Barnehage.</i>	183	183	183	183
Sum økte utgifter	1253	2038	2038	2038
Økt rammetilskudd	- 1253	- 2038	- 2038	- 2038

Nytt punkt 18: I 2025 holdes formannskapet løpende orientert om budsjettstatus- og avvik gjennom en enkel rapportering mellom tertialrapporteringene. Framdrift knyttet til økonomisk bærekraft inngår etter nærmere avklaring med formannskapet.

Nytt punkt 19: Som en del av prosessen knyttet til økonomisk bærekraft ber kommunestyret om en oversikt over ikke-lovpålagte tjenester som kommunen leverer. Oversikten skal inneholde en kostnadsoversikt og en kort beskrivelse av tjenesten.

Nytt punkt 20: Politisk arbeidsutvalg for kvalitet i tjenestene involveres ved valg av utredningstemaer for, og i videre arbeid med «Utviklingstrekk og veivalg i helse og omsorgstjenestene».

Økonomiplan for 2025-2028

Nytt punkt 21: Kommunestyret ber om at det ses på muligheter for å utnytte arbeidskraftreserven som ligger hos tidligpensjonister/ynge pensjonister og andre innbyggere i kommunen med kapasitet, eksempelvis som tilkallingsvikarer.

Nytt punkt 22: Kommunestyret ber om en utredning der det ses på mulighetene for å benytte Husbankens investeringstilskudd for nyoppførte leiligheter innen helse og omsorgssektoren, som omhandler både leie og kjøp for brukerne. Saken fremmes til behandling innen august 2025. Dette som en videreføring av kommunens tidligere behandling av aldersvennlig boligutvikling.

Nytt punkt 23: Kommunestyret ber om at strategi for interkommunalt samarbeid revideres i 2025. Det tas initiativ til en prosess med Øyer og Lillehammer.

Nytt punkt 24: Det legges fram en sak for kommunestyre om innføring av vannmåler for de som er tilknyttet kommunens VA-nett. Saken legges fram innen utgangen av juni 2025.

Nytt punkt 25: I vurderingen som skal gjøres av bruk av iPad for de yngste elevene, må det også ses på hvor tidlig i skoleløpet det er nødvendig og formålstjenlig å introdusere digitale verktøy. Det må vektlegges hva forskning sier om effekten på elevenes lese-, skrive- og regneferdigheter.

Forslag fra Viggo Haugen, Bygdalista:

Planområde 1:

- Generelt nedtak på 2.mill.kr fra 2025.

Planområde 6:

- Ta ut anskaffelse av gravemaskin fra investering. Ta ut bærekraftstiltaket tilknyttet gravemaskin fra driftsbudsjettet.

Planområde 7:

- Ta ut tiltak om alternative energikilder på større kommunale bygg fra investeringsbudsjettet. Ta ut bærekraftstiltaket reduserte energiutgifter 2 fra driftsbudsjettet (antatt innsparing fra etablering av alternative energikilder).

Planområde 11:

- Styrke Kreftkoordinatorstillingen med 300.000 kr årlig.

Endringer investeringsbudsjett	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Endring investeringsutgift	-3800	-1000	-1000	-1000
Endring bruk av lån	3800	1000	1000	1000
Sum	0	0	0	0
Endring driftsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028

Økonomiplan for 2025-2028

Endring renteutgifter	-176	-145	-134	-127
Endring avdragsutgifter	-8	-171	-169	-170
Nedtak planområde 1 Administrative fellestjenester	-2000	-2000	-2000	-2000
Trekke ut tiltak bærekraft - innsparing planområde 6 Teknisk drift	200	400	400	400
Trekke ut tiltak bærekraft - innsparing planområde 7 Bygg/eiendom/areal	150	300	300	300
Styrke kreftkoordinator	300	300	300	300
Redusert bruk av disposisjonsfond	1534	1316	1303	1297
Sum endring drift	0	0	0	0

Nytt punkt: Bygdalista forventer en gjennomgang av stillingsressurser på planområdet 6. Teknisk drift. Jamfør omstilling.

Nytt punkt: Planområdet 12. Omsorg. - Omorganisere planområdet. Færre administrative nivåer. Ytterligere økning av grunnbemanning. Fører til mindre belastning på pleiepersonalet. Generer reduksjon i sykefraværet.

Nytt punkt: Det forventes en gjennomgang av stillingsressurser innen planområdet 7.

Geir Land, Ap, satte fram dette forslaget:

- Økt rammetilskudd som følge av regjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet legges til disposisjonsfondet.
2025 2026 2027 2028
-4765 -4765 -4765 -4765
- Planområde 1. Bærekraft-Reduksjon i rammen til folkevalgte organer

Innsparingstiltaket tas ut. kr 200.000,- legges inn for 2025, 2026, 2027 og 2028. Salderes mot bruk av disposisjonsfond

- Planområde 12. Bærekraft-Forsettunet: Redusere en nattevakt-stilling.....

Fjerning av nattevakt-stillingen kan først skje etter at innføringen av velferdsteknologi er utprøvd og evaluert.

Investering.

- Teknisk drift - Gang- og sykkelvei Baklivegen. fra Gausdal Land til Fjerdumsmoen

Formannskapet vedtok å ta ut investeringen på kr 4.000.000 til gang- og sykkelveg langs Baklivegen mellom G-land og Fjerdumsmoen. Begrunnelsen var i hovedsak at en skulle se på alternative løsninger, som spleiselag. For å komme i gang med dette viktige tiltaket ønsker Arbeiderpartiet at det avsettes kr 1.000.000,- Resten av finansieringen legges inn når endelig løsning med finansiering er på plass. Tiltaket finansieres ved bruk av lån.

Votering:

- Punktene 1-8, 10, og 12-16 ble enstemmig vedtatt.
- Punkt 17 – er under behandling, men utsatt i formannskapet.
- Punkt 9:
  - Forslaget til Viggo Haugen (drift og investering) fikk 5 stemmer og falt.
  - Forslag fra Geir Land om rammen til folkevalgte organ ble enstemmig vedtatt.
  - Forslaget til Geir Land om nattevakt-stilling ble enstemmig vedtatt.
  - Forslaget til Geir Land om gang- og sykkelvei fikk 10 stemmer og falt
  - Forslaget til Einar Einstad om å ta statsbudsjettenigheten til regjeringen og SV inn i budsjettet ble enstemmig vedtatt.
- Innstillingen i punkt 9 og 11 med de endringene som allerede er vedtatt ble vedtatt med 17 mot 5 stemmer.
- Nytt punkt 18: forslaget fra Einar Einstad om rapportering av budsjett-status ble vedtatt med 18 stemmer.
- Nytt punkt 19: forslaget fra Einar Einstad om økonomisk bærekraft og ikke-lovpålagte tjenester ble vedtatt med 17 stemmer.
- Nytt punkt 20: forslaget fra Einar Einstad om politisk arbeidsutvalg kvalitet og prosessen om utviklingstrekk og veivalg i helse og omsorgstjenesten ble vedtatt med 16 stemmer.
- Nytt punkt 21: forslaget fra Einar Einstad om arbeidskraftreserver ble vedtatt med 20 stemmer.
- Nytt punkt 22: forslaget fra Einar Einstad om aldersvennlig boligutvikling og Husbanken ble enstemmig vedtatt
- Nytt punkt 23: forslaget fra Einar Einstad om interkommunalt samarbeid ble enstemmig vedtatt.
- Nytt punkt 24: forslaget fra Einar Einstad om vannmålere ble enstemmig vedtatt.
- Nytt punkt 25: forslaget fra Einar Einstad om iPad i skole ble enstemmig vedtatt.
- Forslag fra Viggo Haugen om omorganisering av planområde 12 fikk 5 stemmer og falt.
- Forslag fra Viggo Haugen om gjennomgang av stillingsressurser i planområde 7 ble vedtatt med 17 stemmer. Går inn som nytt punkt 26.
- Forslag fra Viggo Haugen om gjennomgang av stillingsressurser i planområde 6 ble vedtatt med 17 stemmer. Går inn som nytt punkt 27.

Vedtak

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:

a. I medhold av eiendomskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.

b. I medhold av eiendomskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 7 promille for året 2025. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a).

c. I medhold av eiendomskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2025.

d. I medhold av eiendomskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken.

Økonomiplan for 2025-2028

Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2025 i samsvar med dette vedtaket.

e. Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2025, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1.

f. Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.

2. For inntektsåret 2025 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.

3. Gausdal kirkelige fellesråd gis driftstilskudd for 2025 med 6.893.300 kr. Det gis et investeringstilskudd på 150.000 kr i 2025.

4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2025 med 1.664.000 kr.

5. Det kommunale gebyrer og priser justeres opp med 4,1 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.

6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 2.000 kr per måned for 2025. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2025, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.

7. Eksisterende avtale for økonomi med Visit Lillehammer as videreføres for 2025 inn i det nye reiselivsselskapet Rada Reiseliv SA. Egen sak om eventuelt videre økonomisk bidrag fra 2026 skal forelegges kommunestyret i løpet av 2025.

8. Sats for omsorgslønn justeres opp med 4,5 % til 239 kr per time.

9. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2025-2028 samt budsjett for 2025 vedtas med følgende endringer, i forhold til formannskapets innstilling.

I tekst:

- Vanngebyret ble endret i sak 83/24

- Planområde 1. Bærekraft-Reduksjon i rammen til folkevalgte organer Innsparingstiltaket tas ut. kr 200.000,- legges inn for 2025, 2026, 2027 og 2028. Salderes mot bruk av disposisjonsfond.

- Planområde 12. Bærekraft-Forsettunet: Fjerning av nattevakt-stillingen kan først skje etter at innføringen av velferdsteknologi er utprøvd og evaluert.

- Statsbudsjettenigheten til regjeringen og SV tas inn i budsjettet.

I tall:

Endringer i driftsbudsjettet,	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
-------------------------------	---------	---------	---------	---------

Økonomiplan for 2025-2028

tall i hele tusen kroner				
Reduserte inntekter vanngelyr, Ksak 83/24	934	1211	-1618	-5388
Redusert avsetning sjølkostfond vann. Ksak 83/24	0	0	-607	5472
Planområde 1 Administrative tjenester - ikke redusere utgifter til politisk arbeid	200	200	200	200
Planområde 12 Omsorg - tekstforslag bærekraft nattevaktstilling, ingen økonomisk konsekvens				
Forlik på Stortinget, økt rammetilskudd	-1253	-2038	-2038	-2038
Forlik på Stortinget, økte utgifter til bemanning, planområde 4 Barnehage	692	692	692	692
Forlik på Stortinget, økte utgifter til bemanning SFO, planområde 3 Skole	561	1346	1346	1346
Netto endringer driftsbudsjett	1134	1411	-2025	284
Økt bruk av disposisjonsfond	-1134	-1411	0	-284
Redusert bruk av disposisjonsfond			2025	
Sum	0	0	0	0

10. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 8 mill. kr i 2025. Lånet skal avdras over 30 år.

11. Det godkjennes låneopptak med 56,6 mill. kr til kommunens investeringer i 2025 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2025. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.

12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.

13. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.

14. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.744 kr per døgn for 2025.

15. Kommunal planstrategi 2025-2028 vedtas slik den går fram av dokumentet.

16. Status barnevern (lov om barneverntjenester § 15-3) og status skole (opplæringsloven § 13-3 e) tas til orientering.

17. I 2025 holdes formannskapet løpende orientert om budsjettstatus- og avvik gjennom en enkel rapportering mellom tertialrapporteringene. Framdrift knyttet til økonomisk bærekraft inngår etter nærmere avklaring med formannskapet.

18. Som en del av prosessen knyttet til økonomisk bærekraft ber kommunestyret om en oversikt over ikke-lovpålagte tjenester som kommunen leverer. Oversikten skal inneholde en kostnadsoversikt og en kort beskrivelse av tjenesten.

Økonomiplan for 2025-2028

19. Politisk arbeidsutvalg for kvalitet i tjenestene involveres ved valg av utredningstemaer for, og i videre arbeid med «Utviklingstrekk og veivalg i helse og omsorgstjenestene».

20. Kommunestyret ber om at det ses på muligheter for å utnytte arbeidskraftreserven som ligger hos tidligpensjonister/ynge pensjonister og andre innbyggere i kommunen med kapasitet, eksempelvis som tilkallingsvikarer.

21. Kommunestyret ber om en utredning der det ses på mulighetene for å benytte Husbankens investeringstilskudd for nyoppførte leiligheter innen helse og omsorgssektoren, som omhandler både leie og kjøp for brukerne. Saken fremmes til behandling innen august 2025. Dette som en videreføring av kommunens tidligere behandling av aldersvennlig boligutvikling.

22. Kommunestyret ber om at strategi for interkommunalt samarbeid revideres i 2025. Det tas initiativ til en prosess med Øyer og Lillehammer.

23. Det legges fram en sak for kommunestyre om innføring av vannmåler for de som er tilknyttet kommunens VA-nett. Saken legges fram innen utgangen av juni 2025.

24. I vurderingen som skal gjøres av bruk av iPad for de yngste elevene, må det også ses på hvor tidlig i skoleløpet det er nødvendig og formålstjenlig å introdusere digitale verktøy. Det må vektlegges hva forskning sier om effekten på elevenes lese-, skrive- og regneferdigheter.

25. Det foretas en gjennomgang av stillingsressurser på planområdet 6. Teknisk drift. Jamfør omstilling.

26. Det forventes en gjennomgang av stillingsressurser innen planområdet 7.

		Saksframlegg
		Arkivreferanse: 2024/2511-1 Saksbehandler: Marit Bråten Homb

Behandling		
Saksnummer	Møtedato	Utvalg/Råd
71/24	20.11.2024	Formannskapet
	12.12.2024	Kommunestyret

Handlings- og økonomiplan 2025-2028 samt budsjett 2025

Formannskapetets behandling og innstilling:

PS 71/24 Handlings- og økonomiplan 2025-2028 samt budsjett 2025

Formannskapetets behandling av sak 71/2024 i møte den 20.11.2024:

Behandling

I forbindelse med saken var det en **orientering** om IKT/digitalisering ved Jarle Snekkestad.

Utdelt fra kommunedirektøren

- notat om korrigert oppsett ved å skyve investering Dørja med 1 år
- notat som svar på spørsmål stilt av Jo Are Aamodt Brænden, V, om pensjon<
- notat som svar på spørsmål fra Geir Tore Land, Ap om gebyrer

Forslag fra Einar Einstad, Sp, på vegne av Sp, V, Fellesliste Frp/H og MDG:

Endringer i driftsbudsjettet

	Endring 2025	Endring 2026	Endring 2027	Endring 2028
Nye tiltak				
Digitaliseringsrådgiver	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Sum Administrative fellestjenester	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Nye tiltak				
Regulering til boligformål av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim	400	-400	0	0
Sum Bygg/eiendom/areal	400	-400	0	0
Sentrale poster				
Rammetilskudd	-4 765	-4 765	-4 765	-4 765
Bruk av bundne driftsfond	550	550	550	550
Bruk av disposisjonsfond	5 015	5 815	5 415	5 415

Økonomiplan for 2025-2028

Sum Sentrale poster	800	1 600	1 200	1 200
Totalsum endringer i driftsbudsjettet	0	0	0	0

Beløp i 1000

- Ny 100% stilling som digitaliseringsrådgiver tas ut.
- Bevilgningen til regulering av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim flyttes fra 2026 til 2025.
- Økt rammetilskudd som følge av regjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet legges inn
- Endring i bruk av bundne driftsfond: Ikke bruke av næringsfondet til å finansiere næringsrådgiving i LRV. Ikke bruke av næringsfondet til å finansiere oppfølging av partnerskapsavtale med Skeikampen Pluss.
- Saldering: Redusert bruk av disposisjonsfond.

Endringer i investeringsbudsjettet

Skyve på investering Dørja ett år:

Investeringsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	Sum
Investeringsutgift	-35000	14000	21000	0	0
Momskompensasjon	7000	-2800	-4200	0	0
Tilskudd fra NVE	22100	-8860	-13240		0
Bruk av lån	5900	-2340	-3560		0
Sum	0	0	0	0	0
Driftsbudsjettet					
Renteutgifter	-274	-188	-74	-5	
Minimumsavdrag	0	199	-18	-59	
Sum endring	-274	11	-92	-64	
Endret bruk av disposisjonsfond	274	-11	92	64	

Trekke ut investering i GS-veg Gausdal Land-Fjerdumsmoen

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	Sum
Investeringsutgift	-4000				-4000
Bruk av lån	4000				4000
Sum	0	0	0	0	0
Driftsbudsjettet					
Renteutgifter	-185	-152	-144	-139	
Minimumsavdrag	0	-127	-126	-124	
Sum endring	-185	-279	-270	-263	
Endret bruk av disposisjonsfond	185	279	270	263	

Endring i innstillingens punkt 11: Låneopptak reduseres til 56,6 mill.kr

Tekstforslag i tillegg fra samme gruppering:

Egen sak om IKT/digitalisering bestilles.

Votering:

- Punkt 1-8 enstemmig tiltrådt
- Punkt 10-enstemmig tiltrådt
- Punkt 12-16 enstemmig tiltrådt
- Punkt 9: Forslaget til Einar Einstad ble satt opp mot innstillingens punkt. 9. Einar Einstad sitt forslag ble enstemmig tiltrådt. Tilleggs-punktet om utredning IKT/digitalisering ble enstemmig tiltrådt.
- Punkt 11: Forslaget til Einar Einstad ble enstemmig vedtatt.

Innstilling

1) Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:

a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.

b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 7 promille for året 2025. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a).

Økonomiplan for 2025-2028

c)I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2025.

d)I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2025 i samsvar med dette vedtaket.

e)Ved taksering og utskriving av eiendomsskatt i 2025, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskriving av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1.

f)Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.

2)For inntektsåret 2025 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.

3)Gausdal kirkelige fellesråd gis driftstilskudd for 2025 med 6.893.300 kr. Det gis et investeringstilskudd på 150.000 kr i 2025.

4)Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2025 med 1.664.000 kr.

5)Det kommunale gebyrer og priser justeres opp med 4,1 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.

6)Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 2.000 kr per måned for 2025. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2025, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.

7)Eksisterende avtale for økonomi med Visit Lillehammer as videreføres for 2025 inn i det nye reiselivsselskapet Rada Reiseliv SA. Egen sak om eventuelt videre økonomisk bidrag fra 2026 skal forelegges kommunestyret i løpet av 2025.

8)Sats for omsorgslønn justeres opp med 4,5 % til 239 kr per time.

9)Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2025-2028 samt budsjett for 2025 vedtas med følgende endringer:

Endringer i driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Endring 2025	Endring 2026	Endring 2027	Endring 2028
Nye tiltak				
Digitaliseringsrådgiver	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200

Økonomiplan for 2025-2028

Sum Administrative fellestjenester	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Nye tiltak				
Regulering til boligformål av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim	400	-400	0	0
Sum Bygg/eiendom/areal	400	-400	0	0
Sentrale poster				
Rammetilskudd	-4 765	-4 765	-4 765	-4 765
Bruk av bundne driftsfond	550	550	550	550
Bruk av disposisjonsfond	5 015	5 815	5 415	5 415
Sum Sentrale poster	800	1 600	1 200	1 200
Totalsum endringer i driftsbudsjettet	0	0	0	0

- Ny 100% stilling som digitaliseringsrådgiver tas ut.
- Bevilgningen til regulering av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim flyttes fra 2026 til 2025.
- Økt rammetilskudd som følge av regjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet legges inn
- Endring i bruk av bundne driftsfond: Ikke bruke av næringsfondet til å finansiere næringsrådgiving i LRV. Ikke bruke av næringsfondet til å finansiere oppfølging av partnerskapsavtale med Skeikampen Pluss.
- Saldering: Redusert bruk av disposisjonsfond.

Endringer i investeringsbudsjettet

Skyve på investering Dørja ett år:

Investeringsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	Sum
Investeringsutgift	-35000	14000	21000	0	0
Momskompensasjon	7000	-2800	-4200	0	0
Tilskudd fra NVE	22100	-8860	-13240		0
Bruk av lån	5900	-2340	-3560		0
Sum	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

Driftsbudsjettet					
Renteutgifter	-274	-188	-74	-5	
Minimumsavdrag	0	199	-18	-59	
Sum endring	-274	11	-92	-64	
Endret bruk av disposisjonsfond	274	-11	92	64	

Trekke ut investering i GS-veg Gausdal Land-Fjerdumsmoen

Investeringsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	Sum
Investeringsutgift	-4000				-4000
Bruk av lån	4000				4000
Sum	0	0	0	0	0
Driftsbudsjettet					
Renteutgifter	-185	-152	-144	-139	
Minimumsavdrag	0	-127	-126	-124	
Sum endring	-185	-279	-270	-263	
Endret bruk av disposisjonsfond	185	279	270	263	

10) Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 8 mill. kr i 2025. Lånet skal avdras over 30 år.

11) Det godkjennes låneopptak med 56,6 mill. kr til kommunens investeringer i 2025 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2025. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.

12)Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.

13)Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.

14)Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.744 kr per døgn for 2025.

15)Kommunal planstrategi 2025-2028 vedtas slik den går fram av dokumentet.

16)Status barnevern (lov om barneverntjenester § 15-3) og status skole (opplæringsloven § 13-3 e) tas til orientering.

17) Egen sak om IKT/digitalisering bestilles.

Kommunedirektørens forslag til innstilling

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
  1. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
  2. I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 7 promille for året 2025. Satsene differensieres ved at den sats som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a).
  3. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdeler for året 2025.
  4. I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2025 i samsvar med dette vedtaket.
  5. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt i 2025, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1.
  6. Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11. For de som ønsker det, kan eiendomsskatten betales månedlig.
2. For inntektsåret 2025 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
3. Gausdal kirkelige fellesråd gis driftstilskudd for 2025 med 6.893.300 kr. Det gis et investeringstilskudd på 150.000 kr i 2025.
4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2025 med 1.664.000 kr.
5. Kommunale gebyrer og priser justeres opp med 4,1 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 2.000 kr per måned for 2025. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2025, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
7. Eksisterende avtale for økonomi med Visit Lillehammer as videreføres for 2025 inn i det nye reiselivsselskapet Rada Reiseliv SA. Egen sak om eventuelt videre økonomisk bidrag fra 2026 skal forelegges kommunestyret i løpet av 2025.
8. Sats for omsorgslønn justeres opp med 4,5 % til 239 kr per time.
9. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2025-2028 samt budsjett for 2025 vedtas.
10. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 8 mill. kr i 2025. Lånet skal avdras over 30 år.
11. Det godkjennes låneopptak med 66,5 mill. kr til kommunens investeringer i 2025 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2025. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
12. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
13. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester; kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.
14. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.744 kr per døgn for 2025.
15. Kommunal planstrategi 2025-2028 vedtas slik den går fram av dokumentet.

16. Status barnevern (lov om barneverntjenester § 15-3) og status skole (opplæringsloven § 13-3 e) tas til orientering.

Vedlegg

	Lenke til digitalt dokument, kommunedirektørens forslag: Handlings- og økonomiplan 2025-2028
1	Fritak § 7a
2	Fritak § 7b
3	Budsjett 2025 Gausdal kirkelige fellesråd
4	Nysaldering 2024 og tilleggsprp 2025 til KST
5	Budsjettforslag fra kontrollutvalget 2025
6	Beregning kurdøgnpris 2025

Sammendrag

Det foreslås at kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen for 2025-2028 samt budsjettet for 2025 vedtas. Videre settes eiendomsskattesatsen for boliger og fritidseiendommer til 4 promille. Det foreslås 7 promille i eiendomsskatt for næring. Kommunens gebyrer og priser økes med 4,1 % med unntak av de tilfeller det der fremmes egne gebyrsaker eller at kommunestyret vedtar gebyrer i eget vedtakspunkt i denne saken.

Saksopplysninger

Kommunedirektøren legger fram budsjett for 2025 og handlings- og økonomiplan for 2025-2028 i balanse. I 2024 har vært gjennomført prosessen Bærekraft 24-25 og det er lagt inn tiltak i budsjett og handlingsplan som reduserer utgiftene. Kommunen har kommet heldig ut av det nye inntektssystemet samtidig som regjeringen foreslår økte bevilgninger til kommunesektoren. Dette er likevel ikke nok for å dekke opp for utgiftsøkningene som kommunen har.

Kommunedirektøren har gått gjennom mange tiltak og budsjettinnspill i sitt arbeid med budsjettet og økonomiplanen. De tiltak som ble ansett nødvendige er lagt inn. Etter dette er det en manglende budsjettbalanse i økonomiplanperioden som følger (tall i tusen kroner):

År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
25 239	22 634	21 460	24 501

Økonomiplan for 2025-2028

For å oppnå budsjettbalanse er det lagt inn følgende salderingstiltak (tall i tusen kroner):

Saldering:	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Reversere avsetning til flyktningefond	-2 335	-2 135	-	-
Reversere avsetning til disposisjonsfond - mellomfinansiering selvkost	-	-11 837	-8 102	-8 430
Nedtak driftsramme planområde 1 Administrative fellestjenester	-	-	-475	-1 140
Nedtak planområde 2 Næring og miljø - bruk næringsfond som delfinansiering næringsarbeid LRV	-450	-450	-450	-450
Nedtak driftsramme planområde 2 Næring og miljø.			-85	-204
Nedtak driftsramme planområde 3 Skole			-1 091	-2 618
Nedtak driftsramme planområde 4 Barnehage			-665	-1 596
Nedtak driftsramme planområde 5 Kultur og fritid			-172	-414
Nedtak driftsramme planområde 6 Teknisk drift	-	-	-	-
Nedtak driftsramme planområde 7 Bygg/eiendom/plan			-780	-1 873
Nedtak driftsramme planområde 9 Barn og familie			-470	-1 128
Nedtak driftsramme planområde 10 Sosiale tjenester og sysselsetting			-345	-827
Nedtak driftsramme planområde 11 Helse			-1 085	-2 605
Nedtak driftsramme planområde 12 Omsorg			-1 340	-3 216
Bruk av disposisjonsfond	-22 454	-8 212	-6 399	-
Sum saldering	-25 239	-22 634	-21 460	-24 501

Dette er de innsparingstiltak som kommunen minst må få på plass for å kunne få budsjett for 2025 og økonomiplan for 2025-2028 i balanse. Mye utviklingsarbeid for å forenkle og forbedre er i gang. I tillegg vil tre prosesser ha prioritet i 2025, med sikte på å møte utfordringer og vise muligheter, både når det gjelder demografi og effektivisering og innsparing.

1. Prosess knyttet til økonomisk bærekraft, som gjelder alle planområder.
2. Utredning av alternative strukturer for skole og barnehage i tråd med kommunestyrets vedtak (planområdene 3 Skole og 4 Barnehage).
3. Prosjekt «Utviklingstrekk og veivalg i helse- og omsorgstjenestene» (planområdene 9 Barn og familie, 10 Sosiale tjenester og sysselsetting, 11 Helse og 12 Omsorg.)

Tilleggsproposisjon fra Støre-regjeringen samt forskyvning investering Dørja

Regjeringen har kommet med en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet for 2025 der det foreslås en ytterligere styrkning av rammetilskuddet til kommunene. Styrkningen er på samlet 5 mrd. kr hvorav kommunesektoren får 4,3 mrd. kr av dette. I 2025 er det anslått at Gausdal sin andel av dette utgjør 4.764.000 kr.

Tilleggsproposisjonen kom etter at kommunedirektøren hadde lagt fram sitt forslag til budsjett og økonomiplan. Dersom dette skal innarbeides i budsjettet, må det fremmes forslag om det i den politiske behandlingen av budsjett og økonomiplan. Det er lagt ved et eget notat som sier noe om hvordan en slik justering kan gjøres.

Rett etter at det var satt sluttstrek for talldelen i budsjettet ble det også klart at investeringen knyttet til Dørja bør forskyves med ett år som følge av at konsesjonsbehandlingen hos NVE ikke er ferdig. Det framgår også av vedlegg hvordan dette kan foreslås endret om det er politisk ønskelig.

Kontroll og tilsyn

I kommunedirektørens innstilling er det lagt inn kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2025 med 1.714.000 kr fratrukket forventning om innsparing i tråd med Bærekraft 24-25 på 50.000 kr. Budsjetttramma i 2024 var 1.616.000 kr. Kommunedirektørens forslag om driftsramme for kontroll og tilsyn for 2025 er dermed 1.664.000 kr.

Kirkelig fellesråd

Gausdal kirkelig fellesråd har i brev til kommunen datert 19.09.2024 søkt om tilskudd for 2025 på 6.893.300 kr. Nivå i 2024 var 6.752.000 kr. Det er en økning fra 2024 med 141.300 kr. Fellesrådet har vært inkludert i Bærekraft 24-25 og har i budsjettet for 2024 lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 120.000 kr. Budsjettet for fellesrådet er dermed lønns- og prisjustert fra nivå 2024 samt at innsparingstiltaket er trukket fra.

Fellesrådet har videre bedt om et investeringstilskudd på 120.000 kr knyttet til montering av takrenner på Østre Gausdal kirke.

Digitalisering og informasjonssikkerhet

Utvikling og endringshastighet innen IKT-drift, digitalisering og økt bruk av kunstig intelligens (KI), og ikke minst kravene innen informasjonssikkerhet og personvern gir hver enkelt kommune store muligheter og utfordringer. Drift av IT-programmene er utkontraktert til Ikkomm AS og til systemleverandørene (skyleverandører).

Internt i kommunen ivaretas oppfølgingen av driftsavtalene, utnyttelse og videreutvikling av systemene (herunder Microsoft 365), informasjonssikkerhet og personvern og systemansvar for nasjonale tjenester (KS FIKS). I tillegg kommer prosjektdeltakelse og koordinering i større 3-1-prosjekter, kundekontakt mot Ikomm og rådgivning og støtte til ledelsen og tjenesteområdene. Fagsystemer og tilhørende verdikjeder øker i kompleksitet og stiller større og større krav til kompetanse i kommunene, som i bedrifter ellers. Det samme gjelder økende krav til sikkerhet og personvern i og rundt våre løsninger, i takt med at trusselbildet er stadig mer utfordrende, ved at eksterne trussel-aktørers evne og vilje øker.

Til disse oppgavene har Gausdal kommune per i dag kun én rådgiver i 100% stilling. Til sammenligning foreslås det i Øyer å øke fra to til tre 100%-stillinger innfor området. Relativt sett har Lillehammer også en langt bedre bemanning av disse funksjonene.

Til tross for at dagens ressurs i Gausdal er meget kompetent og effektiv, har kommunedirektøren over lengre tid erfart at kommunen ikke har tilstrekkelig kapasitet til verken å løse dagens utfordringer, ei heller nok ressurser til å gripe nye muligheter. En styrket innsats på dette området vil ved ny teknologi og nye arbeidsformer, kunne redusere kostnadsøkninger og bidra til å utløse større gevinster i tjenester og forvaltning.

Gebyrer og priser

Gebyrer og priser justeres i utgangspunktet med den kommunale prisveksten på 4,1 %. Det gjelder imidlertid ikke alle gebyrer, og disse vedtas enten som egne saker ellers som egne punkt i budsjettvedtaket.

Eiendomsskatt

Kommunedirektøren foreslår endring i promillesatsen for næringseiendom (inkl. kraftverk, kraftnett mm), satsen foreslås oppjustert fra 6 til 7 promille i 2025. Maksimal promillesats er 7.

Kommunedirektøren foreslår uendret promillesats med 4 for boliger og fritidseiendom. Maksimal promillesats her er 4. Fra og med 2025 er det ikke lenger eiendomsskatt på skatteobjekter som faller inn under ordningen med særskilt grunnlag. Det vil si det som var igjen av verker og bruk og som ikke ble kategorisert som næring.

Terminer for betaling av kommunale avgifter

De kommunale avgiftene faktureres kvartalsvis med følgende forfallsdatoer: 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.

For noen er det en utfordring å betale kommunale avgifter kvartalsvis. Det åpnes derfor for muligheten til å betale månedlig for de som ønsker det.

Maksimalpris foreldrebetaling- inkl. reduserte satser for foreldrebetaling og gratis kjernetid

Det er lagt til grunn maksimalpris for foreldrebetaling på 3.000 kr per måned fra januar 2024. Regjeringen Støre har i sitt budsjettforslag lagt inn reduksjon til 2.000 kr per måned fra august 2024. Barnehageplass betales for i 11 av årets 12 måneder (det er betalingsfri i juli).

Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for barn i familier med lav samlet inntekt er også videreført. I statsbudsjettet er det lagt opp til at en families barn nr. 3, som samtidig er i barnehagen med sine to søsken, skal være gratis.

Dersom Stortinget vedtar en annen maksimalpris enn det som er foreslått i statsbudsjettet, foreslår administrasjonen at den også legges til grunn som betalingssats i de kommunale barnehagene i Gausdal.

Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier og gratis kjernetid

Ordning knyttet til redusert foreldrebetaling for elever i 1.-4. klasse fra lavinntektsfamilier er videreført. Det samme er ordningen som ble innført knyttet til 12 timer gratis kjernetid i SFO, ordningen omfatter nå alle elever i 1. - 3. trinn.

Nye gebyrer fra 2025

Det er foreslått nye gebyrer fra 2025 som følger:

- Behandlingsgebyr mer melding/sak etter Ledningsforskriften.
  - Enkel kr 1000,-
  - Medium kr 2300,-
  - Større kr 4600,-
- Oppstartsmøte reguleringsplan, 12.000 kr.
- Reguleringsplan, etter medgått tid, 1.150 kr per time.
- Utlån av hjelpemidler, 100 kr.

De nye gebyrene er inntatt i gebyroversikten som ligger i handlings- og økonomiplanen.

Kurdøgnpris sykehjem

Som følge av anbefaling etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt, har kommunen valgt å ta med opplysning om kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i budsjettdokumentet. Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster å drifte per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag for beboere med vedtak om langtidsplass.

Kurdøgnprisen for 2025 er beregnet å utgjøre 3.744 kr. Beregningen er dokumentert i vedlegg 6 til saksframlegget.

Prinsipp om full kostnadsdekning av selvkosttjenester

For selvkosttjenestene septik og renovasjon stiller lovverket krav om full kostnadsdekning. Det innebærer at gebyrene skal dekke kommunens utgifter. For øvrige tjenester blir det ikke stilt et tilsvarende lovkrav, men kommunen bør i størst mulig grad ha gebyrer som dekker kommunens utgifter til den enkelte tjeneste. Alternativt kan kommunen bevisst velge å subsidiere en tjeneste.

I Gausdal kommune har kommunestyret vedtatt prinsipp om full kostnadsdekning på følgende områder:

Septik (lovkrav)	Renovasjon (lovkrav)	Avløp
Vann	Feiing	Byggesak
Kart/oppmåling	Plansaker	

Prinsippet om full kostnadsdekning innebærer ikke at kommunen alltid har like høye inntekter som utgifter, men at kommunen skal praktisere ordening med selvkostfond og framførbart underskudd (gjelder ikke gebyrer fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven – der er det ikke lenger anledning til å framføre underskudd fra tidligere år). Dekningsgradene knyttet til disse tjenestene er, i all hovedsak, også forelagt kommunestyret i forbindelse med gebyrvedtakene.

Ny brannordning

Kommunestyret får seg forelagt en sak knyttet til ny brannordning. Ettersom dette ikke var vedtatt da kommunedirektøren la fram sitt budsjettforslag, er dette ikke innarbeidet i budsjettet og økonomiplan. I sak om brannordning foreslås det en økonomisk opptrapping over to år. Plan for finansiering av økte kostnader legges frem i forbindelse med økonomirapportering 1. tertial 2025.

Rada Reiseliv SA

Gausdal kommune mottok 1. november 2024 epost fra Rada Reiseliv SA. Der oppfordres de offentlige eierne av tidligere Visit Lillehammer as om å videreføre de eksisterende kommuneavtalene når det gjelder økonomi fra 2024 inn i 2025 til det nye reiselivsselskapet. Selskapet skriver at videreføring av bidraget er nødvendig for å fullføre etableringen. Summen vi har betalt til Visit Lillehammer as ligger fortsatt inne i budsjettet, og videreføres for 2025 inn i det nye reiselivsselskapet Rada Reiseliv SA. Det er laget et punkt i kommunedirektørens forslag som gjelder dette.

Egen sak om eventuelt økonomisk bidrag fra 2026 skal komme i løpet av 2025, ut fra den informasjonen administrasjonen har. Saken blir da lagt fram for kommunestyret.

Praktisk informasjon knyttet til budsjettskjema økonomisk oversikt drift.

Når kommunestyret har vedtatt budsjettrammene på bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd (tidligere budsjettskjema 1A) og bevilgningsoversikt etter § 5-4 andre ledd (tidligere budsjettskjema 1B), har kommunedirektøren fått delegert myndighet til å gi tjenester innen de nettorammer som er på det enkelte planområde. Administrasjonen vil fordele nettorammene på ulike konti i budsjettet. Dette innebærer at det i budsjettskjema økonomisk oversikt drift i kolonnen for budsjett vil kunne bli endringer mellom de ulike postene. Dette har ingen praktisk betydning, men det er greit at leserne av budsjettdokumentene er klar over dette.

Planstrategi

I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett. Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. I Gausdal kommune er det som sagt årlig, i og med at den er verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunal planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Status i tjenester

Vi har lagt inn et nytt kapittel i handlings- og økonomiplanen. Det er om status innenfor tjenester. Lovpålagt årlig «*redegjørelse om barnevernstjenesten*» (lov om barneverntjenester § 15-3) og «*årlig rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø*» (opplæringsloven § 13-3 e), inngår, sammen med et utvalg av tema innenfor andre tjenester.

I tillegg til en generell innledning med oversikt over pågående utredninger og lenke til oppdatert kunnskapsgrunnlag folkehelse, er kapitlet delt inn i tre:

- Oppvekst
- Helse og omsorg
- Samfunnet; med teknisk, landbruk, næring og kultur

Det er i kommunedirektørens forslag til innstilling laget et eget punkt for status knyttet til de to lovpålagte ordningene.

Polisk arbeidsutvalg

I reglement for folkevalgte organ for kommunestyreperioden 2023-2027, står dette om valg av tema til politiske arbeidsutvalg:

«Tema for politiske arbeidsutvalg for kommende år velges ut av kommunestyret i forbindelse med behandling av handlings- og økonomiplanen i kommunestyrets møte i desember. Deretter blir det på et senere kommunestyremøte lagt fram egne saker for opprettelse av de enkelte arbeidsutvalgene, - med tema, mandat, tidsperiode, sammensetning mv.»

To politiske arbeidsutvalg er i arbeid nå, og kommunedirektøren legger til grunn at det ikke er aktuelt med flere på nåværende tidspunkt. De to utvalgene er:

- Politisk arbeidsutvalg om kvalitet i tjenestene
- Politisk arbeidsutvalg om inntekter

Innledning

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument. Gausdal kommunes ble vedtatt i kommunestyret 21. februar 2021, og nytt kommunestyre vedtok i desember 2023 å legge den til grunn for kommunestyreperioden 2023-2027.

Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel for kommende fireårsperiode. Her inngår også budsjettforslaget for det første året i planperioden, der mål blir konkretisert og tiltak finansiert.

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2025-2028, med årsbudsjett 2025. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet Gausdal kommune har, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Nytt av året er et kapittel om status innenfor tjenester. Lovpålagt årlig «redegjørelse om barnevernstjenesten» (lov om barneverntjenester § 15-3) og «årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø» (opplæringsloven § 13-3 e), inngår.

Noen elementer i prosessen knyttet til behandlingen av handlings- og økonomiplan 2025-2028, med årsbudsjett 2025:

- Statsbudsjettet – regjeringens forslag - kom 7. oktober 2024
- Økonomi- og aktivitetsrapport 2 i 2024 ble behandlet i kommunestyret 24. oktober 2024
- Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan i kommunestyret 7. november 2024
- Formannskapetets innstilling 20. november 2024

- Offentlig ettersyn 20. november – 12. desember 2024
- Høringsrunde i kommunen i november/desember: i arbeidsmiljøutvalget, råd for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne og ungdomsrådet. Høringsinnspill følger saken til kommunestyret
- Sluttbehandling i kommunestyret 12. desember 2024

Krevende økonomisk situasjon

Gausdal kommune har hatt en krevende økonomisk situasjon over tid. Endringene i inntektssystemet, regjeringens forslag til statsbudsjett og tilleggspolisproposisjon har gitt Gausdal kommune noe bedre økonomi enn kommunen ellers ville hatt, men endringene monner ikke når vi ser det opp mot økningen i behovet for tjenester i hele befolkningen. Penger kan heller ikke løse alle utfordringene, i og med at fødselsraten i Norge går nedover og det blir færre yrkesaktive. Det vil derfor fortsatt være nødvendig gjøre krevende avveininger og vanskelige valg.

Gausdal kommune leverer gode tjenester.

Samtidig er det mange ting som økonomisk har gått feil vei i 2024, og det summerer seg opp i et stort tall. Dette drar vi med oss inn i handlings- og økonomiplanen for 2025-2028.

Det er ikke noen trøst, men svært mange kommuner er i samme situasjon nå. Gå gjerne inn på KS sin hjemmeside, og les hva KS sier om situasjonen i kommune-Norge, og for kommuneøkonomien. KS peker på at omfanget på flere tjenester har økt kraftig, uten at kommunenes inntekter har holdt tritt med kostnadene.

Den store kostnadsdriveren er pleie og omsorg. For å gi gode nok tjenester har vi på tjenestesteder økt grunnbemanningen. Andre steder har vi vært nødt til å leie inn vikarbyrå for å få inn riktig kompetanse for å gi riktige tjenester til innbyggere. Det har over tid vært en økning i ressurskrevende helsepleie- og omsorgstjenester, særlig til yngre tjenestemottakere. Dette er det vanskelig å budsjettere med. Behovene innen psykiske helsetjenester er også økende.

KS sier det slik: Vi erkjenner at det vil kreve omstilling, politisk lederskap og godt samarbeid for å nå kommunesektorens viktigste mål:

- Et sterkt lokaldemokrati
- En bærekraftig velferd
- En grønn framtid
- Et inkluderende arbeids- og samfunnsliv
- Et trygt og sikkert samfunn

Når det blir flere oppgaver, og færre hender til å løse dem, må vi løse oppgavene på nye måter.

Vi må planlegg godt for framtiden for å møte utfordringer.

Kommunesektoren står overfor store utfordringer som krever økt omstilling og store endringer, både i kommunen som samfunn og organisasjon. Det gjelder håndteringen av demografi-, bemannings- og kompetanseutfordringer, natur- og arealutfordringer, digitaliseringsarbeid samt klima og miljø. Kommunesektoren har effektivisert og drevet omstilling gjennom mange år allerede. Men omstillingstakten må økes. Det er slik i hele Norge.

Saken om skole- og barnehageutvikling er et eksempel på omstillingsarbeid vi må inn i.

I handlings- og økonomiplanen må vi drøfte flere muligheter.

Innovasjon er nødvendig, men her står vi i kommunesektoren overfor noen utfordringer.

Mange av tjenester er rammet inn av et svært detaljert lovverk med tilhørende forskrifter og veiledere. Her sies det mye om hva som skal leveres og ofte også hvordan. Vi må uansett jobbe videre for å finne handlingsrommet. Dette stiller store krav til vår samlede evne til å kontinuerlig planlegge, gjennomføre, evaluere og ved behov justere nye og eksisterende tiltak. Samtidig må vi sørge for nødvendig forebygging av sykefravær.

Overordnet foreslår kommunedirektøren en slik tilnærming:

Handlings- og økonomiplanen for perioden 2025-28 viser at det budsjetteres med et merforbruk i drift på kr 25,2 mill. i 2025, og at merforbruket er utfordrende også de neste tre årene. Merforbruket er i hovedsak en konsekvens av et høyere driftsnivå, spesielt innenfor helse og omsorgstjenestene, forklart med en økt etterspørsel etter lovpålagte tjenester.

Handlings- og økonomiplanen salderes med bruk av disposisjonsfond i første del av perioden, og med effektiviserings- og innsparingstiltak de siste to årene. Effektiviserings- og innsparingsbehovet er fordelt på planområdene ut fra områdenes budsjettmessige størrelse. Dette er en foreløpig fordeling. I løpet av 2025 vil kommunedirektøren gjennomføre tre utviklingsprosesser som vil fastsette de endelige effektiviserings- og innsparingskravene;

1. Prosess knyttet til økonomisk bærekraft, som gjelder alle planområder
2. Utredning av alternative strukturer for skole og barnehage i tråd med kommunestyrets vedtak (planområdene 3 Skole og 4 Barnehage)
3. Prosjekt «Utviklingstrekk og veivalg i helse og omsorgstjenestene» (planområdene 9 Barn og familie, 10 Sosiale tjenester og sysselsetting, 11 Helse og 12 Omsorg)

Innenfor alle de tre prosessene vil det bli satt fokus på nærvær og fremtidsretta organisering og bruk av kompetanse. Det vil bygges videre på de endringsprosesser som allerede er i gang. Når det gjelder helse- og omsorgstjenestene kan nye arbeidstidsordninger (kalenderplan), ny oppgavefordeling mellom profesjoner og styrket grunnbemanning (toppsykepleier) nevnes som eksempler. Nye grep vil bli innført, og utredning av kommunens egen «vikarpool» kan være et eksempel (logistikk, arbeid med å fylle vakter, vikarformidling).

Før vedtak av ny handlings- og økonomiplan for årene 2026-29, vil det foreligge anbefalinger om hvordan Gausdal skal oppnå en økonomisk bærekraft i perioden.

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for 2025 er på totalt 573 mill. kr, og for dette produseres mange tjenester, forvaltningsoppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet.

Samlet investeringsplan for perioden 2025-2028 er på 302,4 mill. kr. I perioden 2024-2027 var den på 337 mill. kroner.

Gausdal, 6. november 2024

Rannveig Mogren

Kommunedirektør

Ny informasjon etter at kommunedirektørens forslag ble ferdigstilt

Det kommer i blant informasjon som kommunestyret må vite om etter at kommunedirektørens forslag er ferdigstilt. Denne informasjonen vil bli forelagt kommunestyret i form av notat. I tillegg legges denne informasjonen inn her slik at den er tilgjengelig for alle og følger dokumentet.

Notat vedrørende regjeringen Støre sitt forslag til nysaldering 2024 og tilleggspolisjon statsbudsjett 2025, forskyving investering Dørja

Til kommunestyret	Møte 7. november 2024
Dato	06.11.2024
Saksbehandler	Marit Bråten Homb
Til formannskapet	20.11.2024, korrigerende av endring Dørja

Nysaldering 2024

Regjeringen Støre kunngjorde 1. november at de foreslår å styrke kommuner og fylkeskommuner med 5 mrd. kr i 2024 for å avhjelpe den svært krevende økonomiske situasjonen for kommunene. Kommunene sin del av disse midlene utgjør 4,3 mrd. kr og Gausdal sin andel utgjør 4.808.000 kr.

Dette innebærer en økning i rammetilskuddet i 2024 med tilsvarende beløp.

Ut fra budsjettjustering foreslått i tertial 2/24, vil dette kunne redusere bruk av disposisjonsfond i 2024 med tilsvarende beløp. Dette under forutsetning av at årsresultatet blir som anslått i tertialrapporten.

Tilleggspolisjon til statsbudsjettet for 2025

Regjeringen Støre foreslår å videreføre den økte kommunerammen i 2024 også til 2025 og kommende år. Også for 2025 er kommunerammen totalt 5 mrd. kr, hvorav 4,3 mrd. kr skal fordeles til kommunene. Gausdal sin andel for 2025 utgjør 4.765.000 kr.

Årsaken til at det blir et annet beløp enn for 2024, er at befolkningstallet for 2024 er per 01.08.2023, mens tilskuddet for 2025 er basert på innbyggertall per 01.08.2024.

Konsekvenser for budsjett og økonomiplan

Regjeringen Støre sitt forslag til nysaldering 2024 og tilleggsproposisjon for 2024 er IKKE innarbeidet i kommunedirektørens budsjettforslag. Denne informasjonen kom rett etter at budsjett og økonomiplan ble låst for å gjøre endringer i kommunedirektørens forslag.

Dersom alt annet er likt, vil dette kunne innebære at disposisjonsfondet per utgangen av 2028 er 23,9 mill. kr høyere enn det som framgår av kommunedirektørens forslag til økonomiplan for 2025-2028 og budsjett 2025.

Dette framkommer slik:

Saldo disposisjonsfond per 31.12	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Kommunedirektørens forslag	70491	46053	37840	29907	27025
Nysaldering 2024, akkumulert	4808	4808	4808	4808	4808
Tilleggsproposisjons 2025, akkumulert		4765	9530	14295	19060
Justert saldo disposisjonsfond per 31.12	75299	50626	52178	49010	50893
Endring som kan gjøres i økonomiplanen		År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Økt rammetilskudd		-4808	-4765	-4765	-4765
Mindre bruk av disposisjonsfond		4808	4765	4765	
Økt avsetning til disposisjonsfond					4765

Dørja – forskjøvet framdrift

Rett etter at det var satt strek for tall-delen i økonomiplanen og investeringsbudsjettet ble det klart at investeringen knyttet til Dørja burde ha vært forskjøvet ett år i tid. NVE er ikke ferdig med konsesjonsbehandlingen. Dette innebærer forskyvning i framdrift av prosjektet. Det vil si at investeringsutgiften, andel momskompensasjon, tilskudd fra staten og andel bruk av lån skulle ha vært forskjøvet fra 2025/2026 til 2026/2027. Dersom det er ønskelig for kommunestyret, kan det fremmes forslag om å justere økonomiplanen for denne endringen. Dette kan i så fall justeres slik:

Mulig endring investering Dørja	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
I kommunedirektørens forslag:				
Investeringsutgift	35000	21000		
Inntekt momskompensasjon	-7000	-4200		
Tilskudd NVE	-22100	-13240		
Andel bruk av lån	-5900	-3560		
Anslag ny framdrift:				
Investeringsutgift		35000	21000	
Inntekt momskompensasjon		-7000	-4200	
Tilskudd NVE		-22100	-13240	
Andel bruk av lån		-5900	-3560	

Økonomiplan for 2025-2028

Differanse – endring fra kommunedirektørens forslag:				
Investeringsutgift	-35000	14000	21000	
Inntekt momskompensasjon	7000	-2800	-4200	
Tilskudd NVE	22100	-8860	-13240	
Andel bruk av lån	5900	-2340	-3560	

Endring drift	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Endring minimumsavdrag	0	199	-18	-59
Endring renteutgifter	-274	-188	-74	-5
Sum endring drift	-274	11	-92	-64
Kan ses mot redusert bruk av disposisjonsfond	274	-11	92	64

Befolkningsutvikling

Historikk - befolkningsutvikling i Gausdal de siste 20 årene

Tabellen under viser historiske befolkningstall for Gausdal kommune fra SSB for 2001, 2014 og 2024.

	2001	2014	2024	Endring i % fra 2001 til 2024
Barn 0-5 år	432	384	303	-30 %
Grunnskole (6-15 år)	774	708	637	-18 %
Videregående (16-19 år)	293	336	260	-11 %
Voksne (20-66 år)	3616	3651	3641	+1 %
Eldre (67-79 år)	752	764	918	+22 %
Eldre (80-89 år)	290	319	342	+18 %
Eldre (90 år og eldre)	47	75	76	+62 %
Totalt	6204	6237	6177	-0,4 %

Tabellen viser at det totale befolkningstallet i Gausdal kommune vært stabilt de siste 20 årene, men at endringene i hvordan befolkningen er sammensatt har vært svært store. Aldersgruppene for barn og ungdom er sterkt redusert, og andelen av befolkningen som er over pensjonsalder har økt kraftig. Sagt på en annen måte; kommunens innbyggere har blitt eldre (lever lenger), og det fødes færre barn.

Denne befolkningsutviklingen er ikke unik for Gausdal kommune, og ligner befolkningsutviklingen i de fleste andre små- og mellomstore kommunene i Innlandet i samme tidsperiode.

Befolkningsframskrivninger for de neste 20 årene

SSB utarbeider prognoser for befolkningsutvikling på kommunenivå basert på antatt utvikling av fruktbarhet, levealder, og inn- og utvandring. SSBs mest brukte prognose for befolkningsutvikling kalles *Hovedalternativet*, og tar utgangspunkt i middels fruktbarhet, levealder, og inn- og utvandring. Prognoser vil alltid ha en grad av usikkerhet knyttet til seg.

Hovedalternativet har truffet relativt bra på total populasjon for Gausdal kommune, men har vært mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Samtidig som det er færre innbyggere i aldersgruppene under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det samme gjelder reduksjonen i antall fødte barn per kvinne. På bakgrunn av dette, har Gausdal kommune de siste årene også brukt prognosen SSB kaller *Sterk aldring*. Den tar utgangspunkt i høy levealder, lav fruktbarhet og lav inn- og utvandring.

Under følger tabeller som viser befolkningsframskrivninger for Gausdal kommune for 2034 og 2044 for *Hovedalternativet* og for *Sterk aldring*.

Hovedalternativet	2024	2034	2044	Prognose - endring i % fra 2024 til 2044
Barn 0-5 år	303	303	295	-6 %
Grunnskole (6-15 år)	637	520	528	-18 %
Videregående (16-19 år)	260	234	206	-18 %
Voksne (20-66 år)	3641	3441	3205	-13 %
Eldre (67-79 år)	918	1021	1112	+15 %
Eldre (80-89 år)	342	473	555	+81 %
Eldre (90 år og eldre)	76	100	149	+117 %
Totalt	6177	6092	6050	-2 %

Sterk aldring	2024	2034	2044	Prognose - endring i % fra 2024 til 2044
Barn 0-5 år	303	230	197	-35 %
Grunnskole (6-15 år)	637	485	371	-42 %
Videregående (16-19 år)	260	230	158	-39 %
Voksne (20-66 år)	3641	3403	3021	-17 %
Eldre (67-79 år)	918	1031	1070	+17 %
Eldre (80-89 år)	342	492	668	+95 %
Eldre (90 år og eldre)	76	111	215	+183 %
Totalt	6177	5928	5700	-8 %

Ut fra utviklingen som har funnet sted de siste 20 årene, virker det sannsynlig at utviklingen de neste 20 årene vil ende et sted mellom *Hovedalternativet* og *Sterk aldring*.

Dersom denne utviklingen inntreffer, vil dette kort oppsummert kunne føre til følgende:

- Ytterligere reduksjon i aldersgruppene for barn og ungdom, det vil si færre barn i barnehage, og elever i grunnskole/ videregående.
- I begge prognosene går antallet voksne mellom 20-66 år ned. Det betyr at kommunen vil få færre innbyggere i yrkesaktiv alder. Dette vil kunne gi mindre tilgang på arbeidskraft, og det vil gi reduserte skatteinntekter.
- Svært stor økning av antall innbyggere over 80 år, med særlig stor økning av innbyggere over 90 år. Dette vil mest sannsynlig bety flere innbyggere som har behov for helse- og omsorgstjenester.

Status i tjenester

Nytt kapittel i handlings- og økonomiplanen – bakgrunn og formål

Vi legger inn et nytt kapittel i handlings- og økonomiplanen. Det er om status innenfor tjenester. Lovpålagt årlig «redegjørelse om barnevernstjenesten» (lov om barneverntjenester § 15-3) og «årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø» (opplæringsloven § 13-3 e), inngår.

Dette er et forsøk på forenkling, for å gi kommunestyret og andre lesere en mer samlet oversikt, framfor at denne type informasjon er fordelt på flere møter og saksdokumenter/tilstandsrapporter/årsrapporter for enkelttjenester/enheter. Initiativet kommer fra politisk arbeidsutvalg kvalitet i Gausdal kommune.

Mangfoldet i de kommunale tjenestene er svært stort, så derfor har en gjort et utdrag av tema innenfor tjenestene, og det utfra en vurdering av hva kommunedirektøren mener er relevant og viktig å formidle nå, og som kan være av politisk interesse.

I samråd med politisk arbeidsutvalg for kvalitet er kapitelet – i tillegg til en generell innledning - delt inn i 3:

- Oppvekst
- Helse og omsorg
- Samfunnet; med teknisk, landbruk, næring og kultur

Et svært viktig dokument som også sier noe viktig om status er kunnskapsgrunnlag folkehelse.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse

Kunnskapsgrunnlaget vedtas av kommunestyret hvert 4. år, og revideres gjennom perioden med oppdateringer av data. Dette er regulert i Folkehelseloven § 5. Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, på populasjonsnivå, og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse skal blant annet baseres på:

1. opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25 i folkehelseloven,
2. kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og
3. kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Kunnskapsgrunnlag folkehelse har hovedfokus på kommunens rolle som samfunnsutvikler, og skal gi et kunnskapsbasert grunnlag for planstrategien, planer, strategier og tiltak.

Alle kommunale enheter bidrar med faglig kompetanse i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget.

Det er de universelle tiltakene rettet mot hele befolkningen som i størst grad bidrar til å styrke folkehelsen i Gausdal. Samtidig skal kunnskapsgrunnlaget gjøre de forebyggende og helsefremmende tiltakene som innrettes mot grupper av befolkningen enda mer presise og målrettede. Kunnskapsgrunnlag folkehelse gir et samlet bilde av en befolkning i Gausdal med overveiende god helse.

Men det tegner også et bilde av de viktigste folkehelseutfordringene i Gausdal. Kommunen jobber med disse utfordringene, innhenter mer kunnskap om årsaker og konsekvenser, og benytter det for å være så sikre som mulig på at de strategier og tiltak vi velger, har effekt.

De områdene som beskrives i kunnskapsgrunnlaget som har størst betydning for folkehelse i Gausdal på lang sikt kan leses her:

Lenke til: [Kunnskapsgrunnlag folkehelse \(framsikt.net\)](https://www.kunnskapsgrunnlag.folkehelse.framsikt.net)

Utviklingsarbeid og større utredninger som er i gang

Nedenfor gir vi et bilde av utviklingsarbeid og større utredninger vi er i gang med i Gausdal. Listen er ikke uttømmende: dette synliggjør hvor omfattende arbeidet med å videreutvikle tjenestene og kommunens oppgaver som samfunnsutvikler er. Bakgrunnen for utredninger og utviklingsarbeid er både politiske vedtak, statlige føringer innen tjenester, behov for økonomisk omstilling, samfunnssikkerhet og beredskap, ønsket om å være en attraktiv arbeidsgiver, og behov for sterkere oppmerksomhet innenfor ulike målgrupper, for eksempel som følge av kunnskapsgrunnlag folkehelse og demografi-utviklingen.

Nedenfor er en punktliste, og i tillegg omtaler vi 2 utviklingsarbeid særskilt:

- «Viktige voksne i barn og unges liv»
- Aldersvennlig boligutvikling

Medarbeiderperspektivet

- Arbeidsgiverplattform, med 4 satsinger i 2024-2025:
  - Styrkebasert organisasjonsutvikling
  - Ledelse og lederstøtte
  - Kompetansemobilisering
  - Innovasjon

Arbeidsgiverplattformen tar utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel med hovedmål og delmål for Gausdal kommune som organisasjon.

- TØRN = et utviklingsarbeid mellom kommuner (i regi av KS) om oppgavefordeling og arbeidstidsordninger, bedre bruk av personellressursene. Enhet helse og mestring er med.
- Felles ledelse - samarbeid på tvers mellom avdelinger
- Rekruttering på nye måter – et innovasjonsprosjekt

Helse- og omsorg

- Utviklingstrekk og veivalg for helse- og omsorg – ny utredningsprosess planlegges
- Bo trygt hjemme med integrerte tjenester, et samarbeidsprosjekt mellom Sykehuset Innlandet, Helsefellesskapet for Innlandet og Helseregion Sør-Gudbrandsdal (HSG)
- Boliger for yngre innbyggere innen habilitering, inkl. avlastningsboliger.
- Ambulerende tjenester – fra bemannede boliger til ambulerende team?
- Helseteknologi og teknologiske hjelpemidler
- Logistikk, arbeid med å fylle vakter, vikarformidling
- «Helsestasjon for eldre» - et innovasjonsprosjekt

Samfunnsutvikling

- Aldersvennlig boligutvikling
- Ny eiermelding= strategi knyttet til kommunens i aksjeselskap og interkommunale selskap
- Felles landbruksplan for de 12 kommunene i Gudbrandsdalen
- Grønne anskaffelser = et prosjekt mellom de 12 kommunene i Gudbrandsdalen
- Videreutvikling av frivilligstrategien
- Arbeid med klima- energi og miljøplanlegging
- Beredskapsplanlegging
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse – videreutvikling
- Vannkildeutredning
- Ny avløpsavtale med Lillehammer
- Utvikling av boligtomter

Økonomisk bærekraft

- «Bærekraft 2024-2025» – gjennomføre kommunestyrevedtak
- Planlegge for flere tiltak i handlings- og økonomiplan 2025-2028

Oppvekst

- Ung styrke
- Prosjektet «Viktige voksne» - systematisk foreldrestøtte
- Videre arbeid med forebyggende plan – barn og unge
- Samarbeid skole – næringsliv – et innovasjonsprosjekt
- Skole- og barnehageutvikling fra kunnskapsgrunnlag til utredning
- Se på spesialundervisningen i barnehage og skole

Digitalisering

- Ny digitaliseringsstrategi
- Samarbeid med Digi Innlandet for kompetanseheving og mottak av digitale fellesløsninger
- Store IKT system byttes ut, - prosesser med anskaffelser, informasjonssikkerhet og personvern, implementering
- Digitalisering og nye arbeidsprosesser, herunder helseteknologi
- Skyreisen: Ikomms datasenter skal avvikles, og driften skal legges om til skybasert drift. Microsofts skyplattform, Azure, er valgt som løsning.

Innovasjon:

- 3 konkrete innovasjonsprosjekt pågår (se overfor)

- Innovasjonsrådet jobber videre for å få opp ideer/prosesser

Mer om: Viktige voksne i barn og unges liv, program for folkehelse 2024-26

Rammene for Viktige voksne i barn og unges liv:

Denne satsingen skal bidra til trygghet hos viktige voksne med stor betydning for barn og unge, gjennom styrkebasert støtte og veiledningen til foreldre og andre viktige voksne.

Det er et overordnet mål at barn og unge i Gausdal skal oppleve trygge, tydelige og støttende voksne, som gjør at de kan ta gode valg.

De faglige rammene for arbeidet vil være:

- Gyldiggjøring (validering) av følelser og grensesetting
- Emosjonell, kognitiv og sosial utvikling 0-16 år
- Trygg dialog om ungdomskultur.

Denne systematisk støtten og veiledningen vil skje på arenaer i kommunen der barn, unge og deres foreldre er; På helsestasjonen, i skolehelsetjenesten, i barnehagen og på skolen. Etter hvert vil det også skje på fritidsarenaer i samarbeid med de frivillige; f.eks på foreldremøter/foreldretreff.

Innholdet tilpasses barnets/ungdommens alder fra 0 til 16 år, og utvikles i medvirkning med barn, unge og foreldre/voksne.

Et godt samarbeidende lag rundt barnet/ungdommen som består av foreldre og andre viktige voksne, sammen med kommunal kompetanse er grunnleggende for å lykkes i den styrkebaserte satsingen på anerkjennelse, medvirkning og relasjonsbygging.

Styrkebasert og anerkjennende foreldresamarbeid viderefører Ung styrke-arbeidet, som er implementert i tjenestene til barn og unge.

Behovet beskrives og begrunnes også i kommunens kunnskapsgrunnlag folkehelse, politisk vedtatt i desember 2023, revidert i oktober 2024:

For barn og unge er trygghet i skolesituasjonen, meningsfull fritid, vennenettverk, deltakende foreldre og et godt forhold til foreldre er viktig for å mestre hverdagen ved å redusere press og opplevd psykiske plager.

Kommunen ser behov for en samordnet satsing på foreldrestøtte, både universelle og mer målrettede tiltak. En helhetlig og samordnet innsats for å møte ufrivillig skolefravær med å styrke tilhørighet, deltakelse og læringsmuligheter, er et påbegynt arbeid, som videreutvikles.

Mer om: **Om aldersvennlig boligutvikling (AVB)**

Aldersvennlig boligutvikling defineres i denne satsingen som bygging av nye boliger og tilpasning av eksisterende boliger. Boligtilpasning skal gjøre det mulig å leve trygt, selvstendig og med god livskvalitet i eget hjem så lenge som mulig.

Målene for den systematiske satsingen på aldersvennlig boligutvikling:

- Det finnes tilstrekkelig antall godt egnede aldersvennlige boliger av varierende type og størrelse. De er geografisk plassert i Follebu, på Segalstad bru og i Forset. Boligene bidrar til at eldre kan bo trygt i eget hjem med god livskvalitet.

Kommentar: Den økonomisk usikre tiden for bolig- og bygge bransjen gjør det krevende å få aktivitet i den aldersvennlige boligbyggingen. Pr. oktober 24 er det ingen som har gått inn i noen av avtale om å bygge med tilvisningsavtale. Tilstrekkelig antall kan virke lite definert. Men det skyldes at jo mer kommunen har dette som tema, desto større er etterspørselen fra målgruppene.

- Kommunen skal være en god og aktiv tilrettelegger for aldersvennlig boligutvikling og boligtilpasning, som aktivt benytter statlige tilgjengelige økonomiske virkemidler. Kommunens ressurser skal være godt samordnet for å utnytte mulighetene for Husbank-virkemidler enda bedre. Det innebærer også god informasjon til alle interessenter.

Kommentar: I en tid med lite nybygging, er det ekstra viktig å legge til rette for god tilpasning av de boligene som eldre allerede bor i. AVB øker innsatsen på denne delen av prosjektet. Vi styrker kommunens informasjon om muligheter og økonomiske virkemidler, både skriftlig og på arenaer der vi møter målgruppene, for eksempel i hjemmebesøk til alle over 80 år og på egnede møtearenaer.

- Aldersvennlig boligutvikling skal bidra til at kommunen benytter/transformerer kommunale eiendommer og bygninger som er egnet til det, til aldersvennlige boliger i nevnte tettsteder.

Kommentar: Det jobbes aktivt på dette området, men vil ta noe tid å iverksette, fordi det vil være behov for endringer i reguleringer og planer.

- Kommunen utvikler en strategi som inneholder prinsipper for hva aldersvennlige boliger, inklusiv uteområdet skal inneholde av kvaliteter som skaper merverdi for målgruppen og for kommunen.

Kommentar: Denne strategien er under utvikling, i samråd med Husbanken og med innspill fra andre kommuner som har denne type strategier. Strategien må gjøre det mer, ikke mindre attraktivt å bygge aldersvennlige boliger.

Oppvekst

Et hovedmål for Gausdal kommune er dette: (fra kommuneplanens samfunnsdel)

“Vi har glade, trygge, robuste barn, unge og voksne - med tro og håp for framtida. Som er klare for et liv med opp- og nedturer.”

Kommunen har mange tjenester inn mot barn og unge. Her er noen: barnehage og skole, skolefritidsordning, kulturskole, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), barnevern, helsestasjon og skolehelsetjeneste, jordmor, fysioterapi for barn og unge, familieteam, barnekoordinator, ungdomsklubb, barn og unges representant i plansaker.

Vi har i dette kapitlet plukket ut noen tjenester, og der vi gir en kort status.

Mer informasjon kan en også finne i kunnskapsgrunnlag folkehelse. Følg lenken her: [Kunnskapsgrunnlag folkehelse \(framsikt.net\)](#)

Og i kunnskapsgrunnlag barnehage og skoleutvikling, som ble behandlet i kommunestyret 24. oktober 2024: [Møte i Kommunestyret den 24.10.2024 \(gausdal.kommune.no\)](#)

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Tjenesten skal være tverrfaglig, forebyggende og helsefremmende, og omfatter deltjenestene helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjenesten (grunnskolen og videregående skole), helsestasjon for ungdom, jordmortjeneste, flyktninghelsetjeneste og fysioterapitjeneste for barn og unge. Barnekoordinator er også organisert i tjenesten (hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven). Tjenesten består av 7,6 årsverk.

Tjenesteprofil

Antall konsultasjoner i Helsestasjons- og skolehelsetjenesten, 2018-2024							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (30.6.24)
Helsestasjonen 0-5 år	1174	1111	1137	1195	1570	1617	971
Skolehelsetjenesten - grunnskole og videregående skole	1845	1892	1577	1812	2551	3456	1609
Ungdomshelsetjenesten	87	93	93	64	94	99	51
Jordmor	376	402	359	408	433	414	242
Flyktninghelsetjenesten				2	70	169	99
Fysioterapi barn og unge	212	251	243	303	391	411	284
Koordinering av tjenester barn og unge. Antall saker	3	3	3	3	6	7	8

Selv om det er et synkende barnetall i Gausdal, er trykket på helsetjenestene for barn og unge økende. Flere foresatte ønsker mer veiledning, og barn og unge tar oftere kontakt med skolehelsetjenesten. Nesten alle gravide velger oppfølging av jordmor i stedet for av lege. Flere barn blir født med sammensatte vansker slik at behovet for koordinering også øker.

Barnehage

Mat og måltider

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. De fleste barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så sunne som mulig.

Måltidene har, i tillegg til å skulle gi barna energi og næringsstoffer, stor betydning som sosial og kulturell arena. I barnehagehverdagen er måltidet som sosial arena viktig for møtet mellom barn og mellom barn og voksne. Måltidet gir en strukturert ramme for samspill, deltakelse og dialog, og er viktig for fellesskapet og for å skape trivsel.

Mat og måltider ble en del av Gausdalsmodellen vår 2024. I august ble det arrangert en halv fagdag for alle ansatte i barnehagene, med overskriften «inspirasjon til gode og sunne måltider for barnehagebarn». Det var ansatte fra helsestasjonen og frisklivssentralen som holdt det faglige innlegget. Barnehagene følger ellers helsedirektoratets veileder «Mat og måltider i barnehagen». Alle barnehagene har jobbet videre med mat og måltider i sin barnehage for å forbedre praksis. Dette har gitt resultater.

Inkluderende barnehagemiljø

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. PPT har vært jevnlig ute i barnehagene for å veilede personalet og støtte opp rundt barnehagens systemarbeid for å videreutvikle et inkluderende barnehagemiljø og et godt allmennpedagogisk tilbud til alle barn.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Hver barnehage jobber kontinuerlig med barnehagebasert kompetanseutvikling i hele personalgruppen. Dette skjer gjennom styrkebaserte prosesser, med fokus på refleksjon og ulike prosessverktøy rundt egen praksis.

I arbeidet med å sikre trygge barnehagemiljø er samarbeid mellom hjem og barnehage sentralt. Barnehagene har arbeidet med å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, for å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og barnehage og foreldre imellom.

Digital praksis

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.

I samarbeid med høgskolen i Innlandet har det i barnehageåret 2023/2024 vært gjennomført fagsamlinger med tema digitale praksiser. Målet med disse samlingene har vært å gjøre personalet bedre rustet til å utvikle gode digitale praksiser. Det har vært fokus på hvordan personalet skal kunne

bruke digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet sammen med barn. Det har vært lagt vekt på faglig påfyll, erfaringsdeling og refleksjon rundt arbeid med digitale praksiser.

I mai 2024 ble det gjennomført en opplæring i egen regi. Der var det opplæring på to konkrete digitale verktøy, som egner seg for bruk i barnehagen. På samlingen deltok det pedagoger fra alle barnehagene. Den enkelte barnehage skal arbeide videre med utviklingen av digital praksis i sitt pedagogiske arbeid med barna.

Skole

Dette er fra sist skoleår, 2023-2024, ut fra de parametere opplæringsloven sier vi skal rapportere: læringsresultat, læringsmiljø og frafall (gjennomføring av videregående skole).

Læringsmiljø:

	7.trinn	10.trinn
Trivsel	4,1	4,2
Støtte fra lærer	4,3	4,2
Vurdering for læring	3,7	3,1
Elevdemokrati og medvirkning	3,9	3,4

Skalaen går fra 1-5.

Siste parameter i denne tabellen er kommet spesielt i fokus på bakgrunn av ny opplæringslov som ble iverksatt i høst. Den er interessant å følge videre for å se om vi får bedre resultater framover.

Læringsresultat:

Nasjonale prøver 5. og 8.trinn

5.trinn			8.trinn		
Engelsk	Lesing	Regning	Engelsk	Lesing	Regning
47	49	46	45	46	44
<i>47 i fjor</i>	<i>51 i fjor</i>	<i>49 i fjor</i>	<i>47 i fjor</i>	<i>48 i fjor</i>	<i>48 i fjor</i>

Resultater på nasjonale prøver sist skoleår, var lavere enn gjennomsnittet for landet (50). Elevene skåret best i lesing, både på 5. og 8.trinn.

Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

Elevene i Gausdals-skolen avsluttet grunnskolen med 44,7 i gjennomsnittlig grunnskolepoeng. Dette er 2,9 poeng høyere enn Innlandet og 2,5 poeng høyere enn hele landet.

Gjennomføring videregående

100% av våre elever som fullførte grunnskolen våren 2023, var elever i videregående opplæring høsten 2023. Siste tall for gjennomføring gjelder 2017-kullet. 84,3% av våre elever fra dette kullet har fullført med studie eller yrkeskompetanse på normert tid.

Barnevern

Innen dagens barnevern ser vi et sammensatt utfordringsbilde, og de som trenger hjelp står ofte i komplekse problemer. Det er forventninger og krav til at kommunene skal evne å skape gode og varige løsninger for barns oppvekst innenfor barnas naturlige nettverk, så langt dette er mulig. Saksbehandlingen skal være effektiv og tiltakene skal være forsvarlige, virkningsfulle og tilgjengelige. Tjenesten jobber kontinuerlig med å videreutvikle og forbedre egne tiltak, samtidig som det er satset på høy kompetanse på å gi veiledning og jobbe med endring sammen med familiene.

I 2023 utgjorde barnegruppa mellom 0-17 år i Gausdal 17,4 % av befolkningen (1047 barn). Snittet for Innlandet var 18,1 %. Demografisk skiller Gausdal seg noe fra Innlandet generelt blant annet med en litt større gruppe enslige forsørgere med barn under 18 år på 20,3 %, mens snittet i Innlandet i 2023 var 18,4 %. Andelen barn som bor i familier med vedvarende lav inntekt var i 2023 (13,2 %) i Innlandet, 12,9 % i Gausdal og 15,6 % i Øyer. Barneverntjenesten har ansvar for å gi lovpålagte barnevernstjenester til alle de barna som til enhver tid oppholder seg i kommunen.

I 2023 behandlet barnevernstjenesten 120 bekymringsmeldinger (Gausdal og Øyer samlet), mot 110 meldinger i 2022 og 138 meldinger i 2021. Meldingene i 2023 omhandlet til sammen 83 barn. Det ble i 2023 meldt om bekymring for 3,7 % av barna i aldersgruppen 0-17 år i Gausdal. Gjennomsnittet for Innlandet på andel bekymringsmeldinger i gruppa 0-17 år var 4,6 %. Til tross for at det meldes bekymring for færre barn i Gausdal er det en høyere prosent av de tilmeldte barna som får tiltak fra barnevernet (4,9 % i Gausdal) enn i fylket ellers (4,4 %). Terskelen for å få tiltak er sannsynligvis litt lavere i vår kommune enn i en del andre kommuner. Det er også en høyere andel barn som får tiltak i foreldrehjemmet (77,4 % i Gausdal) enn gjennomsnittet for Innlandet som er 69,4 %. Av de barna som ikke kunne bo i foreldrehjemmet, bodde 41,2 % (Gausdal) og 55,6 % (Øyer) sammen med egen slekt eller nært nettverk i 2023. Gjennomsnittet for Innlandet er 38,1 % slekts- og nettverks plasseringer.

Andelen barn (0-17 år) med undersøkelse i barnevernet var i 2022 på 3,6 % i Gausdal (4,2 % i Øyer). Snitt for fylket var 4,4 %. Andel akuttvedtak i Gausdal var så lav at den ikke kunne måles. Snitt for fylket var 1,2 pr. 1000 barn. Formålet med å undersøke hvordan omsorgsforholdene er for barnet som det meldes bekymring for er å finne ut om barnet har rett til tilpassede tiltak fra barnevernstjenesten. Målet er å bedre omsorg og oppvekstforholdene for barnet. Det er frivillig å ta imot hjelpetiltak fra barnevernstjenesten.

Økonomi i barnevernet er i hovedsak knyttet til bruk av ulike tiltak. Utgifter knyttet til dette vil kunne variere en del både fra år til år, og gjennom året. Bruk av statlige tiltak betales enten med kommunal egenandel eller fullt ut av kommunen. Nivået på utgiftene påvirkes særlig av hvilket behov det til enhver tid er for blant annet plasser i utredning, institusjonsplasser for ungdom og bruk av private tiltak og fosterhjem. I tillegg vil behov for bistand til sakkyndige utredninger i enkeltsaker og advokat-bistand i fylkesnemnd, tingrett og evt. lagmannsrett påvirke den økonomiske byrden.

2023	Øyer	Gausdal	Snitt for fylket
Utgifter pr. barn i befolkningen	14 262,-	19 850,-	17 131,-
Utgifter per barn i barnevernet	219 200,-	256 133,-	221 293,-

Andel av kommunens totale utgifter som brukes på barnevern	3,3 %	4,5 %	4 %
--	-------	-------	-----

Kilde: Barnevernsmonitoren, Bufdir

Helse og omsorg

Helse og mestring

Medarbeiderperspektivet

Helse- og omsorgssektoren er svært personalintensiv fordi tjenestene skal ytes gjennom hele døgnet alle dager i året. Rett kompetanse skal fordeles til rett tid på de riktige oppgavene, for at pasientene skal få dekket sine behov for helsehjelp. Gjennom den nye arbeidstidsordningen som kalles kalenderplan (årsturnus) får medarbeiderne den lovpålagte og avtalefestede vekslingen mellom fritid og arbeidstid, og i tillegg ønske seg langvakter, kortvakter og veksling mellom langfri og mer intensive arbeidsperioder. Det trengs mange medarbeidere for å fylle en turnus gjennom et helt år. Eksempelvis trengs det 1,5 årsverk for å dekke en vakt per dag gjennom et år. For å dekke et døgn med en person på dag-, kvelds- og nattevakt gjennom et år, trengs 4,8 årsverk. Med litt overlapping mellom vaktene øker behovet til 5 årsverk.

ÅRSVERK: Helse og mestring har totalt 120 årsverk medregnet alle typer stillinger. Årsverkene deles mellom 230 medarbeidere i forskjellige stillingsstørrelser. Årsverkene er fordelt på de tre seksjonene med: 48 i hjemmetjenesten (ambulerende, omsorgsboliger og bofellesskap), 37 ved Forsettunet (inkl. produksjonskjøkken og dagsenter) og 35 ved Follebutunet (inkl. rehabilitering og dagsenter).

Stillingsstørrelse for de som går i turnus (har direkte pasientretta arbeid):

100 % stilling	Over 75 % stilling	75 – 50 % stilling	Under 50 % stilling
32 %	62 %	29 %	9 %

Funksjoner: Tjenesten er omfattende og består av flere yrkesgrupper som direkte eller indirekte yter helse- og omsorgstjenester til innbyggerne: sykepleiere, vernepleiere, fysioterapeuter, ergoterapeut, helsefagarbeidere, pleieassistenter, kokker, merkantile medarbeidere, ledere og rådgivere/koordinatorer innen: tjenestetildeling, kreftomsorg, demensomsorg, pasientjournalssystem, turnussystem og helseteknologi/velferdsteknologi.

Kalenderplan: Ved innføring av kalenderplan har flere fått økte stillingsbrøker, men noen velger fortsatt å gå frivillig deltid. Kalenderplanen bidrar til en mer livsfasetilpasset arbeidssituasjon. Noen velger å kun jobbe helger for å få familiesituasjonen til å gå opp (Fafo-rapporter).

Pasienter og tjenester

Dimensjoneringen av de forskjellige delene av helse- og omsorgstjenesten – både de faglige funksjonene og plassene i boliger og sykehjem – er gjensidig avhengig av hverandre. Reduserer man *en* tjeneste må man som regel øke en annen. De fleste ønsker å bo lengst mulig hjemme til tross for redusert allmenntilstand og mestringsevne. Derfor har vi de siste årene økt innsatsen i hjemmetjenesten og vektlagt tidlig innsats og forebyggende tiltak.

Forebyggende tiltak er mindre ressurskrevende enn behandling og rehabilitering. Vi har derfor økt kapasiteten på dagsentrene våre. Det er mest bærekraftig å ruste opp de **minst** ressurskrevende tjenestene for på sikt å kunne bruke mindre ressurser, eller utsette bruken av, de **mest** ressurskrevende tjenestene. Men det må være en tilpasset og god balanse mellom antallet sykehjemsplasser og kapasiteten i hjemmetjenesten.

Antall plasser og pasienter

Plasser i sykehjemmene	63
TOTALT	
• Follebutunet	33
• Forsettunet	29
• Intermediærplass Lillehammer	1
Pasienter i hjemmetjenesten	180 – 200
TOTALT	
• Omsorgsboliger og bofellesskap	49
• Egne hjem	130 – 150

Dekningsgraden er antall sykehjemsplasser i forhold til antall innbyggere over 80 år. Vi har i dag en dekningsgrad på 15 % som er på nivå med mange andre kommuner. Med det økende antallet eldre de nærmeste årene, vil dekningsgraden om fem år være 12 %. Selv om mange eldre holder seg spreke lenger enn før, vil dette likevel kunne gi utfordringer for tjenesten.

Tjenester og tjenestesteder

Institusjonstjenester deles i langtidsopphold og korttidsopphold. Korttidsopphold kan bestå av: utredning, rehabilitering, avlastning, palliasjon (smertelindring) og terminal pleie (ved livets slutt).

Hjemmetjenester består av ambulerende tjenester til hjemmeboende pasienter og tjenester til pasientene i bofellesskapene og omsorgsboligene.

Dagaktiviteter tilbys ved de to dagsentrene: Dagsenter for eldre i Follebu og Dagsro, dagsenter for hjemmeboende personer med demens i Forset. Hensikten med dagsenteraktivitetene er: utredning, avlastning, rehabilitering, vedlikehold av kognitive funksjoner, vedlikehold av fysiske funksjoner, hjelp til ernæring og sosial møteplass.

Søknader behandlet på tildelingskontoret

Enheten helse og mestring yter helsetjenester til rundt regnet 250 pasienter til enhver tid. Noen får omfattende behandling og pleie mens andre kun får tilsyn og veiledning. Noen får tjenester over mange år mens andre får kortvarig hjelp til opptrening og klarer seg selv igjen i lange perioder.

Både nye søknader og behov for endringer i tjenesten, må behovsvurderes og dokumenteres i henhold til forvaltningsloven og helse- og omsorgslovene. Dette fører til at tildelingskontoret behandler langt

over tusen saker i året. De fleste søknadene innvilges, men etter en behovsvurdering kan andre typer tjenester tildeles enn de det opprinnelig var søkt om. Bare mellom 2 og 3 % av søknadene avslås fordi søkeren ikke fyller lovens kriterier for tjenesteyting.

Familie og helse

Legetjenesten

Fastlegetjenesten i Gausdal har 6,5 årsverk fordelt på ett årsverk næringsdrivende lege, og 5,5 årsverk kommunalt ansatte leger ved Gausdal legesenter. Turnuslege og sykehjemslege kommer i tillegg. Legesenteret ledes av sykepleier og har i tillegg 4,5 årsverk helsesekretærer. Alle stillinger er besatt.

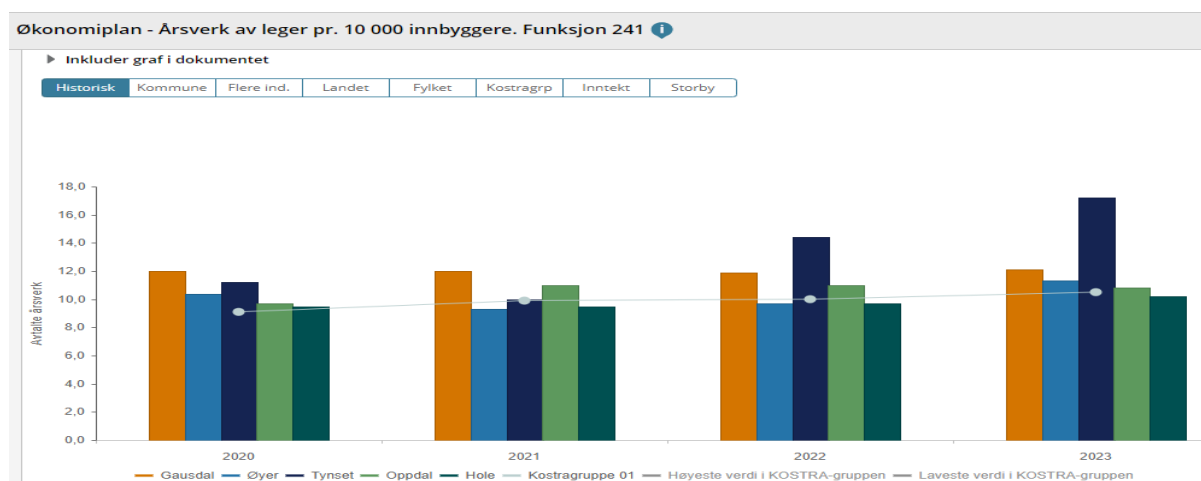
Listelengde og ventetid

Samtlige leger i Gausdal har fulle pasientlister, og det er per oktober 2024 ca. 400 personer som står på venteliste. Dette er personer som ønsker å bytte lege internt eller har lege i annen kommune, men av disse er det også ca.140 personer som ikke har fastlege fra før. Dette gjelder for eksempel nyankomne flyktninger. Ventetid på ordinær time hos fastlege er for tiden på 5-8 uker.

Legetjenesten har dagberedskap (legevakt) mellom 8 og 16 alle hverdager. Øvrige tidspunkt dekkes av interkommunal legevakt på Lillehammer.

Tjenesteprofil

Årsverk av leger per 10.000 innbyggere. Kostra-funksjon 241

Figurene og tabellene over er basert på Kostra-tall fra 2023, og viser at Gausdal har høyere legedekning per 10.000 innbyggere relativt til kommunene vi sammenligner oss med, men at noen kommuner også har økt legedekningen de siste åra. Dette har sammenheng med organiseringen av legetjenesten med kommunalt ansatte leger. De er ansatt på normalarbeidstid og har kortere lister som et tiltak for å få besatt stillingene. Dermed trenger vi flere leger for å sørge for fastlegedekning til alle innbyggere i kommunen. Slik situasjonen er nå har tjenesten for liten kapasitet.

Psykisk helse og familieteam

Denne tjenesten består av psykisk helsevern (individuelle samtaler eller gruppetilbud), rustjeneste, et bofellesskap, et lavterskel familieteam og et dagtilbud («Kjellerstua»). Tjenesten har ca. 22 årsverk fordelt på de ulike arbeidsstedene.

Tjenesteprofil

ANTALL AKTIVE SAKER	2020	2021	2022	2023	2024*
Alvorlig-moderat problematikk: Langvarig oppfølging.	50	65	72	87	96
Lav terskel av psykisk helsehjelp/forebygging og lette vansker/familieteam	133	178	246	280	231
SUM	183	243	318	367	327

*For 2024 er det tall per 1.10.

Tjenesten opplever økende pågang, og stadig flere henvises fra lege eller tar kontakt selv. Tjenesten er ingen akutt-tjeneste, men skal jobbe både forebyggende og behandlende.

Samarbeid

Tjenestens målgruppe er stor, og det jobbes mye på tvers mellom tjenester internt i kommunen. I tillegg har vi et interkommunalt tilbud om FACT-team som er en oppsøkende tjeneste i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Målgruppa her er pasientene med størst utfordringer innen psykisk helse og rus. Det er også igangsatt et interkommunalt utredningsarbeid for å vurdere etablering av botilbud for denne målgruppa. For tjenesten generelt er det igangsatt et arbeid med mer systematisk brukermedvirkning for å sikre at tjenesten er mest mulig treffsikker i sine tiltak og tilbud.

Habilitering

Enheten er organisert med tre bofellesskap, en barnebolig, et aktivitetstilbud og vernepleiertjeneste. Tjenesten ytes i henhold til krav og føringer i lov og forskrift. De mest sentrale lovene er helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven og forvaltningsloven, samt nasjonale veiledere som Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming.

Tjenesteprofil

Enhet for habilitering	Antall
Brukere som får tjenester	85-95
Brukere som bor i bofellesskap og barnebolig	25
Brukere av aktivitetstilbudet	20
Støttekontaktvedtak	60
Får oppfølging av vernepleiertjenesten (i tillegg kommer de sakene der det samarbeides med andre enheter)	20
Årsverk ansatte	50-70

Antall med utviklingshemming diagnose i Norge ligger mellom 0,95 og 1,23 % av befolkningen. I Gausdal er det registrert 19 personer med diagnosen per i dag.

Bofellesskap og barnebolig

Bjørkvin bofellesskap ble vedtatt nedlagt av kommunestyret i 2020. I dag er to av fem leiligheter besatt. Enheten opplever at behovet for tilrettelagt bolig og tjenester øker. Behovet til de vi vet vil trenge et tilrettelagt botilbud i neste periode, er annerledes enn det dagens bofellesskap tilbyr. For å imøtekomme de behovene vi vet at vil gjøre seg gjeldende fremover, må vi enten ruste opp bygningsmassen som i dag utgjør Bjørkvin, eller bygge nytt.

Vi har slått sammen lederressursen på to bofellesskap i Forset. Sammenslåingen er i første omgang for ett år, og på tvers av enheter. Vi vurderer at dette er hensiktsmessig med tanke på bruk av lederressurser, at vi i større grad nyttiggjør oss av kompetanse på tvers, samt bygger sterkere fagnettverk som igjen gjør tjenestetilbudet til innbyggerne bedre.

Gausdal kommune har i 2024 etablert en ny type institusjon, en barnebolig. Barnebolig brukes når det er behov for at barn bor fast i en bolig utenfor hjemmet. Barnebolig er et bo- og tjenestetilbud for barn som har et omfattende omsorgs- eller oppfølgingsbehov som følge av store funksjonsnedsettelse. Foreldreansvaret ligger til den eller de som i utgangspunktet har det. Boligen ivaretar den daglige omsorgen for barnet på vegne av den eller de som har foreldreansvaret.

Vernepleiertjenesten

Vernepleiertjenesten har ansvaret for støttekontaktordningen, avlastning, brukerrettet personlig assistanse og annen brukerrettet oppfølging. Brukergruppen er fra 0 til 100 år. Vernepleiertjenesten har utstrakt samarbeid med skole, barnehage, psykisk helse, PPT, NAV og andre. Vi ser at samarbeid er hensiktsmessig både med tanke på forebygging, robusthet i tjenesten og tilbudet vi kan gi den enkelte innbygger.

Demografi

På samme måte som at eldrebølgen utfordrer oss, utfordres vi som kommune av økte behov for sammensatte tjenester hos yngre personer. Det er en økning på landsbasis av yngre brukere som mottar kommunale omsorgstjenester. Eldre over 65 år utgjør en større gruppe i antall, mens yngre under 65 år bruker langt mer omfattende og flere tjenester. Vi skal yte tjenester knyttet til bolig, tjenester innenfor barnehage, skole, i hjemmet og annet. Dette fordrer godt samarbeid, god kjennskap til kommunens, så vel som spesialisthelsetjenestens tilbud, kompetanse og koordinering.

Samfunnet

Kultur og fritid

Planområde kultur og fritid omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid. Enheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge, men også for den eldre målgruppen for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Kulturskolen

Kulturskolen tilbyr undervisning i sang, gitar, elbass, fiolin, piano, keyboard, trommer, teater, dans og visuell kunst. Det er totalt 70 elever i sang, musikk og teater (det er vakans i stillinger innen musikk, så potensialet er større) og 116 på dans. Visuell kunst er et nyoppstartet tilbud med 10 elever fordelt på to aldersinndelte grupper, samt at det er elever på venteliste. Det er lagt opp til ulike aktiviteter (både animasjon, tegning, maling, skulptur mv.) utover skoleåret.

Frivilligsentralen

I 2023 ble det registrert 93 frivillige og 2670 frivilligtimer på frivillighetssentralen. Alle frivillige registrerte ikke timene sine, så tallet er i realiteten høyere. For 2024 forventes det en økning i både antall frivillige og antall frivilligtimer som følge av etableringen av Tid kafé, som er et møtested og en kafé med plass til alle, lokalisert i Follebu og på Segalstad bru.

Biblioteket

Når det gjelder biblioteket lånte innbyggerne i kommunen i snitt 2,59 bøker og andre medier hver i 2023. Dette er omtrent på gjennomsnittet med Innlandet og Norge.

Juniorklubben og ungdomsklubben

Juniorklubben er et tilbud for barn mellom 10-13 år, og er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Det er 30 plasser og det er fullt hver gang. Ungdomsklubben er åpen for alle ungdommer fra Gausdal mellom 13 – 18 år, og er en del av det forebyggende arbeidet i Gausdal kommune. Det er 30-40 ungdommer som benytter seg av tilbudet hver uke.

Frivilligforum

Et av handlingspunktene i Frivilligstrategien 2023-2027 er at «*Frivilligheten etablerer et «forum» som representerer bredden av frivilligheten i Gausdal. Kommunen kan inviteres inn.*» Frivilligforumet ble opprettet i 2024. Her er bredden av frivillighet i Gausdal representert. Forumet jobber med å finne sin form og hvilke oppgaver de skal jobbe med.

Tekniske tjenester

Tekniske tjenester utgjør i hovedsak planområde 6 og 7, og består av følgende avdelinger/fagområder: byggesak, kart/oppmåling, arealplan, eiendomsforvaltning, teknisk drift (vei, vann og avløp) og kommunale avgifter, eiendomsskatt, septik og renovasjon. I tillegg er det en prosjekterings-/utredningsgruppe som planlegger og gjennomfører investeringsprosjekter.

Byggesøknader

Byggesaksavdelingen har fra januar til utgangen av september behandlet 166 saker etter plan- og bygningsloven. Av disse er 10 fritidsboliger og fire boligenheter (en tomannsbolig og to eneboliger). Til sammenligning var det på samme tidspunkt i 2023 behandlet 211 saker, herav 14 fritidsboliger og fire boligenheter (en tomannsbolig og to eneboliger).

Energibruk

I løpet av de siste årene har vi gjennomført flere energieffektiviserende tiltak i våre bygg, spesielt gjennom EPC-prosjektet. Når det gjelder energikildebruk, har vi gjort betydelige endringer ved å gå over fra olje til bio-olje og ved å bytte ut noen primærvarmekilder med luft/væske-varmepumper. Til tross for disse tiltakene, er det fortsatt et stort behov for utskifting i flere bygg, og vi må prioritere enda mer energieffektive løsninger.

Noen av våre bygg varmes fortsatt opp ved hjelp av panelovner, som er lite energieffektive. Det er derfor nødvendig å finne alternative løsninger for disse byggene for å redusere energibruken. Selv om energibruken gradvis går ned, er det fortsatt potensial for ytterligere reduksjon gjennom optimalisering av driften.

Vi arbeider for tiden med en analyse som vil vise reduksjonen i energibruk sett opp mot de ulike tiltakene i EPC-prosjektet.

Gebyrer

I prosjekt «Bærekraft 24-25» foreslås det å innføre gebyr for behandling av gravemeldinger og for å stenge av vann. Dette er gebyrer som noen av våre nabokommuner allerede har.

Planarbeid

Kommunedelplan Skei har vært på offentlig ettersyn med mål om sluttbehandling i løpet av første halvdel av 2025. Parallelt jobbes det med reguleringsplaner for to større områder på Skei. Andre arealplaner som er under behandling er detaljregulering for Q-meieriet og Myhre massemtak, samt et planforslag for Heggen 5 i Follebu og detaljregulering av et område ved Segalstad bru. Det forventes at de to sistnevnte planene vil øke tilgangen på arealer med boligformål i kommunen.

Det pågår også et samarbeid med landbrukskontoret om revidering av kommunedelplan for løyper. Det er et mål at denne sluttbehandles i løpet av høsten 2024.

Næring og miljø

Planområde 2 omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene Lillehammer-regionen Vekst og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen.

Lillehammer-regionen Vekst

Næringsutviklingsarbeidet er organisert gjennom Lillehammer-regionen Vekst (LRV), som er et vertskommunesamarbeid mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner, der Lillehammer er vertskommune. LRV er bindeleddet mellom næringslivet og kommunenes administrative og politiske ledelse, og tilbyr ulike tjenester og samarbeid innen næringsutvikling.

Bedriftsbesøk

LRV ønsker å være en aktiv og synlig partner for næringslivet i Lillehammer-regionen, og bidra til å skape vekst, innovasjon og bærekraft. Det gjennomføres derfor jevnlig besøk hos bedriftene i kommunen. Gjennom disse møtene er målet å formidle muligheter til å være med på prosjekter med virkemiddelapparatet, jobbe med vekst- og utviklingsplaner, veilede/gi råd og høre hva næringslivet ønsker fra kommunen. Bedriftene er veldig positive til å motta besøk. LRV kommuniserer også med næringslivet via næringsforeningen, telefon og epost.

Næringsfond

Gausdal kommune kan gi tilskudd fra næringsfondet som hjelp til å skape nye bedrifter og utvikle eksisterende næringsliv i Gausdal. Bedriften må være etablert eller være under etablering og ha et organisasjonsnummer. I 2024 har det blitt gitt støtte til 12 ulike initiativ. Det ble også innvilget ti søknader for tilskudd til sommerjobb for ungdom. De fleste søknadene var fra landbruket.

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen

Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen er felles for Gausdal, Lillehammer og Øyer kommuner, og Gausdal er vertskommune for kontoret. Kontoret har ansvaret for jord og skogbruksforvaltning, samt vilt- og utmarksforvaltning i kommunene, og skal bidra til næringsutvikling innen fagområdene. Videre deltar kontoret i kommunenes samfunns- og næringsutviklingsarbeid, herunder plansaker, strategiske næringsplaner og ulike temaplaner.

Produksjons- og avløsertilskudd

Jordbruksforetak som driver med husdyr- og/eller planteproduksjon, kan søke produksjons- og avløsertilskudd (PT). PT er en fellesbetegnelse for flere ulike tilskuddsordninger i jordbruket. I 2023 var det 250 foretak som søkte om PT-tilskudd i Gausdal. Dette er en liten nedgang fra 2020 hvor kommunen mottok 271 søknader. Det har vært en trend i regionen de siste årene at antall foretak med aktive gardsbruk har vært nedadgående.

Regionalt miljøprogram

Regionalt miljøprogram (RMP) skal stimulere til å ta ekstra miljøhensyn eller ta vare på miljøverdier, som blant annet utsatt jordarbeiding, miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og bruk av fangvekster. I 2023 kom det inn 189 søknader i Gausdal, noe som er en liten oppgang fra 183 søknader i 2022. Klimatiltakene skal stimulere landbruket til å velge klimavennlige ordninger hvor det også for gårdbrukere ligger en gevinst i bedre økonomi i jordbruket.

Dyrka mark

Dyrka og dyrkbar mark, skog og utmark utgjør landbrukets næringsareal. I Gausdal var 4,3 % av arealet registrert som fulldyrka og overflatedyrka i 2023. Det vil si at det kan søkes om tilskudd for 4,3 % av arealet i Gausdal. Dette er produktive arealer som utløser tilskudd i form av gras, korn eller fôrsalg, samt frukt/bær og grønnsaker. Ikke alle arealer er omsøkt, men det viser kommunens samla totale jordbruksarealer. Av øvrig areal i kommunen er 1,5 % registrert som innmarksbeite og 30 % som produktiv skog.

Felles for enhetene

Gausdal kommune har vært en aktiv bidragsyter i arbeidet for bærekraftig reisemålsutvikling og remerkingen av reiselivsdestinasjonene i 2024. Visit Lillehammer hadde oppdraget, som nå overføres til Rada Reiseliv SA. Dette merket tildeles reisemål som ønsker å jobbe langsiktig og fokusert med bærekraft i reiselivet. Ordningen stiller krav til remerking hvert tredje år.

Status og rammebetingelser

Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen fra 2024-2027 til 2025-2028

Det er fortsatt en høy lønns- og prisvekst og rentenivået er fortsatt høyere enn på mange år. Kommunene er i en økonomisk situasjon som er svært krevende. KS v/styreleder Gunn Marit Helgesen, har uttalt følgende (jamfør KS sin hjemmeside Lenke til artikkelen er her: [– Stortinget må gi kommuner og fylkeskommuner et kraftig løft - KS](#)):

Selv om regjeringen øker de frie inntektene, er det likevel langt fra nok når kommunesektoren allerede mangler rundt 10 milliarder kroner i år, ifølge [KS' nye regnskapsundersøkelse](#). Kommuner og fylkeskommuner klarer rett og slett ikke å finansiere tjenestene de har ansvaret for. Det er dramatisk for innbyggerne. Det handler om barnehager, skoler, eldreomsorg, kollektivtransport og mange andre tjenester som er viktig i folks hverdag, sier Helgesen.

Brev til Stortinget

KS' styreleder sendte i slutten av september et brev til ledelsen i stortingspartiene, hvor hele [hovedstyret i KS understreket alvorret i situasjonen](#).

– Hvis ikke Stortinget gir kommuneøkonomien et løft, må de være ærlige og fortelle innbyggerne at statsbudsjettet vil gå ut over tjenestetilbudet, sier Helgesen.

– Det er viktig at kommunesektoren og nasjonale myndigheter har en lik forståelse av situasjonen. Hvis ikke, kan det oppstå et gap mellom det Stortinget forventer at kommunene skal tilby av tjenester og det som er mulig å tilby med ressursene de har. Det skaper urealistiske forventninger hos innbyggerne og kan svekke tilliten til demokratiet både nasjonalt og lokalt, sier Helgesen.

Dette er en situasjon som dessverre også er gjenkjennelig her i Gausdal. Utgiftene innen kommunale tjenester øker langt mer enn det som kommer som økte overføringer fra staten. Det er i 2024 gjennomført Bærekraft 24-25 for å dekke inn manglende budsjettmessig inndekking fra handlings- og økonomiplanene for 2024-2027. Tjenestene (inklusive de interkommunale samarbeidene) er ytterligere utfordret i budsjettprosessen for 2025. Dette er imidlertid langt fra nok for å komme i havn. Kommunedirektøren viser i sin innledning til de prosesser som er i gang og som er i startfasen for å få ytterligere redusert utgiftsnivået i kommunen.

Budsjettpremiser

I ny kommunelov er det i § 14-4 inntatt bestemmelser om innhold i økonomiplan og budsjett. Ordlyden er som følger:

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld

og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Kommuneplanens handlingsdel er del av samme dokument som økonomiplan og årsbudsjett i Gausdal. Det som er inntatt i ny kommunelov er inkludert i dette dokumentet. Vedtatte planer følges opp og de satsinger/utfordringer som kommunen vektlegger framgår også. Det vises i den forbindelse til følgende kapitler i dokumentet:

- Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel (innledningsvis) med tilhørende mål og delmål.
- Utfordringer, fokusområder og oppdrag knyttet til kommunens vedtatte mål inngår på det enkelte planområde.

Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett

Regjeringen Støre har lagt fram statsbudsjettet for 2025. Som nevnt over baserer dette seg på nytt inntektssystem og det er lagt opp til en økning i rammetilskuddet utover utgifter til demografi, pensjon og lønns- og prisvekst.

Det er per nå ikke lagt inn i rammetilskuddet kompensasjon for økte utgifter til kommunesektoren som følge av ny offentlig AFP som trer i kraft fra 1. januar 2025. Regjeringen sier at de økte utgiftene som følge av dette vil bli vurdert i revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2025 sammen med situasjonen for øvrig for kommunesektoren. I oppsett som kommunen har mottatt fra pensjonsleverandør er det ikke lagt inn økte utgifter til dette i 2025, men det er lagt inn en forventning om økte utgifter fra 2026. På bakgrunn av dette er rammetilskuddet økt tilsvarende for årene 2026-2028 ettersom staten har uttrykt at utgiftsøkningen vil bli dekket.

Fra og med 2025 er det innført et **nytt inntektssystem**. Inntektssystemet innehar regler for hvordan rammetilskuddet til den enkelte kommune og kommunesektoren samlet skal beregnes. Ved alle slike omlegginger vil det være noen som kommer mer gunstig ut enn tidligere og andre igjen vil komme dårligere ut. Gausdal kommune ser per nå ut til å få en bedring i rammetilskuddet tilsvarende 15,5 mill. kr som følge av omleggingen (tall hentet fra statsforvalteren i Innlandet sin hjemmeside). Gausdal kommune har i flere år vært blant de kommuner i Innlandet som har hatt en svak inntektsutvikling sammenlignet med landet for øvrig. Det at inntektene nå er økt er viktig.

Det framgår på eget sted en tabell som viser satsingene i statsbudsjettet og hvordan dette påvirker Gausdal.

Det er i statsbudsjettet for 2025 lagt opp til en prisvekst på 3,5 % og en lønnsvekst på 4,5 %. Dette gir en samlet kommunal prisvekst (også kalt deflator) på 4,1 %. Disse forutsetningene er lagt til grunn i kommunedirektøren sitt forslag til budsjett.

Det er ikke inntatt så mange nye satsinger i framlagt statsbudsjett direkte inn mot kommunene. Det er i hovedsak økonomi knyttet til helårsvirkning av allerede vedtatte satsinger. Dette framgår av tabellen nedenfor:

Økonomiplan for 2025-2028

Tabell statsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Endring som medfører økt sosialhjelp og økt minstesats kvalifiseringsprogram	41	41	41	41
Ikke prisjustere makspris barnehage 2025, makspris uendra på 2.000 kr/mnd.	203	203	203	203
Midler øremerket arbeid med omstilling av tjenestene	800	-	-	-
Pensjon fosterforeldre og overgangsordning spesialiserte fosterhjem	77	77	77	77
Endring i kontantstøtten, økte utgifter barnehagesektoren	119	119	119	119
Finansiering vaksinasjon covid-19 og pneumokokk	258	-	-	-
Ny opplæringslov, helårsvirkning	66	66	66	66
Helårsvirkning av redusert makspris i barnehage fra 1. august 2024	1 288	1 288	1 288	1 288
Helårsvirkning kompensasjon gratis halvdagsplass SFO 3. trinn og økt minstesats kvalifiseringsprogrammet	1 279	1 279	1 279	1 279
Sum tiltak statsbudsjettet	4 131	3 073	3 073	3 073

Hovedtall

Endringer i budsjettet fra opprinnelig vedtatt budsjett for 2024 til budsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028 kan oppsummeres slik:

Endringstabell 2025-2028 tall i hele tusen kroner	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Lønn, pris og pensjon	28 525	41 149	43 138	44 168
Selvkost	-4 770	-19 322	-15 294	-16 712
Statsbudsjettet, inkludert rammetilskudd og skatt	-32 507	-39 296	-39 609	-39 858

Økonomiplan for 2025-2028

Netto renter, avdrag og utbytte	2 828	1 755	4 918	7 549
Reversering bruk av disposisjonsfond 2024-2027	24 120	26 584	25 049	23 702
Avsetning til disposisjonsfond vedrørende flyktninger og tilbakeføring mellomfinansiering selvkost	2 335	13 972	8 102	8 430
Eiendomsskatt	-1 259	-2 463	-4 075	-5 893
Endring utgifter og inntekter bosetting flyktninger	-2 823	-3 305	-4 405	230
Planarbeid	-	-275	-650	-750
Konsekvensjusteringer	4 050	3 856	4 001	4 001
Nye tiltak	16 250	14 110	14 760	14 110
Bærekraft	-10 113	-12 757	-13 102	-13 102
Innsparingstiltak i tillegg til bærekraft	-1 397	-1 374	-1 374	-1 374
Sum endringstiltak	25 239	22 634	21 460	24 501

Som det framgår av tabellen over, er det fortsatt en ubalanse på ca. 25 mill. kr per år i planperioden. Dette foreslås saldert slik:

Saldering:	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Reversere avsetning til flyktningfond	- 2 335	- 2 135	-	-
Reversere avsetning til disposisjonsfond - mellomfinansiering selvkost	-	- 11 837	- 8 102	- 8 430
Nedtak driftsramme planområde 1 Administrative fellestjenester	-	-	- 475	- 1 140
Nedtak planområde 2 Næring og miljø - bruke næringsfond som delfinansiering næringsarbeid Lillehammer Region Vekst	- 450	- 450	- 450	- 450
Nedtak driftsramme planområde 2 Næring og miljø.			- 85	- 204

Økonomiplan for 2025-2028

Nedtak driftsramme planområde 3 Skole			- 1 091	- 2 618
Nedtak driftsramme planområde 4 Barnehage			- 665	- 1 596
Nedtak driftsramme planområde 5 Kultur og fritid			- 172	- 414
Nedtak driftsramme planområde 6 Teknisk drift	-	-	-	-
Nedtak driftsramme planområde 7 Bygg/eiendom/plan			- 780	- 1 873
Nedtak driftsramme planområde 9 Barn og familie			- 470	- 1 128
Nedtak driftsramme planområde 10 Sosiale tjenester og sysselsetting			- 345	- 827
Nedtak driftsramme planområde 11 Helse			- 1 085	- 2 605
Nedtak driftsramme planområde 12 Omsorg			- 1 340	- 3 216
Bruk av disposisjonsfond	- 22 454	- 8 212	- 6 399	-
Sum saldering	- 25 239	- 22 634	- 21 460	- 24 501

Formannskapetets innstilling

Formannskapet vedtok følgende endringer sett opp mot kommunedirektørens forslag:

Endringer i investeringsbudsjettet, tall i hele tusen kroner:	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
FSK - forskyve investering i Dørja med ett år, endring investeringsutgift	-35 000	14 000	21 000	
FSK - forskyve investering i Dørja med ett år, endring inntekt momskompensasjon	7000	-2 800		

Økonomiplan for 2025-2028

FSK - forskyve investering i Dørja med ett år, endring tilskudd fra NVE	22 100	-8 860	-13 240	
FSK - trekke ut investering i gang- og sykkelveg Gausdal Land - Fjerdumsmoen	-4 000			
FSK - endring bruk av lån	9 900	-2 340	-3 560	

Endringer i driftsbudsjettet:	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
FSK - trekke ut digitaliseringsrådgiver	-1200	-1200	-1200	-1200
FSK - framskynde 1 år regulering til boligformål gamle treningsbanen i Follebu og liten del av Granheim	400	-400		
FSK - økt rammetilskudd jamfør regjeringens tilleggsproposisjon	- 4765	-4765	-4765	-4765
FSK - ikke økt bruk næringsfond knyttet til Skeikampen pluss	100	100	100	100
FSK - ikke bruke næringsfond til nærings-stilling LRV	450	450	450	450
FSK - redusert avsetning til disposisjonsfond	5015	5815	5415	5415
FSK - forskyve investering Dørja, endring renteutgifter	-274	-188	-74	-5
FSK - forskyve investering Dørja, endring avdragsutgifter		199	-18	-59
FSK - forskyve investering Dørja, endring disposisjonsfond	274	-11	92	64
FSK - ta ut inv. gang- og sykkelveg Gausdal land-Fjerdumsmoen, endring renteutgifter	-185	-152	-144	-139
FSK - ta ut inv. gang- og sykkelveg Gausdal land-Fjerdumsmoen, endring avdragsutgifter		-127	-126	-124
FSK - ta ut inv. gang- og sykkelveg Gausdal land-Fjerdumsmoen, endring disposisjonsfond	185	279	270	263

Kommunestyrets vedtak

Kommunestyret vedtok følgende endringer sett opp mot formannskapetets innstilling:

Endringer i driftsbudsjettet	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
Planområde 6 Teknisk drift. Reduserte vanngebyr, inntekter, Ksak 83/24	934	1211	-1618	-5388
Planområde 6 Teknisk drift. Redusert avsetning sjølkostfond vann. Ksak 83/24	0	0	-607	5472
Planområde 1 Administrative tjenester - ikke redusere utgift til politisk arbeid	200	200	200	200
Planområde 12 Omsorg - tekstforslag bærekraft nattevaktstilling, ingen økonomisk konsekvens				
Forlik på Stortinget, økt rammetilskudd	-1253	-2038	-2038	-2038
Forlik på Stortinget, økte utgifter til bemanning, planområde 4 Barnehage	692	692	692	692
Forlik på Stortinget, økte utgifter til bemanning SFO, planområde 3 Skole	561	1346	1346	1346
Netto endringer driftsbudsjett	1134	1411	-2025	284
Økt bruk av disposisjonsfond	-1134	-1411	0	-284
Redusert bruk av disposisjonsfond			2025	
Sum	0	0	0	0

Renteforutsetninger

Rentenivået har i 2024 vært høyere enn på lenge. For årene 2025-2028 baserer kommunen seg på anslagene fra Kommunalbanken. For den delen av låneporteføljen som er knyttet mot flytende rente, er følgende rentesatser benyttet:

År 2025	År 2026	År 2027	År 2028
4,64 %	3,9 %	3,8 %	3,8 %

Inntekter fra kraftsektoren

Gausdal kommune utøver sitt eierskap i kraftsektoren gjennom Innlandet Energi Holding as, kommunens eierandel er 3,737 %. Kommunene i Innlandet eier samlet 50 % av Eidsiva Energi AS. Eidsiva Energi AS har for årene 2023-2028 lagt opp til en noe høyere utbytteplan enn minimums-utbytte som framgår av aksjonæravtalen. Kommunen har lagt til grunn dette utbyttensnivået i økonomiplanarbeidet for årene 2025-2028.

Følgende inntekter er lagt inn i økonomiplanen:

Inntekt fra kraftsektoren

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Funksjon(T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Utbytte og eieruttak	Kraftverksmidler	-23 949	-24 279	-24 609	-25 009
Totalsum		-23 949	-24 279	-24 609	-25 009

Utvikling i kommunale gebyrer

De kommunale priser og gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale prisveksten i statsbudsjettet på 4,1 %. Det er imidlertid gebyrer som justeres på annen måte, og for de gebyrene fremmes det enten en egen sak for kommunestyret eller det er nevnt som et eget punkt i budsjettvedtaket for 2025.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing, septik, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

Foreldrebetaling barnehage

Støre-regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer en makspris i barnehage for 2025 med 2.000 kr i måneden. Det er det samme som for høsten 2024, satsen foreslås ikke prisjustert i 2025. Det tas forbehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, foreslås det at også kommunens pris for 2025 settes til det tilsvarende.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere. Det samme gjør ordningen med at det tredje barn i en familie som samtidig går i barnehage, skal være gratis.

Foreldrebetaling skolefritidsordning (SFO)

I budsjettforhandlingene på Stortinget de siste årene er det vedtatt ordning med gratis halvdagsplass i SFO for elever i 1.-3. trinn. Dette er videreført i statsbudsjettet for 2025.

Ordning med redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier fortsetter også som tidligere.

Eiendomsskatt

Maksimalsatsene for henholdsvis boliger/fritidsboliger og næring er 4 og 7 promille.

Eiendomsskatten er videreført med 4 promille for boliger og fritidseiendommer.

Kommunedirektøren foreslår å øke eiendomsskatten med 1 promille for næringseiendom i 2025 fra 6 til 7 promille. Det vil si at inntekten økes med 777.000 kr knyttet til dette fra 2025 til 2026.

Det har vært en økning i antall enheter som skal betale eiendomsskatt. Det er dette som er årsaken til at inntektene øker i økonomiplanperioden for boliger og fritidseiendommer. Som følge av en forventet lavere vekst i antall nye enheter, er inntektsanslaget justert for dette. Følgende inntekter fra eiendomsskatt er lagt inn i økonomiplanen for 2025-2028:

Eiendomsskatt for årene 2025-2028

Beløp i 1000 kr

Art(T)	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Eiendomsskatt annen eiendom (næring verk og bruk)	0	0	0	0
Eiendomsskatt boliger og fritidseiendommer (annen	-44 051	-45 255	-46 867	-48 685
Eiendomsskatt næringseiendom m.m.	-4 322	-4 322	-4 322	-4 322
Eiendomsskatt vannkraftanlegg	-1 118	-1 118	-1 118	-1 118
Totalsum	-49 491	-50 695	-52 307	-54 125

Vann- og avløpsgebyrer

Gebyrene for vann- og avløpstjenesten er omfattet av selvkostprinsippet, det vil si at alle utgifter til disse tjenestene i sin helhet skal dekkes av gebyrinntektene. Det er flere variabler som påvirker kostnadene, deriblant den relativt store renteøkningen den siste tiden bidrar til at kommunen må betale mer i renteutgifter på lån som er tatt opp for å bygge ut vann- og avløpsanlegg. Strømutgiftene har også vært høye den senere tiden, slik at kostnadene til vannproduksjon og pumping av vann og avløp øker. Det er lagt inn økte kostnader til rensing av avløp da det arbeides med en ny avtale med Lillehammer kommune om fordeling av kostnader for transport og rensing av avløpsvann ved Lillehammer rensesanlegg. På nåværende tidspunkt er det uklart hvor stor denne økningen blir, men det er i budsjettet tatt høyde for en viss økning.

Kommunen har mottatt en henvendelse fra Follebu vannverk om overtagelse av det private vannverket. Dette vil også kunne medføre økte kostnader i drift og vedlikehold i årene fremover.

For å sikre tilstrekkelig vannforsyning i kommunen vil det i relativt nær framtid bli behov for å bygge ut en ny vannkilde. Dette vil kreve relativt store investeringer. Når det gjelder inntektssida er det en svikt i inntekter fra tilknytningsavgifter. Når det bygges nye hytter, boliger og næringslokaler må det betales en tilknytningsavgift for å koble seg på det kommunale ledningsnett. Byggeaktiviteten har avtatt vesentlig etter renteoppgang og økte utgifter generelt i samfunnet, noe som har stor betydning for inntektssiden i beregningen av vann- og avløpsgebyrer. Alle disse momentene bidrar negativt, og medfører en relativt stor økning i gebyrene fremover.

Økonomiplan for 2025-2028

Når det gjelder selvkost for vann- og avløp skal kommunen avsette på fond hvis tjenestene går med overskudd, og en kan bruke av fond ved underskudd. Skulle fondene bli tomme er det også tillatt å ha negative fond, men da må en mellomfinansiere ved å «låne» fra disposisjonsfondet og betale tilbake når tjenestene går i pluss igjen. Positive eller negative fond skal utjevnes over maksimalt 5 år.

At gebyrene for disse tjenestene øker relativt mye i årene fremover er ikke noe særskilt fenomen for Gausdal kommune, men vil være en utfordring for hele kommune-Norge.

For å ikke få alt for stor økning i 2025 er det foreslått å øke forbruksgebyrene for vann økes med 30% for hvert år i 2025 og 2026 og 10 % for årene 2027 og 2028. For avløp er det foreslått en økning på 50 % hvert år i 2024 og 2025 og 10 % hvert år fra 2027 til 2028. Det er ikke lagt inn prisøkning på tilknytningsgebyrene for vann og avløp. **Kommunestyret vedtok** følgende gebyrøkning for vann; 25% i 2025, 30% i 2026, og 20% for årene 2027 og 2028.

Dette medfører at en må låne av disposisjonsfondet i perioden som mellomfinansiering. For vann vil tilbakebetalingen til disposisjonsfondet starte i 2025 og være ferdigstilt i 2027. For avløp vil tilbakebetalingen være ferdig i 2028. Dette vises nærmere i tabellene nedenfor.

Subsidiering gebyrer vann og avløp - mellomfinansiering disposisjonsfondet

Som for handlings- og økonomiplanen for 2024-2027 er det også i inneværende økonomiplan en underfinansiering av selvkostområdene vann og avløp. Gebyrene er foreslått økt, men det vil først være i 2027/2028 at disse to selvkostfondene igjen er i balanse. Dette innebærer at drifta for øvrig (i realiteten disposisjonsfondet til kommunen) mellomfinansierer dette i 2025-2027/2028 inntil selvkostfondene igjen er positive. Den lave byggeaktiviteten som følge av generell dyrtid og høyt rentenivå innebærer at tilknytningsavgiftene er på et betydelig lavere nivå enn for noen år siden. Sammen med økte avskrivninger og økte priser for øvrig legger dette press på selvkostfondene og medfører økte gebyrer.

For handlings- og økonomiplanen 2025-2028 kan dette illustreres med følgende eksempel - oppdatert etter **kommunestyrets** vedtak:

VANN OG AVLØP, per 31.12, tall i tusen kroner	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Sum lån disposisjonsfond det enkelte år	- 13 567	- 12 819	- 2 910			
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år				10 589	10 277	8 430
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	- 13 567	- 26 386	- 29 296	-18 707	-8 430	0

Tall for det enkelte selvkostområde vann og avløp vises nedenfor:

Økonomiplan for 2025-2028

VANN, tall per 31.12	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nivå selvkostfond vann	- 7 697	- 11 777	- 11 017	-3 637	9 924	30 313
Lån disposisjonsfond det enkelte år	- 7 697	- 4 080				-
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år			760	7 380	3 637	
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	- 7 697	- 11 777	- 11 017	- 3 367	-	-

AVLØP, tall per 31.12	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Nivå selvkostfond avløp	- 5 870	- 14 609	- 18 279	- 15 070	- 8 430	2 353
Lån disposisjonsfond det enkelte år	- 5 870	- 8 739	- 3 670			-
Tilbakebetaling til disposisjonsfond det enkelte år				3 209	6 640	8 430
Akkumulert "lån" fra disposisjonsfondet per 31.12	- 5 870	- 14 609	- 18 279	- 15 070	- 8 430	-

Årsverk

Tabellen under viser årsverk i drift ved de fire siste tertialsavslutningene. Per 2.tertial 2023 ble det ikke foretatt årsverkstelling.

	Planområde	1. tertial 23	3. tertial 2023	1. tertial 2024	2. tertial 2024
1	Administrative fellestjenester	13,19	13,89	14,5	13,5
2	Næring og miljø	0	0	0	0
3	Skole	93,05	90	98,61	99,92
4	Barnehage	42,48	43,72	44,79	41,79

Økonomiplan for 2025-2028

5	Kultur og fritid	7,66	6,89	6,68	6,68
6	Teknisk drift	10,95	10,95	10,95	10,95
7	Bygg/ eiendom/ areal	36,52	37,75	37,4	37,4
8	Interkommunale samarbeid	23,6	22,8	25,5	25,5
9	Barn og familie	13,3	14,3	14,5	14,5
10	Sosiale tjenester og sysselsetting	7,95	9,84	12,2	12,1
11	Helse	95,46	99	95,36	93,6
12	Omsorg	89,09	99,86	111,1	119,47
	Sum	433,35	449	471,59	476,14

Kommunestyret ba i 2021 om at det i forbindelse med rapporteringene til kommunestyret blir lagt fram en oversikt som viser antall årsverk. Arbeidet resulterte i endringer i hvordan vi teller årsverkene i kommunen. Fra 2. tertial 2022 inkluderer årsverkstallene også vakanser, engasjementer og lærlinger.

Fra tabellen ser man at det har vært en økning i totale årsverk fra årsavslutningen i 2023. De fleste planområdene har små endringer i årsverk i andre tertial. Det er naturlig med svingninger mellom hver telling. Noen planområder skiller seg likevel ut per 2. tertial 2024.

Økningen på planområde 3 Skole mellom årsavslutning 2023 og første tertial 2024 skyldes delvis tellefeil ved tellingen i 2023 samt økt behov knyttet til spesialpedagogikk. Ved utgangen av 2. tertial er det små endringer i årsverkstallene ved skole og barnehage. Endringene knytter seg til oppstart av nytt skole- og barnehageår, og endringer i barnegrupper som gjør at behovet for årsverk endres noe. I år gikk årsverkene noe opp i skole, og noe ned i barnehage. Økningen i årsverk på planområde 12 Omsorg knytter seg til endring i særlig ressurskrevende tjenester til enkeltinnbyggere.

I tillegg til årsverkene i tabellen kommer 5,7 årsverk knyttet til investering. I løpet av 2024 gjennomføres det flere planlagte digitaliseringsprosjekter som vil medføre ompostering av lønnsutgifter fra drift til investering. Dette vil medføre endringer i årsverkene knyttet til planområde 1 Administrative fellestjenester, 11 Helse og 12 Omsorg ved årets slutt.

KOSTRA

I forbindelse med Bærekraft 24-25 ble dokumentet "ANALYSEN, bærekraft 24-25" lagt fram for kommunestyret i møtet 20. mars 2024. Dette dokumentet inkluderer blant annet KOSTRA-analyser for de fleste av kommunens tjenester. For å se dokumentet, gå inn på følgende lenke: [Innovasjon: Nye og nyttige løsninger er utviklet og tatt i bruk til det beste for innbyggerne og organisasjonen.](#)

Lenke til saksframlegg, protokoll og presentasjoner i gjeldende møte finner du her: [Møte i Kommunestyret den 20.03.2024.](#)

Økonomisk utvikling i planperioden

Som det framgår av tabellen under er ikke noen av kommunens handlingsregler nådd i økonomiplanperioden 2025-2027. I 2028 er netto driftsresultat over ønsket mål.

Når det gjelder den negative utviklingen i netto driftsresultat og disposisjonsfond, har det sammenheng med den kraftige utgiftsveksten som kommunen har hatt de senere årene. I flere år har resultatet blitt "reddet" av ekstra inntekter fra utbytte og økte skatteinntekter på slutten av året. Når disse ekstraintektene uteblir og utgiftsveksten fortsetter, utfordrer det kommuneøkonomien.

Det er lagt inn innsparinger i planperioden på bakgrunn av Bærekraft 24-25 som ble lagt fram for kommunestyret i september 2024. Det er behov for ytterligere innsparinger i drifta for å få redusert utgiftene eventuelt også økt inntektene. Kommunedirektøren har i sin innledning beskrevet hvilke prosesser som allerede er i gang og hva som planlegges iverksatt knyttet til arbeidet med å redusere utgiftsnivå framover.

Kommunestyrets vedtak innebærer enkelte endringer fra kommunedirektørens forslag. Dette er synliggjort samlet under Status og rammebetingelser samt at det er kommentert i tilknytning til de ulike planområdene.

Nivå på den enkelte handlingsregel etter kommunestyrets vedtak framgår av tabellen nedenfor:

Handlingsregel	Mål	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	5,2 %	-2,9 %	-2,3 %	-0,2 %	1,5 %	3,3 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	17,5 %	10,0 %	7,8 %	7,1 %	6,9 %	7,2 %
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	96,2 %	108,6 %	104,4 %	103,6 %	104,4 %	107,2 %
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	9,2	-8,6	29,7	18,4	3,0	8,5

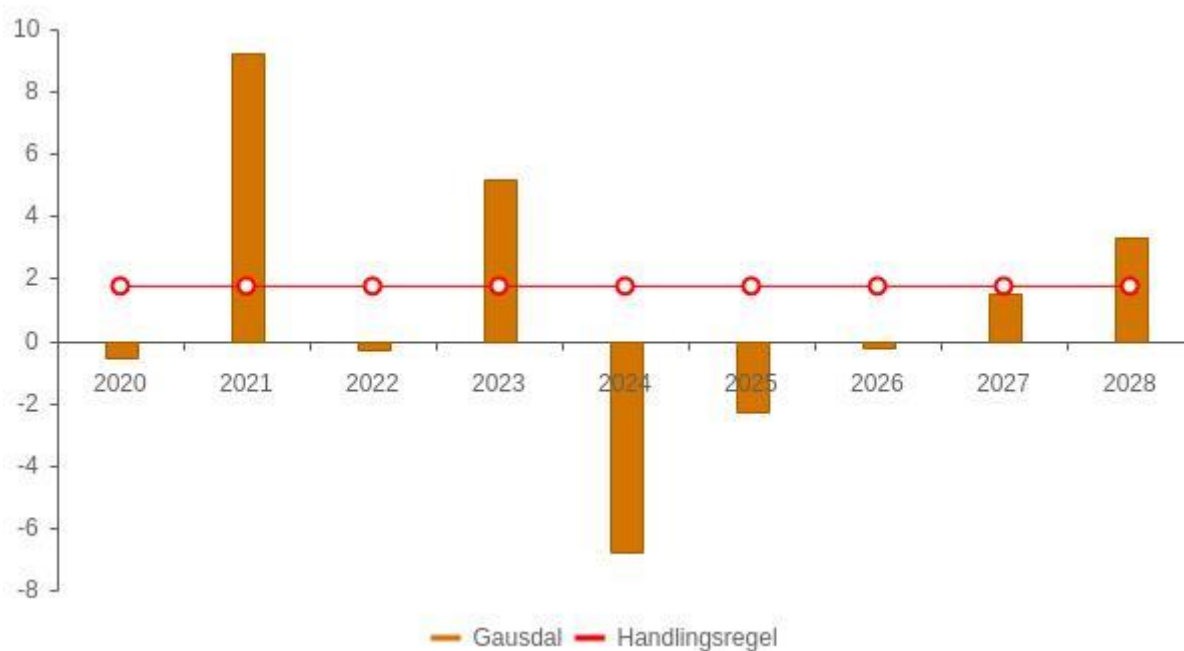
I neste tabell vises avstanden til de vedtatte handlingsreglene:

Handlingsregel - avstand til mål (beløp i mill. kr)	Mål	Regnskap 2023	Budsjett 2024	Budsjett 2025	Budsjett 2026	Budsjett 2027	Budsjett 2028
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	24,9	-33,1	-31,5	-15,4	-1,8	12,8
Disposisjonsfond i % av driftsinntektene	8 %	68,9	13,9	-1,8	-7,3	-8,5	-6,9

Økonomiplan for 2025-2028

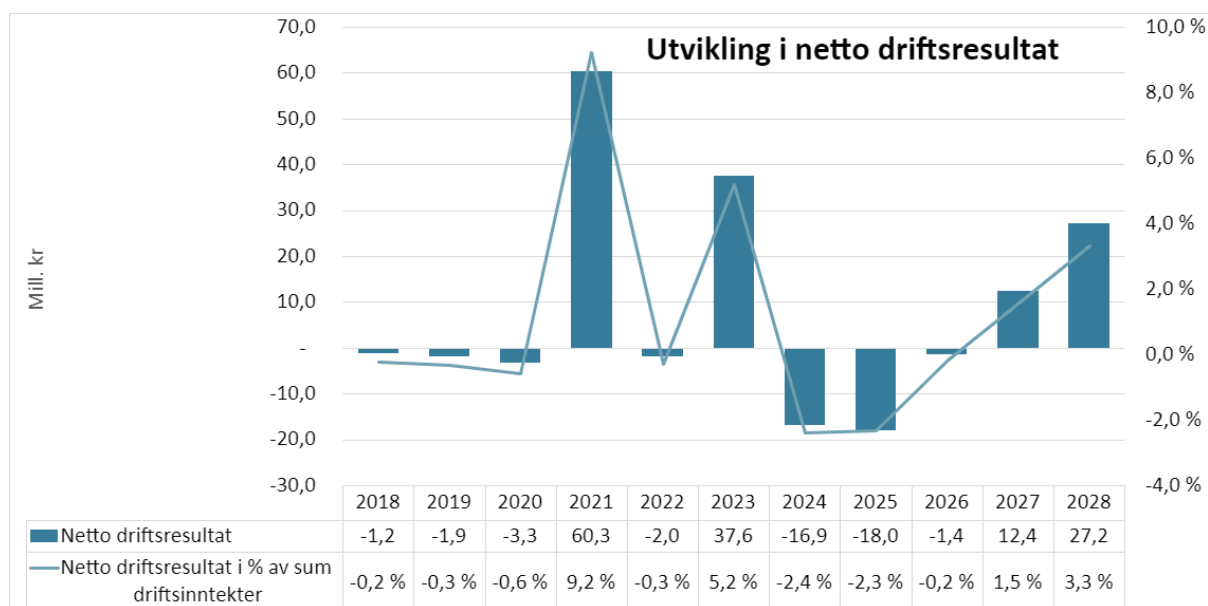
Netto lånegjeld i % av driftsinntektene	80 %	81,0	166,8	149,9	148,2	157,4	182,4
Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån). Mill. kr	Mindre enn 0	9,2	-8,6	29,7	18,4	3,0	8,5

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

Økonomiplan for 2025-2028

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Gausdal	-0,57 %	9,22 %	-0,30 %	5,20 %	-6,80 %	-2,30 %	-0,20 %	1,50 %	3,30 %
Handlingsregel	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %

Som følge av blant annet ekstra høy utgiftsvekst generelt i 2024, økte utgifter til ressurskrevende tjenester, økte utgifter som følge av kraftig regnvær og flom i 2024 er det et lavere netto driftsresultat enn budsjettet i 2024. Denne utgiftsveksten i 2024 dras i stor grad med inn i de kommende årene i økonomiplanen for 2025-2028. Til tross for bærekraftstiltak og økte overføringer fra staten, er dette ikke tilstrekkelig for å dekke opp de økte utgiftene i kommunen.

Som det framgår av kapitlet Status og rammebetingelser, er manglede budsjettdekning i 2025 er i hovedsak finansiert med bruk av disposisjonsfond. Det er fra 2027 og 2028 lagt inn innsparinger på de fleste planområder. Kommunedirektøren beskriver i sin innledning arbeid som er/blir iverksatt for å legge fram et budsjett for 2026 og økonomiplan 2026-2028 med et lavere utgiftsnivå enn det som er tilfellet i budsjettet for 2025. Det må minst identifiseres tiltak som dekker opp de innsparinger som er lagt inn på planområdene som saldering i 2027 og 2028, det vil si i størrelsesorden 25 mill. kr.

Endringene fra kommunedirektørens forslag, til formannskapetets innstilling og kommunestyrets vedtak framgår også der.

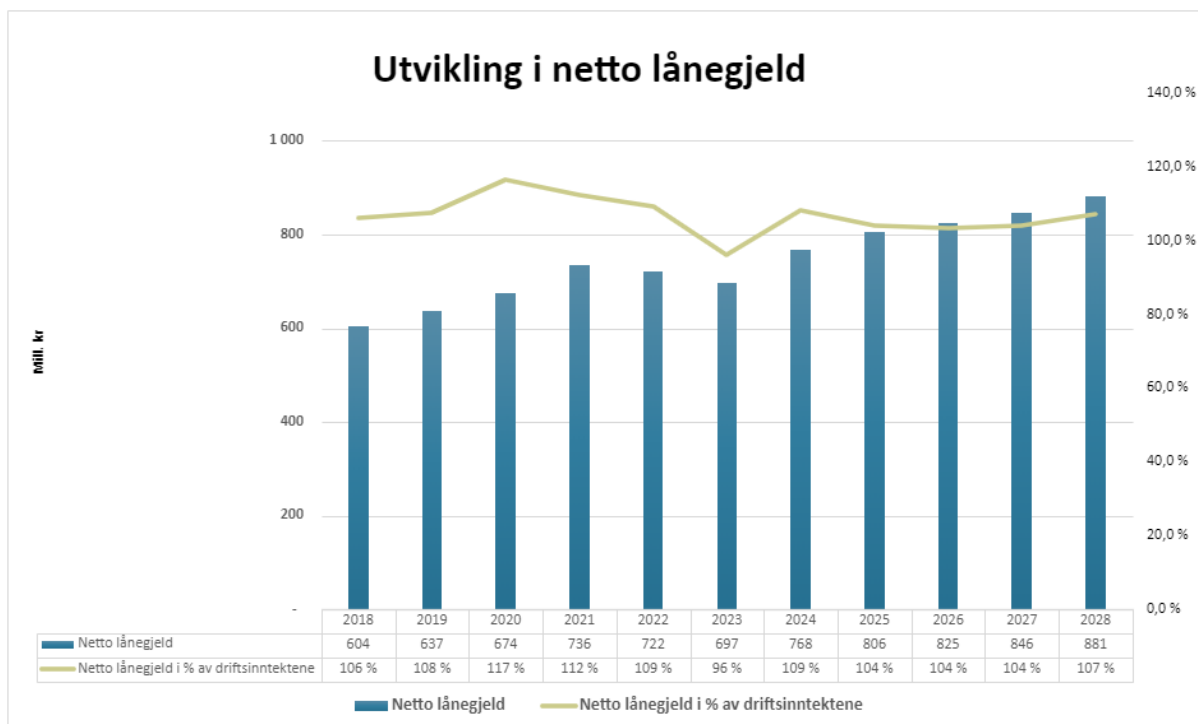
Netto driftsresultat er en tallstørrelse som er påvirket av utgifter og inntekter knyttet til bundne fond. Disse midlene vil tidvis medføre at netto driftsresultat ikke gir et riktig bilde av den ordinære driften av kommunen. Tabellen nedenfor viser hvordan det korrigerede netto driftsresultatet utvikler seg sett opp mot netto driftsresultat.

Korrigert netto driftsresultat	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Netto driftsresultat i hele mill. kr	-1,2	-1,9	-3,3	60,3	-2,0	37,6	20,7	18,0	-1,4	12,4	27,2

Økonomiplan for 2025-2028

Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	-0,2 %	-0,3 %	-0,6 %	9,2 %	-0,3 %	5,2 %	-2,9 %	-2,3 %	-0,2 %	1,5 %	3,3 %
Korrigert for bruk/avsetning bundne fond	-1,4	-8,6	-0,8	-6,4	18,2	-24,6	-2,3	-2,1	6,0	15,2	27,4
Korrigert netto driftsresultat i kr	-2,6	-10,4	-4,1	53,9	16,2	13,0	-23,0	-20,1	4,5	27,6	54,6
Korrigert netto driftsresultat i %	-0,5 %	-1,8 %	-0,7 %	8,4 %	2,5 %	1,9 %	-3,3 %	-2,6 %	0,6 %	3,4 %	6,4 %

Netto lånegjeld i % av driftsinntektene

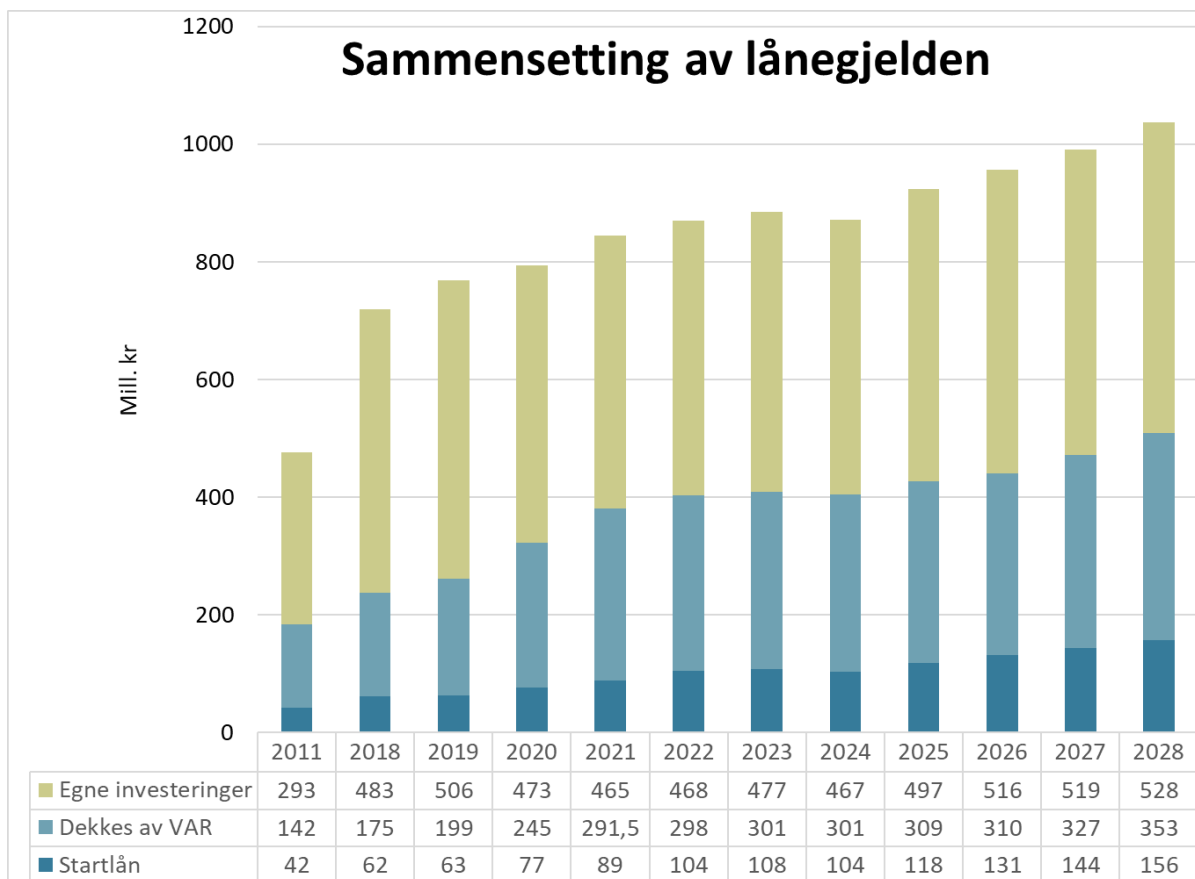

Som det framgår av grafen, har kommunen en relativt høy netto lånegjeld. Det henger sammen med investeringer blant annet Gausdal arena, skolebygg, omsorgsboliger, energiøkonomiseringstiltak og vann- og avløpsinvesteringer. Det er i tallene over korrigert for endringer i bruk av lån i formannskapetets innstilling.

I økonomiplanperioden er lånegjelden i prosent av driftsinntektene ca. 104-107 % i perioden. Det er betydelig høyere enn måltallet på 80 %. Differansen utgjør i størrelsesorden 150-189 mill. kr i perioden. Slik sett burde kommunen ikke investere noe som helst i en periode for å tvinge lånegjelden ned. Imidlertid er det tidvis nødvendig å foreta investeringer for å kunne gi velferdstjenester til innbyggerne og for å unngå å forringe verdien på kommunens bygningsmasse.

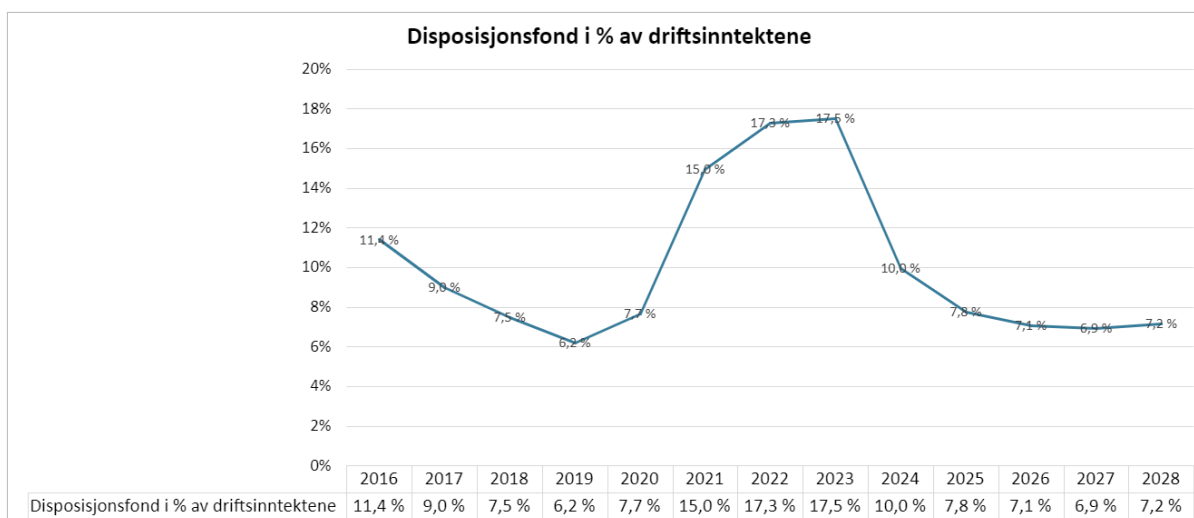
Videre er det relevant å se på hvordan kommunens lånegjeld er sammensatt. Tabellen nedenfor viser det.

Utgifter til renter og avdrag startlån blir i hovedsak dekket inn av inntekter fra utlån av startlån i form av mottatte renteinntekter og avdrag på lån. Utgifter til betjening av lån innen selvkostområdene skal dekkes av gebyrene. Det er derfor lån til kommunens øvrige investeringer som utfordrer driftsbudsjettet. Som det framgår av diagrammet, er det et relativt jevnt nivå på lånegjelden knyttet til kommunens investeringer. Det er i formannskapetets innstilling et hopp fra 2024 til 2025 på ca. 40 mill. kr, deretter er nivået svakt økende.

Disposisjonsfond i % av driftsinntektene

Det er viktig å ha et forsvarlig nivå på disposisjonsfondet. Dette er kommunens sikkerhet for å kunne dekke opp utgifter til uforutsette hendelser. Ved utgangen av 2024 er det estimert at disposisjonsfondet vil utgjøre ca. 70 mill. kr, og i 2028 ca. 58 mill. kr.

Det er høyere bruk av disposisjonsfond i 2024 enn det som var forutsatt i opprinnelig budsjett. Det framgår av rapporteringen per andre tertial 2024 at det er en høyere utgiftsvekst enn budsjettet, økte utgifter til ressurskrevende tjenester og lavere inntekter som følge av lav byggeaktivitet i kommunen. Det anslås derfor at det i 2024 vil bli brukt ytterligere 27,8 mill. kr av disposisjonsfondet i 2024. Det er en underliggende årsak til at handlingsregelen på 8% disposisjonsfond av driftsinntektene ikke blir nådd i denne økonomiplanperioden.

Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån)

Tall i hele mill. kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Låneopptak til investeringer	45,0	25,0	71,3	55,1	58,8	74,9
Andel låneopptak knyttet til selvkost	14,5	12,2	20,6	13,5	31,1	40,0
Låneopptak utenom startlån og selvkost	30,5	12,8	50,7	41,6	27,7	34,9
Betalt avdrag lån investeringer 151*	33,1	33,5	33,2	36,1	37,9	40,1
Avdrag knyttet til selvkostområdene	11,8	12,1	12,2	13,0	13,2	13,7
Avdrag utenom startlån og selvkostområdene	21,3	21,4	21,0	23,1	24,7	26,4
Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag selvkostområdene	9,2	-8,6	29,7	18,4	3,0	8,5
Status mål oppnådd:	ikke innfridd	innfridd	ikke innfridd	ikke innfridd	ikke innfridd	ikke innfridd

Det er lagt inn noen større investeringer utenom startlån og selvkost i planperioden. Det gjelder blant annet midler til næringsområde, Dørja og boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er videre behov for å rehabilitere de tekniske anleggene i flere av kommunens bygg. Dette er investeringer som trekker i retning av at målet ikke nås. Tabellen er justert i henhold til formannskapetets innstilling.

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

Økonomiplan for 2025-2028

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-215 283	-233 832	-240 677	-251 782	-257 695	-258 008	-258 257
Inntekts- og formuesskatt	-196 117	-199 963	-197 463	-224 669	-225 272	-225 272	-225 272
Eiendomsskatt	-46 279	-48 232	-47 532	-49 491	-50 695	-52 307	-54 125
Andre generelle driftsinntekter	-16 425	-14 430	-14 430	-17 233	-17 232	-17 232	-12 332
Sum generelle driftsinntekter	-474 104	-496 457	-500 102	-543 175	-550 894	-552 819	-549 986
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	425 695	482 158	510 818	523 760	515 579	500 663	479 654
Avskrivninger	44 187	47 118	47 118	50 715	50 715	50 715	50 715
Sum netto driftsutgifter	469 882	529 277	557 937	574 475	566 294	551 378	530 370
Brutto driftsresultat	-4 221	32 820	57 835	31 300	15 400	-1 441	-19 616
Renteinntekter	-13 840	-16 163	-16 163	-12 141	-9 862	-9 129	-9 027
Utbytter	-44 368	-28 250	-26 750	-23 950	-24 280	-24 610	-25 010
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	35 898	44 498	42 498	40 292	34 785	35 585	37 094
Avdrag på lån	33 070	34 866	34 366	33 223	36 112	37 877	40 084
Netto finansutgifter	10 760	34 951	33 951	37 424	36 755	39 723	43 141
Motpost avskrivninger	-44 187	-47 118	-47 118	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715
Netto driftsresultat	-37 649	20 653	44 668	18 009	1 440	-12 433	-27 190
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	139	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	37 887	4 726	4 726	4 408	4 037	13 882	26 005
Bruk av bundne driftsfond	-13 242	-2 391	-3 415	-2 319	-1 936	-1 318	-1 390
Avsetninger til disposisjonsfond	19 368	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-6 502	-22 987	-45 979	-20 098	-3 541	-131	2 576
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	37 649	-20 652	-44 668	-18 009	-1 440	12 433	27 191
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

Obligatoriske budsjettkommentarer til bevilgningsoversikt drift

1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Støre sitt forslag til statsbudsjett for 2025. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene utgjør samlet en budsjettert inntekt på 470,4 mill. kr. Dette fordeler seg slik for 2025:

- Skatt på inntekt og formue 224,7 mill. kr
- Rammetilskudd 229,2 mill. kr
- Ordinære skjønnsmidler 0,8 mill. kr
- Inntektsutjevningstilskudd 21,7 mill. kr

2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettert med 2,054 mill. kr. Tilskuddet avsettes i sin helhet til kommunens næringsfond.

3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettert med følgende generelle statstilskudd:

- Momskompensasjon driftsinntekter 6,7 mill. kr
- Kompensasjon renter og avdrag 0,2 mill. kr
- Integreringstilskudd flyktninger 15 mill. kr

4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i driftsbudsjettet for 2024:

Avsetning til bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Konsesjonsavgift avsettes til næringsfond	Generell inntekt	2 054
Gavefond	12	57
Renter bundne fond	13	2 297

Økonomiplan for 2025-2028

Sum avsetning til bundne driftsfond		4 408
Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Næringsfond - partnerskapsavtale Skeikampen pluss, beløpet er justert ned med 0,1 mill. kr i tråd med kommunestyrets vedtak	2	-200
Næringsfond - partnerskapsavtale Gausdal Næringsforum	2	-75
Næringsfond - partnerskapsavtale skiløyper Vestre Gausdal	2	-138
Næringsfond - partnerskapsavtale Skåppå as	2	-75
Næringsfond- rekreasjonsklynge Skåppå as	2	-50
Næringsfond - finansiere næringsarbeid Lillehammer Region Vekst, beløpet er justert ned med 0,45 mill. kr i tråd med kommunestyrets vedtak	2	0
Sum bruk av næringsfond	2	--538
Selvkost - feiing	6	-26
Selvkost - septik	6	-53
Selvkost - renovasjon	6	-160
Selvkost - kart/oppmåling	7	-1039
Overskuddsfond landbrukskontor for Lillehammerregionen	8	-458
Gavefond	12	-44
Sum bruk av bundne fond		-2318

5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er ikke budsjettet med avsetning til disposisjonsfond da disse avsetningene ble reversert i formannskapetets saldering av driftsbudsjettet.

Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Beløp i tusen kr
Bruk av disposisjonsfond - saldere driftsbudsjett	Generell inntekt	-20098
Sum bruk av disposisjonsfond		-20098

6. Budsjettreserver.

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene.

	Beløp i tusen kr
Formannskapetets tilleggsbevilgningspost	100
Lønnsreservepost - skal fordeles ut på planområdene *	21000
Egenandel lærlinger - skal fordeles ut på planområdene	425
Pensjon - skal fordeles ut på planområdene	31703
Tap på fordringer - skal fordeles ut på planområdene	135
SUM	53363
*) Inkluderer også deler av lønnsoppgjør for 2024 som ikke er fordelt ut på planområdene.	

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Administrative fellestjenester	35 544	30 977	31 577	34 990	32 914	33 234	31 919
Næring og miljø	7 789	7 306	7 306	7 407	7 407	7 322	7 203
Skole	84 607	86 824	86 823	90 891	90 403	88 772	87 245
Barnehage	46 501	47 826	50 126	56 383	56 156	55 491	54 560
Kultur og fritid	12 734	13 016	13 016	13 512	13 492	13 318	13 078
Teknisk drift	2 502	-4 014	3 185	-8 958	-23 616	-23 455	-22 186
Bygg/eiendom/areal	34 062	35 040	33 564	38 882	36 706	36 257	34 686
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	33 917	36 055	36 055	39 649	39 631	39 161	38 503
Sosiale tjenester og sysselsetting	21 313	22 249	23 764	28 818	28 816	27 871	27 124
Helse	101 079	85 631	101 431	90 935	90 534	89 449	87 929
Omsorg	108 817	103 802	105 302	111 663	111 398	110 058	108 182
Generelle utgifter og inntekter	-43 147	15 127	15 327	17 325	29 869	31 859	32 888
Sum bevilgninger drift, netto	445 718	479 839	507 476	521 498	513 711	509 337	501 131
Herav:							
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Netto renteutgifter og -inntekter	-92	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	34 221	72	72	57	68	9 992	22 867
Bruk av bundne driftsfond	-13 242	-2 391	-3 415	-2 319	-1 936	-1 318	-1 390
Avsetninger til disposisjonsfond	5 639	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-6 502	0	0	0	0	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	425 695	482 158	510 818	523 760	515 579	500 663	479 654

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringer i varige driftsmidler	81 354	53 459	107 571	59 949	85 558	73 300	71 800
Tilskudd til andres investeringer	1 742	130	130	150	60	800	800
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 358	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	2 278	0	5 997	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	86 731	55 089	115 198	61 599	87 118	75 600	74 100

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Kompensasjon for merverdiavgift	-7 705	-4 192	-6 787	-5 171	-8 968	-5 422	-1 222
Tilskudd fra andre	-31 635	-9 140	-9 460	0	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-4 438	-4 400	-4 400	-2 000	-3 000	-500	-500
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-38 530	-39 394	-84 329	-56 574	-55 063	-58 767	-74 874
Sum investeringsinntekter	-82 307	-57 126	-104 975	-63 745	-89 131	-77 929	-76 596
Videreutlån	8 878	12 000	34 495	8 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-8 878	-12 000	-34 495	-8 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	4 548	7 129	7 129	8 113	8 580	9 246	9 913
Mottatte avdrag på videreutlån	-5 955	-4 992	-4 992	-5 967	-6 567	-7 167	-7 767
Netto utgifter videreutlån	-1 407	2 137	2 137	2 146	2 013	2 079	2 146
Overføring fra drift	-139	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	8 667	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-912	0	-5 528	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	940	0	0	0	0	250	350
Bruk av ubundet investeringsfond	-11 574	-100	-6 832	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-3 017	-100	-12 360	0	0	250	350
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Administrative fellestjenester	11 247	19 250	28 538	3 500	38 500	24 500	3 500	70 000
Næring og miljø	139	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Skole	1 191	459	459	560	550	550	550	2 210
Barnehage	197	0	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	1 925	1 720	1 720	0	0	0	0	0
Teknisk drift	24 018	19 200	48 400	19 539	16 158	33 800	42 600	112 097
Bygg/eiendom/areal	34 883	11 340	20 838	35 300	30 350	14 450	25 150	105 250
Interkommunale samarbeid	2 128	0	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	986	0	0	0	0	0	0	0
Helse	1 009	500	500	0	0	0	0	0
Omsorg	3 631	990	7 116	1 050	0	0	0	1 050
Investeringer i varige driftsmidler	81 354	53 459	107 571	59 949	85 558	73 300	71 800	290 607

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	500	130	130	150	60	800	800	1 810
Rehab Skei - Svingvoll	330	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Kjoslia 3 (30.08.19-29.08.29)	51	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Kjoslia 1 del 1 (14.10.2020-13.10.2030)	153	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Thon hotellbygg (30.09.19-29.09.29)	205	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseterlia (22.01.2020-21.01.2030)	190	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Blekastad hyttefelt (19.05.2020- 18.05.2030)	45	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Bergseng sæter (20.05.2020-11.12.2027)	43	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseter Hyttegrend trinn 3 (19.08.2020-18.08.2030)	123	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Slåseter Panorama (30.09.2021- 29.09.2031)	65	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Stavtaket etappe 3 (05.07.2021- 04.07.2031)	15	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Justeringsrett mva. VA- anlegg Mjøllevegen hyttegrend (11.10.2022.- 10.10.2032)	18	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett mva. VA- anlegg Skeiporten Hyttegrend (05.12.2022- 04-12-2032)	4	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	1 742	130	130	150	60	800	800	1 810

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Egenkapitalinnskudd KLP	1 358	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 358	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028	Øk.plan Sum 2025-2028
Forskuttering/utlån Berglandbrua, etter uværet Hans	1 485	0	2 385	0	0	0	0	0
Forskuttering/utlån Holevollbrua, etter uværet Hans	793	0	3 612	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	2 278	0	5 997	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	86 731	55 089	115 198	61 599	87 118	75 600	74 100	298 417

Økonomisk oversikt drift etter § 5-6

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-215 283	-233 832	-234 746	-251 782	-257 695	-258 008	-258 257
Inntekts- og formuesskatt	-196 117	-199 963	-197 463	-224 669	-225 272	-225 272	-225 272

Økonomiplan for 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Eiendomsskatt	-46 279	-48 232	-47 532	-49 491	-50 695	-52 307	-54 125
Andre skatteinntekter	-3 033	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-13 392	-12 376	-12 376	-15 179	-15 178	-15 178	-10 278
Overføringer og tilskudd fra andre	-152 785	-108 518	-111 418	-115 182	-114 610	-114 610	-114 610
Brukerbetalinger	-17 645	-15 985	-15 086	-12 309	-12 309	-12 309	-12 309
Salgs- og leieinntekter	-79 787	-86 364	-83 844	-101 276	-118 393	-130 796	-145 113
Sum driftsinntekter	-724 321	-707 324	-704 519	-771 942	-796 206	-810 534	-822 018
Lønnsutgifter	331 061	346 891	365 441	373 685	370 454	363 566	353 427
Sosiale utgifter	82 183	91 997	89 197	91 365	103 909	105 898	106 928
Kjøp av varer og tjenester	221 099	231 044	239 774	262 741	260 116	263 102	264 638
Overføringer og tilskudd til andre	41 569	23 093	25 632	24 736	26 412	25 812	26 694
Avskrivninger	44 187	47 118	47 118	50 715	50 715	50 715	50 715
Sum driftsutgifter	720 099	740 144	767 162	803 242	811 606	809 093	802 402
Brutto driftsresultat	-4 221	32 820	62 643	31 300	15 400	-1 441	-19 616
Renteinntekter	-13 840	-16 163	-16 163	-12 141	-9 862	-9 129	-9 027
Utbytte	-44 368	-28 250	-26 750	-23 950	-24 280	-24 610	-25 010
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	35 898	44 498	42 498	40 292	34 785	35 585	37 094
Avdrag på lån	33 070	34 866	34 366	33 223	36 112	37 877	40 084
Netto finansutgifter	10 760	34 951	33 951	37 424	36 755	39 723	43 141
Motpost avskrivninger	-44 187	-47 118	-47 118	-50 715	-50 715	-50 715	-50 715
Netto driftsresultat	-37 649	20 653	49 476	18 009	1 440	-12 433	-27 190
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	139	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	37 887	4 726	4 726	4 408	4 037	13 882	26 005
Bruk av bundne driftsfond	-13 242	-2 391	-3 415	-2 319	-1 936	-1 318	-1 390
Avsetninger til disposisjonsfond	19 368	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-6 502	-22 987	-50 787	-20 098	-3 541	-131	2 576
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	37 649	-20 652	-49 476	-18 009	-1 440	12 433	27 191
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

Kommunal planstrategi

Navn på plan	Status	Kommentar
Gausdal kommune		
- Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2032	Vedtatt 25.02.2021 og av nytt kommunestyre 14.12.2023	Lovpålagt, jfr. plan- og bygningsloven (pbl)
- Kommuneplanens arealdel 2021-2032	Vedtatt 25.03.2021	Lovpålagt (pbl) Planarbeid knyttet til boligutvikling skal prioriteres.
Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan	Årlig rullering	Lovpålagt, jfr. kommuneloven og pbl. Innbefatter årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi - planbehov	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Lovpålagt. Vedtas i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Oppdatert 2024	Lovpålagt.
Kommunedelplan for Skei	Planprogram for revisjon vedtatt 17.06.2021	Forventet vedtak i 2025.
Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	Vedtatt 22.06.2023	Lovpålagt. Utarbeidet sammen med Lillehammer og Øyer kommuner. Rulleres hvert 4. år, og ved behov.
Tiltaksoversikt i Gausdal er utarbeidet		
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2021-2025	Vedtatt 16.12.2021	Handlingsplan rulleres årlig. Kommunedelplanen rulleres i 2025.
Hovedplan for vann og avløp 2021-2030	Vedtatt 17.06.2021	
Beitebruksplan	Vedtatt i 2016	Rullering pågår, skal vedtas før beitesesongen 2025.
Løypeplan	Vedtatt i 2024	
Kommunale retningslinjer for forvaltning av hjortevilt	Vedtatt 2018.	Rulleringsarbeidet pågår. Ferdigstillelse 2025.
Trafikksikkerhetsplan 2022-2025	Vedtatt 23.02.2023	Oppstart rullering 2025.
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	Handlingsplan rulleres årlig.

Økonomiplan for 2025-2028

Beredskapsplan, med tilhørende vedlegg og planer	Årlig oppdatering	Lovpålagt. Detaljer oppdateres oftere når behov.
Naturmangfold, temaplan 2023-2027	Vedtatt 22.06.2023	
Frivilligstrategi for Gausdal kommune 2023-2027	Vedtatt 28.09.2023	Handlingspunktene evalueres årlig. Ved behov settes nye handlingspunkt.
Plan for kommunens arbeid for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.	Vedtatt i kommunestyret 15.12.2022	Lovpålagt plan, jfr. barnevernloven. Handlingsdelen er faglig
Alkoholpolitisk handlingsplan og bevillingsreglement 2024- 2028	Vedtatt 20.06.2024	Lovpålagt plan som utarbeides hvert 4. år.
Eierskapsmelding	Eierskapsmelding 2021-2024	Lovpålagt. Ny versjon vedtas høst 2024, i samarbeid med Øyer og Lillehammer
Navn på plan	Status	Kommentar
Interkommunale planer		
Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025	Vedtatt 30.09.2021	Oppstart rullering høsten 2025.
Plan for klima- og miljøsmart landbruk i Gudbrandsdalen.		Forventet vedtak i 2025.
Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen 2021-2031	Vedtatt 25.03.2021	Rullering i 2025
Digitaliseringsstrategi 2021-2025 for Lillehammer-regionen	Vedtatt 17.06.2021	Rullering i 2025
Klima-, miljø og energiplan		Oppstart 2025.

Om kommunal planstrategi:

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og den skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunal planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir derfor vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Ovenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Reguleringsplaner og andre planer knyttet til fysiske areal går ikke fram av oversikten.

I Gausdal vil vi i hovedsak utarbeide de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides derfor i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette effektiviserer planarbeidet, og reduserer omfanget av de administrative oppgavene.

Kommuneplanens samfunnsdel.

I løpet av det første året nytt kommunestyret sitter skal kommunestyret i forbindelse med planstrategien ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel skal rulleres.

Kommuneplanens samfunnsdel er verktøyet for kommunens helhetlige planlegging. Samfunnsdelen har to hovedinnretninger:

- Kommunesamfunnet som helhet
- Kommunen som organisasjon

Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutvikling, og synliggjøre de strategiske valg kommunen tar.

Samfunnsdelen som et godt verktøy for strategisk overordnet styring forsterkes ved å knytte samfunnsdelens handlingsdel til økonomiplan og årsbudsjett. Det har vi lang tradisjon med å gjøre i Gausdal kommune, lenge før det ble lovpålagt. Med det muliggjøres en sterkere strategisk styring og prioritering av oppgaver. Status og resultatvurderinger kommer i regnskap og årsmelding og i økonomi- og aktivitetsrapport i tertial 1 og 2.

Dagens samfunnsdel ble først vedtatt i kommunestyret 25.02.2021. Det nye kommunestyret, etter valget i 2023, vedtok i møte 14.12.2023 at planen skal gjelde for kommunestyreperioden 2023-2027 også. Kommunen har fortsatt mange planer og prosesser i gang som følger opp kommuneplanens samfunnsdel. Handlings – og økonomiplanen med årsbudsjett er sentral. Satsingsområder, oppdrag, og finansiering forankres her.

Vi har i 2024 jobbet mye med utfordringsbildet og kunnskapsgrunnlag. Dette er viktig for god planlegging og godt utviklingsarbeid.

Innovasjon

Innovasjonsstrategien for Gausdal kommune, vedtatt i 2023, er i etterkant fulgt opp med både verksteder for ansatte og for politikere. I 2024 ble tre innovasjonspiloter utviklet, og i 2025 skal de testes ut. Dette gjelder "Velg Gausdal", et grep i rekruttering av sykepleiere og vernepleiere, "Helsestasjon for eldre" og "Skole-næringsliv", en modell for å trekke næringslivet mer inn i skolen og skolen mer ut i næringslivet. Det letes fortløpende etter nye innovasjonsideer.

Tegningen illustrerer de ideene som kom fram i det første innovasjonsverkstedet i 2023.

Innovasjonsstrategien til Gausdal kommune finner du her: <https://www.gausdal.kommune.no/planer-aa.4922246-423812.html>

Investeringer i økonomiplanen

I økonomiplanen for 2025-2028 er det prioritert følgende investeringstiltak:

- Digitalisering
- Bolig for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse
- Vann- og avløpsinvesteringer
- Flomsikring Dørja
- Rammebevilgninger bygg/veger/omsorg
- Næringsareal
- Rehabilitering av utleieboliger
- Enkelttiltak for øvrig

I investeringsoversikten framgår det at kommunen har tatt i bruk en 10-årig investeringsplan. Det er fortsatt i en tidlig fase med dette i Gausdal og vi får se på dette som en start. Det vil bli arbeidet mer med dette framover.

Økonomiplan for 2025-2028

Det vil etter hvert også bli gjort en knytning på investeringsprosjekter til hoved- og delmål i kommuneplanens samfunnsdel. Dette er gjort for noen av prosjektene, og framgår på de hovedmål/delmål der det er gjort en slik knytning. Dette vil bidra til å gjøre sammenhengene mellom de overordna mål enda mer tydelig.

Investeringstabell for kommunen samlet

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i
	2025	2026	2027	2028	2025-28	2029	2030	2031	2032	2033	2034	planperioden
Administrative fellestjenester												
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Flomsikring av Dørja	0	35 000	21 000	0	56 000	0	0	0	0	0	0	56 000
Sum Administrative fellestjenester	3 500	38 500	24 500	3 500	70 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	91 000
Skole												
iPad i skole	560	550	550	550	2 210	550	550	550	550	550	0	4 960
Sum Skole	560	550	550	550	2 210	550	550	550	550	550	0	4 960
Kultur og fritid												
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	150	60	800	800	1 810	1 000	0	0	0	0	0	2 810
Sum Kultur og fritid	150	60	800	800	1 810	1 000	0	0	0	0	0	2 810
Teknisk drift												
Gravemaskin	2 800	0	0	0	2 800	0	0	0	0	0	0	2 800
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	539	158	100	0	797	0	0	0	0	0	0	797
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 600	2 500	2 600	2 600	10 300	2 650	2 450	2 200	2 500	2 500	2 500	25 100
Sum Teknisk drift	5 939	2 658	2 700	2 600	13 897	2 650	2 450	2 200	2 500	2 500	2 500	28 697
Bygg/eiendom/areal												
Alternative energikilder på større kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0	0	0	0	0	0	4 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	7 500	5 000	0	0	12 500	0	0	0	0	0	0	12 500
Forprosjekt drifts-/brannstasjon	2 000	0	0	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Lekeapparater barnehagene	0	250	0	250	500	0	250	-0	250	0	250	1 250
Lekeapparater skolene	250	0	250	0	500	250	-0	250	0	250	250	1 500
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	350	0	500	850	0	500	0	500	0	0	1 850

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år						Sum i
	2025	2026	2027	2028	2025-28	2029	2030	2031	2032	2033	2034	planperioden
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	4 000	3 000	0	0	7 000	0	0	0	0	0	0	7 000
Næringsareal Segalstad bru	6 500	0	0	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rammebevilgning investering pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 300	3 000	10 000	10 000	26 300	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	86 300
Rehabilitering av administrasjonshus	0	6 500	0	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	0	0	1 500	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Follebutunet.	7 900	0	0	0	7 900	0	0	0	0	0	0	7 900
Rehabilitering Forsettunet, innvendig	1 400	5 200	0	0	6 600	0	0	0	0	0	0	6 600
Rehabilitering Gausdal ungdomsskole	0	1 500	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Gausdal ungdomsskole	0	0	0	4 200	4 200	0	0	0	0	0	0	4 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	1 350	0	0	1 350	0	0	0	0	0	0	1 350
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	0	1 000	8 500	9 500	0	0	0	0	0	0	9 500
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Utstyr til renholdsavdeling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum	35 300	30 350	14 450	25 150	105 250	10 950	11 450	10 950	11 450	10 950	11 200	172 200
Bygg/eiendom/areal												
Omsorg												
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 050	0	0	0	1 050	1 350	1 350	1 050	0	0	0	4 800
Sum Omsorg	1 050	0	0	0	1 050	1 350	1 350	1 050	0	0	0	4 800
Generelle utgifter og inntekter												
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	0	13 500
Sum Generelle utgifter og inntekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	0	13 500
Sum	47 999	73 618	44 500	34 100	200 217	21 500	20 800	19 750	19 500	19 000	17 200	317 967

Avgiftsfinansierte investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2025- 28	Sum øvrige år							Sum i planperioden
	2025	2026	2027	2028		2029	2030	2031	2032	2033	2034		
Teknisk drift													
Rammebevilgning vann og avløp	13 600	13 500	31 100	40 000	98 200	56 100	24 000	28 700	10 500	8 100	4 500		230 100
Sum Teknisk drift	13 600	13 500	31 100	40 000	98 200	56 100	24 000	28 700	10 500	8 100	4 500		230 100
Sum	13 600	13 500	31 100	40 000	98 200	56 100	24 000	28 700	10 500	8 100	4 500		230 100

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Administrative fellestjenester

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om digitale løsninger som et førstevalg. Det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Kommunene Øyer, Lillehammer og Gausdal har etablert et felles Digitaliseringsstyre som prioriterer mellom digitaliseringsprosjekt, og til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi, som skal revideres i 2025.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskifting av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Utskifting av fagsystemer og andre applikasjoner er en viktig del av arbeidet, enten fordi de nærmer seg «end of life», eller fordi det kreves mer moderne og effektive systemer. For de lengstlevende systemene, vil lov om offentlige anskaffelser kreve nye anbudsprosesser. De største og viktigste endringene i 2025 er anskaffelsesprosesser knyttet til nytt økonomisystem (Agresso/ERP) og det elektroniske pasientjournalssystemet (EPJ) som i dag er Gerica. Samtidig vil kommunene i Lillehammer-regionen fortsatt jobbe med å avslutte migreringen (flyttingen) av et bredt sett av applikasjoner fra datasenteret i Fakkeltgården til Microsoft sin Azure-sky. I forbindelse med de endringsbehov vi ser, spesielt innenfor helse og omsorg, vil behovet for å ta i bruk ny teknologi forsterkes. Dette vil kreve ressurser innenfor investering.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Den generelle investeringsrammen bør derfor opprettholdes. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023. NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Prosjektet er ut fra forannevnte ytterligere forsinket ut fra opprinnelig framdrift. Dette ble kommunestyret orientert om våren 2023 og i økonomiplanen for 2024-2027.

Konsesjonssøknaden er fortsatt til behandling i NVE, og videre framdrift er avhengig av når vi får svar på søknaden.

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2024: 14,5 mill. kr

2025: 35,0 mill. kr

2026: 21,0 mill. kr

2027: 0,0 mill. kr

SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettert tilskudd fra NVE.

Formannskapetets innstilling til budsjett 2025 og økonomiplan for 2025-2028 innebærer at investeringen forskyves med ett år fra 2025 til 2026. Dette er som følge av at NVE ikke er ferdig med konsesjonsbehandlingen.

Skole

iPad i skole

IPad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i Gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen.

I løpet av 2025 vil det bli gjort en vurdering av om de yngste elevene skal ha sin egen personlige enhet eller ha tilgang på klassesett av iPader.

Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Kultur og fritid

Investeringstilskudd kirkelig fellesråd

I sin søknad knyttet til budsjett 2025 og handlings- og økonomiplan for 2025-2028, har kirkelig fellesråd lagt inn søknad om kommunalt tilskudd. Kirkelig fellesråd vil søke om midler fra det nye kirkebevaringsfondet til forprosjekt/gjennomføring av investeringene. Det er derfor forbehold om at søknader innvilges. Det er videre kun anslagsbevilgninger som er lagt inn, da utgiften må nærmere angis etter at forprosjektene er gjennomført.

For det første prosjektet som eventuelt innvilges fra kirkebevaringsfondet, er det anslått en finansieringsgrad på 50 %, fra og med prosjekt nr to er tilskuddsnivået økt til 60 %. Det er ingen automatikk i at tilskudd blir gitt, selv om kirkene der tiltak er foreslått er middelalderkirker og slik sett innenfor tilskuddsordningen. Det vil derfor kunne påregnes endringer både når det gjelder beløp, tilskuddsnivå og tidspunkt for gjennomføring.

Følgende investeringer foreslås:

	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Investeringsbeløp	300	150	2000	2000	2500
Tilskudd kirkebevaringsfondet	150	90	1200	1200	1500
Kommunalt investeringstilskudd	150	60	800	800	1000

Teknisk drift

Gravemaskin

Teknisk enhet har behov for å leie inn gravemaskin mer eller mindre hele sommerhalvåret, og også deler av vinterhalvåret. Den benyttes i all hovedsak til vedlikehold og rehabilitering av kommunal infrastruktur som veg, vann- og avløpsnett. Det er vurdert som økonomisk lønnsomt for kommunen å kjøpe en gravemaskin selv, og det vil også kunne styrke beredskapen når akutte hendelser oppstår. Det er ikke lagt opp til en økning av bemanningen, men en ser at kommunens egne mannskaper og lastebiler kan

utnyttes på en bedre måte ved at en del ventetid ved gjennomføring av prosjekter kan unngås. Det er lang leveringstid på denne type maskiner, så det er ikke lagt inn full besparelse i 2025. Det vil gi full effekt i driftsbudsjett fra 2026.

Investeringsmidler felles brann samarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene/materiellet og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

For 2025-2028 er investeringsnivået for Gausdal sin del:

2025: 539.000 kr

2026: 328.000 kr

2027: 100.000 kr samt avsetning til fond brannmateriell med 250.000 kr

2028: 350.000 kr til avsetning fond brannmateriell.

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens vegger.

Bygg/eiendom/areal

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med mål satt i kommuneplanens samfunnsdel om å bli en grønnere kommune, legges det inn midler til bygging av solcelleanlegg ved større kommunale bygg.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 følgende presisering ved behandlingen av økonomiplanen for 2024-2027:

Før tiltaket settes i verk ber kommunestyret om å få framlagt en oversikt over status for energi- og energikildebruk i kommunale bygg, og en vurdering av behovet for energibesparende tiltak/bruk av alternativet energikilder.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

Habiliteringstjenesten er i gang med et utredningsarbeid om framtidige tjenester til yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. I den anledningen ønsker tjenesten å holde muligheten åpen for at eksisterende bygningsmasse ved Bjørkvin kan benyttes til et slikt formål.

Prosjektet vil sikre tilpasninger av eksisterende bygningsmasse gjennom heving av den tekniske og bygningsmessige standarden med bl.a. sprinkling, tilrettelegging for helseteknologiske løsninger, samt en rehabilitering av bad. Enøk-tiltak som skifte av vinduer og dører samt etterisolering må vurderes inn i prosjektet..

Opprusting av personalbase blir også en del av prosjektet.

En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 i forbindelse med økonomiplanen for 2024-2027 å forskyve investeringen på 12,5 mill. kr fra 2024 til 2025.

Dette tiltaket har av forskjellige årsaker tatt lenger tid enn først antatt, og hovedinvesteringen skyves ett år ut i tid. Det legges 7,5 mill. i 2025 til en eventuell oppstart.

Forprosjekt drifts-/brannstasjon

Det legges inn midler i 2025 for prosjektering av ny drifts-/brannstasjon. Det forutsettes at rapport fra forstudien med anbefalt tiltak godkjennes av kommunestyret når denne blir fremlagt.

Del av prosjektet som angår arealet rundt kommunehuset tas ut av dette prosjektet og er satt i gang som en egen planprosess.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Næringsareal Segalstad bru

Kommunen har ikke tilgjengelig næringsareal å tilby til de som vil etablere seg i Gausdal. Det er derfor lagt inn midler i 2025 til eventuelt grunnverv og utbygging av nye næringsarealer ved Segalstad Bru.

Investeringsmidler til opparbeidelse til vann og avløp er flyttet til prosjekt 96040. Derfor er dette prosjektet redusert for 2025.

Rammebevilgning investering pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det foreslås nå å øke denne til 3 mill. igjen i kommende 4 - årsperiode. Fra 2028 er det lagt inn 10 mill. pr. år for å vise at det vil være et visst investeringsbehov i bygningsmassen fremover, men det er ikke lagt inn konkrete tiltak så langt frem i tid.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 i forbindelse med økonomiplanen for 2024-2027 å redusere investeringen med 1 mill. kr i 2024.

Det er ikke lenger mulig å få tak i reservedeler til låsesystemet ved Follebu skole, og det må derfor byttes ut. Derfor er rammen for 2025 økt med kr 300 000,-.

Rehabilitering av administrasjonshus

I 2026 er det lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg som ventilasjon og system for bærekraftig varmestyring.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Tiltak som må prioriteres er rehabilitering av bad med tilpasset moderne teknologi og garderobeløsning på pasientrom. Enøk-tiltak som utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg herunder nød-/ledelys, ventilasjon og varmeanlegg.

Tilpasning av bygningen til tjenesten med utskifting av gulvbelegg med tydelig ledelinjer og rett kontrast mot vegg.

Det har også oppstått behov for utskifting av sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg.

Bygningen må også tilrettelegges for moderne helseteknologi.

Rehabilitering Forsettunet, innvendig

I prosjektet ligger oppgradering av tekniske anlegg som ventilasjon og varmeanlegg, samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Det har også behov for utskifting av pasientvarsling/sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg. Man ser også at teknologien har kommet vesentlig lenger innen dette området, så med rett system vil dette også kunne avlaste noen manuelle funksjoner i dag.

Rehabilitering av gulv på kjøkken og varemottak.

Tjenesten har meldt inn behov for å gjøre noe med uteområdet i sansehagen rundt grillhytta. Tilrettelegging for rullestoler og rullatorer med asfaltering og terskel for lett tilgang til verandaene og grillhytta.

Det må også vurderes tiltak for å bedre problematikk rundt ising over inngangsparti/kjøkken.

Rehabilitering Gausdal ungdomsskole

Det er behov for utbedring av tak, etasjeskille, skifting av vinduer samt gjennomføring av enøk- og luftbehandlingstiltak i gymbygget.

Rehabilitering Gausdal ungdomsskole

Det er lagt inn midler til rehabilitering av tekniske anlegg.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Kommunestyret vedtok å forskyve investeringen på 1,35 mill. kr fra 2024 til 2025.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropzone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikkkløsing ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til prosjektering i budsjettet for 2022. Det legges nå inn midler til gjennomføring av tiltak.

I påvente av en avklaring av framtidens barnehage- og skolestruktur skyves investeringen ut i tid. Det ligger 1 mill i 2027 for en eventuell oppstart .

Utskifting av bil ved kart/oppmåling

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler med nye el-biler.

Utstyr til renholdsavdeling

Det foreslås å gå til innkjøp av robotvaskere ved noen formålsbygg der det kan være egnet for denne type maskiner.

Omsorg

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i 2024 og 2025. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Generelle utgifter og inntekter

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,5 mill. kr.

Avgiftsfinansierte investeringer

Teknisk drift

Rammebevilgning vann og avløp

Økonomiplan for 2025-2028

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Investeringstiltak vannforsyning	2025	2026	2027	2028
Sammenkobling vannledning fra Lillehammer Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging				500
Fornyelse av VA-ledninger og kummer	2000	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500	
Biler vann			600	
Utbyggingsområder Skei		500	500	500
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg (vannkilderapport)	1000	1000	20000	35000
Steinslia næringsområde	3000	3000		
SUM	7 500	6 500	24 600	38 000

Investeringstiltak avløp 2024-2027	2025	2026	2027	2028
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500	
Rehabilitering avløp Follebu		3000		
Fornyelse av VA ledninger og kummer	2000	2000	2000	2000
Bil avløp	600			
Fornyelse ledningsnett Skei			3000	
Steinslia næringsområde	2000	2000		
SUM	6 100	7 000	6 500	2 000

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

Økonomiplan for 2025-2028

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	59 949	85 558	73 300	71 800
Tilskudd til andres investeringer	150	60	800	800
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	61 599	87 118	75 600	74 100
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 171	-8 968	-5 422	-1 222
Tilskudd fra andre	0	-22 100	-13 240	0
Salg av varige driftsmidler	-2 000	-3 000	-500	-500
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-56 574	-55 063	-58 767	-74 874
Videreutlån	8 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-8 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	8 113	8 580	9 246	9 913
Mottatte avdrag på videreutlån	-5 967	-6 567	-7 167	-7 767
Overføring fra drift	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	250	350
Bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Sum finansiering	-61 599	-87 118	-75 600	-74 100
Sum finansieringsbehov	61 599	87 118	75 600	74 100
Sum finansiering	-61 599	-87 118	-75 600	-74 100
Udekket finansiering	0	0	0	0

Kommunens planområder

Administrative fellestjenester

Om planområdet

Overordnet ledelse, organisatorisk utviklingsarbeid og den politiske virksomheten ligger innenfor dette planområdet, samt overordnet planlegging, lederstøtte og samarbeid med fagorganisasjoner og verneombud.

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen; Resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret, formannskapet, planutvalget, tjenesteutvalg, råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsrådet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende innføring, lønn/regnskap, innkjøpssamarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	33 849	33 849	33 849	33 849
Vedtatt forrige periode				
Innkjøp av politikere iPad	145	0	145	145
Innovasjonsmidler	0	-150	-150	-150
Kommune- og fylkestingsvalg, stortingsvalg	550	0	650	0
Saldering - planområde 1 Administrative fellestjenester	-748	-1 479	-1 479	-1 479
Andre tiltak	201	201	201	201
Sum Vedtak forrige periode	148	-1 428	-633	-1 283
Sum Budsjettendring i år	1 711	1 711	1 711	1 711
Sum Lønns- og prisvekst	519	519	519	519
Konsekvensjustert budsjett	2 378	802	1 597	947
Konsekvensjustert ramme	36 227	34 651	35 446	34 796
Nye tiltak				
Digi Innlandet over i varig drift	69	69	69	69
Digitaliseringsrådgiver	1 200	1 200	1 200	1 200
FSK - trekke ut digitaliseringsrådgiver	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Integrasjon konkurranse-gjennomføringsverktøy og kommunens sak-/arkivsystem	46	46	46	46
Kontroll og tilsyn, økt ramme	44	44	44	44
KST - ikke redusere utgift politisk arbeid	200	200	200	200
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	748	1 479	1 479	1 479
Statsbudsjettet - midler øremerket arbeid med omstilling av tjenestene	800	0	0	0
Økt stillingsstørrelse informasjonssikkerhetsarbeid.	115	115	115	115
Økt utgift til interkommunale samarbeid innen økonomi, innføring og innkjøp	264	279	279	279
Økt utgift til sak/arkivsystem	180	180	180	180
Økt utgift tillitsvalgte og verneombud	177	177	177	177
Økte utgifter til forsikringer og kontingenter	434	434	434	434
Andre tiltak	12	12	12	12
Sum Nye tiltak	3 089	3 035	3 035	3 035
Innsparingstiltak				

Økonomiplan for 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Bærekraft - Innsparing 0,5 årsverk planområde 1	0	-600	-600	-600
Administrative fellestjenester				
Bærekraft - Reduksjon i rammen til folkevalgte organer	-200	-200	-200	-200
Bærekraft - Reduksjon i rammen til kontrollutvalget (inkludert utgifter til revisjon)	-50	-50	-50	-50
Bærekraft - Si opp lisenser Kommuneforlaget og Aftenposten	-40	-40	-40	-40
Ekstraordinær tilbakebetaling fra det interkommunale innfordringssamarbeidet	-154	0	0	0
Økt utgift til interkommunale samarbeid innen økonomi, innfordring og innkjøp	-40	-40	-40	-40
Andre tiltak	0	0	-475	-1 140
Sum Innsparingstiltak	-484	-930	-1 405	-2 070
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 605	2 105	1 630	965
Ramme 2025-2028	38 832	36 756	37 076	35 761

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 6 mill. kr fra 2024 til 2025. Tiltakene framgår av tabellen over, men følgende punkter trekkes fram. Det er stortingsvalg i 2025 og det er derfor lagt inn 0,7 mill. kr til valgavvikling og innkjøp politiker-iPader. Teknisk korreksjon avskrivninger er lagt inn med 1 mill. kr, lønnsvekst (tidligere år) og pris utgjør 1,8 mill. kr (inklusive de interkommunale samarbeidene på området).

Av nye tiltak er det lagt inn behov for ny stilling knyttet til IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet med 1,2 mill. kr, økte utgifter IKT-lisenser med 0,4 mill. kr, tillitsvalgte/verneombud med 0,2 mill. kr og forsikringer med 0,4 mill. kr.

Når det gjelder innsparingstiltak, er tiltakene knyttet til Bærekraft 24-25 lagt inn slik de ble forelagt kommunestyret i egen sak i september 2024. Det er videre lagt inn innsparing i de interkommunale samarbeidene innen planområdet.

Kommunestyrets vedtak innebærer at stilling til IKT/digitalisering/informasjonsikkerhet er trukket ut med 1,2 mill. kr. Videre er bærekraftstiltak knyttet til innsparing på 0,2 mill. kr knyttet til politiske utvalg trukket ut.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kommuneøkonomi

I planperioden 2025-28 ligger driftsutgiftene langt over driftsinntektene. Kommune budsjetterer med bruk av disposisjonsfond til drift og som subsidiering av selvkostområdene. Kommunestyret vedtok i september 2024 en "Bærekraftliste" med innsparinger på 13 millioner kroner i løpet av 2025 og 2026. Dette er ikke tilstrekkelig til å oppnå en balanse i økonomien. Regjeringens statsbudsjett for 2025 innebærer en styrking av kommunesektoren, men styrkingen er på langt nær sterk nok. I neste HØP-periode vil kommunen fortsatt være avhengig av å tære kraftig på disposisjonsfondet for å opprettholde tjenestenivået. Omstillingsbehovet er dermed stort, og arbeidet med å sikre en bærekraftig økonomi blir prioritert nummer en fremover. Større grep i struktur og operasjonelle tjenester må gjennomføres.

Skole- og barnehagestruktur

Kunnskapsgrunnlaget for arbeidet med en ny skole- og barnehagestruktur ble behandlet i kommunestyret i oktober 2024. Utredning av de valgte alternativene i fase 2 blir viktig i 2025. I den fasen, vil det være avgjørende å ha en kvalitativt god prosess. Det betyr en åpen og kunnskapsbasert prosess, der kravene og forventningene til medvirkning og involvering av barn, foresatte, ansatte og folkevalgte ivaretas.

Retningsvalg i helse- og omsorgstjenestene

Færre yrkesaktive og flere eldre og økende behov for helse- og omsorgstjenester på bred basis, både innen sykehjemstjenester, hjemmetjenester (inkl. bofellesskap), legetjenesten, psykisk helsetjeneste og rusomsorg, gjør det helt nødvendig for kommunen å planlegge godt for framtiden, innenfor en bærekraftig økonomisk ramme. Folkehelsearbeidet er i den sammenhengen, viktig. Første fase i arbeidet vil handle om å utvikle et kunnskapsgrunnlag, før alternative retningsvalg vurderes og anbefales.

I løpet av første halvår 2025 vil tjenestene, innbyggere/rådsorgan og folkevalgte bli involvert i en prosess, som skal ende opp med en anbefaling om fremtidsrettede valg i helse- og omsorgstjenestene. Det er nødvendig å tenke nytt om hvilke tjenester kommunen skal gi, hvordan tjenesten gis, og av hvem. Helsepersonellkommisjonen peker på den fremtidige mangelen på helsepersonell, og den økende konkurransen om nye medarbeidere. I en situasjon med flere brukere, økonomiske utfordringer og der nye medarbeidere er en mangelvare, blir ny teknologi og smartere arbeidsorganisering viktig.

Digitalisering og informasjonssikkerhet

Utvikling og endringshastighet innen IKT-drift, digitalisering og økt bruk av kunstig intelligens (KI), og ikke minst kravene innen informasjonssikkerhet og personvern gir hver enkelt kommune store muligheter og utfordringer. Drift av IT-programmene er utkontraktert til Ikomm AS og til systemleverandørene (skyleverandører). Internt i kommunen ivaretas oppfølgingen av driftsavtalene, utnyttelse og videreutvikling av systemene og informasjonssikkerhet og personvern. Fagsystemer og tilhørende verdikjeder øker i kompleksitet og stiller større og større krav til kompetanse i kommunene, som i bedrifter ellers. Det samme gjelder økende krav til sikkerhet og personvern i og rundt våre løsninger, i takt med at trusselbildet er stadig mer utfordrende, ved at eksterne trusselaktørers evne og vilje øker.

Tjenesteområdene er *systemeiere* og har *systemansvarlige* for det enkelte fagsystem. Oppgaver knyttet til *felles overordnede systemer*, eksempelvis kontorstøtteprodukter fra Microsoft 365, ligger til administrasjonen. Det samme gjelder fagansvar for informasjonssikkerhet og personvern, systemansvar for nasjonale tjenester (KS FIKS), prosjektdeltakelse og koordinering i større 3-1-prosjekter, kundekontakt mot Ikomm og rådgivning og støtte til ledelsen og tjenesteområdene. Til disse oppgavene har Gausdal kommune per i dag kun én rådgiver i 100% stilling, og dette er ikke nok for å kunne ivareta dagens oppgaver, og proaktivt arbeide med morgendagens muligheter. Det er behov for en ny rådgiverstilling i 100%.

Innenfor informasjonssikkerhet, personvern og cyberhendelser skjerpes de nasjonale lovkravene. Ikomm AS har på sin side lansert en forsterket sikkerhetstjeneste (Ikomm Security), som kan bety økte utgifter på området. Disse tjenestene vil bli vurdert før 1. tertial 2025.

Lillehammer. Øyer og Gausdal samarbeider med basis i en felles digitaliseringsstrategi. Den skal nå revideres.

Beholde, rekruttere og utvikle.

De administrative oppgavene i kommunen vokser, både innen rapportering, tilsyn, beredskap, personal, økonomi og internkontroll. Ressurser til ledelse er begrenset, og nye løsninger med bruk av digitale verktøy og kunstig intelligens krever ny kompetanse. I tjenestene oppleves det som stadig mer krevende å rekruttere ønsket kompetansearbeidskraft. Kommunen må ha aktive strategier for å beholde, utvikle og rekruttere ny arbeidskraft.

Pilotprosjektet "Velg Gausdal", som retter seg inn mot sykepleiere og vernepleiere spesielt, er et forsøk på å fornye markedsføringen av Gausdal kommune som arbeidsplass for disse yrkesgruppene. Innen flere av helse- og omsorgstjenestene er vikarutgifter, og periodevis bruk av vikarbyrå, en kostnadsdriver. Det vil, med basis fra andre kommuners erfaringer, bli vurdert hvordan Gausdal kan minimere disse kostnadene.

Beredskap

Ekstremvær har de siste to årene gitt oss store utfordringer. Først ekstrem været Hans i 2023, og deretter "Mini-Hans" i 2024. Kommunen har under krisene opprettholdt sine tjenester, og har fått gode tilbakemeldinger fra berørte og overordna myndigheter om at både krisehåndtering og bistand i etterkant til dokumentasjon og erstatningssøknader, har vært god.

Innovasjon og tjenesteutvikling

Innovasjonsstrategien har blitt fulgt opp med jakt på de gode innovasjonsideene i de siste to årene. Tre innovasjonspiloter skal prøves ut, og jakten på nye ideer fortsetter. Å utvikle en innovasjonskultur i organisasjonen tar tid, og arbeidet med dette må fortsette for å kunne løse fremtidens utfordringer. Nye arbeidsformer, ny organisering og nye, eller endrede tjenester er hovedfokus, når innovasjonene skal være nye, nyttige og nyttiggjorte.

Fokusområder 2025

Økonomisk bærekraft

Gausdal kommunes økonomiske ubalanse er den største utfordringen, og den største trusselen mot et godt tjenestetilbud også i fremtiden. I dette ligger det samtidig en mulighet til å gjøre smarte grep, både i struktur og operasjonell drift. Kommunedirektøren vil iverksette en egen prosess i 2025, med siktemål om å legge frem en HØP høsten 2025, som viser hvordan kommunen kan oppnå bedre økonomisk bærekraft.

Informasjonssikkerhet og digitalisering

For å ivareta kommunene komplekse ansvar innen digitalisering, informasjonssikkerhet og personvern er det et sterkt behov for en ny 100% stilling. Økt ressursinnsats innen digitalisering forventes å bidra til en gevinst i administrasjonen og tjenestene. Behovet for å ta i bruk Ikomm's nye sikkerhetstjeneste, Ikomm Security, må vurderes før 1. tertial utløper.

Innovasjon og tjenesteutvikling

Som oppfølging av Gausdal 2042 (innovasjon, mobilisering, balanse), ble det utviklet tre innovasjonspiloter i 2024, Innovasjonspilotene dreier seg om "Helsestasjon for eldre", "Skole og næringsliv" (se oppdrag skole) og "Velg Gausdal" (nyskapende rekruttering). Det jaktes også videre på nye innovasjonsideer. Å utnytte den kompetansen og de systemer kommunen har, samt å ta i bruk nye arbeidsformer og ny teknologi, er en naturlig del av arbeidet. Alle tiltak innenfor tjenesteutvikling og innovasjon må bygge på en forutsetning om økonomisk og/eller kvalitativ gevinst, hvis de skal implementeres.

Interkommunalt samarbeid

Gausdal er en aktiv pådriver for det interkommunale samarbeidet i Lillehammerregionen innenfor forvaltning og tjenester, ofte kalt 3:1-samarbeidet. Dette er også forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Mantraet har i mange år vært; Hva kan en kommune utføre for alle tre, i stedet for at alle tre gjør samme jobb? Å videreutvikle det interkommunale samarbeidet må fortsatt være en ambisjon, - og i første omgang gjennom ny politisk forankring i de 3 kommunene.

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som

folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Økonomiplan for 2025-2028

Hovedmål

Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon).

Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.

Oppdrag

Oppdrag

Anskaffelse av elektronisk pasientjournal (EPJ) og økonomisystem

Beskrivelse

Planlegge og starte anskaffelse (anbudsprosess) av nytt økonomisystem (i dag, Agresso) og nytt elektronisk pasientjournalssystem, EPJ (i dag, Gerica).

Digitalisering, informasjonssikkerhet og personvern - strategi

Det legges en strategi for kommunens prioriteringer innen digitalisering, med basis i felles digitaliseringsstrategi for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Nye nasjonale krav til informasjonssikkerhet, personvern og cyberhendelser krever større ressurser. Oppgradering av alle systemansvarliges kapasitet og medarbeidernes kompetanse, kombinert med flere store anskaffelsesprosesser av nye fagsystemer, likeså.

Utrede og anbefale fremtidig skole- og barnehagestruktur, med basis i vedtatte alternativ.

Utrede og anbefale fremtidig skole- og barnehagestruktur, med basis i vedtatte alternativ.

Vegvalg i Helse og omsorg

Gjennomføring av en strategiprosess innen helse- og omsorgstjenestene 1 halvår 2025, for å forberede tjenesten på fremtidige utfordringer og muligheter. Legge frem anbefalinger om vegvalg for politisk behandling.

Økonomisk bærekraft 2025-28

Prosess som utreder og anbefaler tiltak som sikrer økonomisk bærekraft i løpet av økonomiplanperioden, med vekt på 2026-28. Strukturelle og operasjonelle kostnadsdrivere analyseres, og endringer konsekvensvurderes og anbefales. Oppdragene "Skole- og barnehagestruktur" og "Vegvalg i helse og omsorg" utgjør en stor del av prosessen.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum	Sum øvrige år							Sum i
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan	2025-28	2029	2030	2031	2032	2033	2034	planperioden
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500		14 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	35 000
Flomsikring av Dørja		0 35 000	21 000	0		56 000	0	0	0	0	0	0	56 000
Sum investeringsprosjekter	3 500	38 500	24 500	3 500		70 000	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	91 000

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden, og digitalisering er et viktig virkemiddel. Kommunen må følge opp de statlige føringene om digitale løsninger som et førstevalg. Det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. Kommunene Øyer, Lillehammer og Gausdal har etablert et felles Digitaliseringsstyre som prioriterer mellom digitaliseringsprosjekt, og til grunn for arbeidet ligger en felles digitaliseringsstrategi, som skal revideres i 2025.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, altså hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Eierskapet til prosessene må ligge i tjenestene, som skal løse brukernes behov. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar også inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering. Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige.

IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet og at systemer samhandler godt, samt for å oppfylle bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette er ofte omfattende prosesser.

Utskiftning av fagsystemer og andre applikasjoner er en viktig del av arbeidet, enten fordi de nærmer seg «end of life», eller fordi det kreves mer moderne og effektive systemer. For de lengstlevende systemene, vil lov om offentlige anskaffelser kreve nye anbudsprosesser. De største og viktigste endringene i 2025 er anskaffelsesprosesser knyttet til nytt økonomisystem (Agresso/ERP) og det elektroniske pasientjournalssystemet (EPJ) som i dag er Gerica. Samtidig vil kommunene i Lillehammer-regionen fortsatt jobbe med å avslutte migreringen (flyttingen) av et bredt sett av applikasjoner fra datasenteret i Fakkalgården til Microsoft sin Azure-sky. I forbindelse med de endringsbehov vi ser, spesielt innenfor helse og omsorg, vil behovet for å ta i bruk ny teknologi forsterkes. Dette vil kreve ressurser innenfor investering.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter. Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning, midlene er lagt inn på planområde 3 Skole.

Den generelle investeringsrammen bør derfor opprettholdes. Om det skulle oppstå behov for større prosjekter og/eller aktiviteter som utfordrer budsjettammen som er avsatt i løpet av året, vil kommunedirektøren fremme dette for kommunestyret.

Flomsikring av Dørja

Kommunestyret vedtok i KST-sak 52/21 å søke NVE om tilskudd til flomsikring av Dørja innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kr + mva, herav en egenandel på 12 mill. kr. Flomsikringsarbeidene består i hovedsak av følgende tiltak:

- Etablering av bunnlastsperre (betongdam med høyde på ca. 10 meter tvers over elva for å stoppe sedimenttransport og redusere vannhastigheten før samløp med Jøra).
- Erosjonssikring av Dørja før samløpet med Jøra, og nedenfor der Dørja renner ut i Jøra.

De foreslåtte tiltakene er svært omfattende, -også økonomisk, og gjennomføring forutsetter tilskudd fra NVE. Søknad om tilskudd ble sendt NVE 25.06.21 på basis av mulighetsstudien som var utarbeidet, og kommunen mottok NVEs tilsagn om tilskudd 08.04.22. For å kunne behandle sikringstiltakene etter vannressursloven ønsket NVE en mer detaljert og helhetlig beskrivelse av tiltakene med konsekvensvurderinger og beskrivelse av avbøtende tiltak. Kommunen utarbeidet derfor «Tiltaksplan for flomsikring av Dørja» som ble sendt NVE primo januar 2023. NVE meddelte i brev av 15.05.23 at de vil konsesjonsbehandle tiltaket, da det innebærer vassdragsteknisk kompliserte tiltak i et verna vassdrag. NVE anbefalte samtidig at det benyttes 40% klimapåslag for Dørja og 20% for Jøra (mot tidligere anbefaling på 20% og 0%). Dette medførte behov for nye beregninger og utredninger, samt en tilpasning av materialet til NVEs mal for konsesjonssøknader.

Prosjektet er ut fra forannevnte ytterligere forsinket ut fra opprinnelig framdrift. Dette ble kommunestyret orientert om våren 2023 og i økonomiplanen for 2024-2027.

Konsesjonssøknaden er fortsatt til behandling i NVE, og videre framdrift er avhengig av når vi får svar på søknaden.

Justert investeringsbudsjett er som følger:

2024: 14,5 mill. kr

2025: 35,0 mill. kr

2026: 21,0 mill. kr

2027: 0,0 mill. kr

SUM 70,5 mill. kr.

Som følge av forskyvning i utgifter, vil det bli tilsvarende forskyvning i budsjettet tilskudd fra NVE.

Formannskapets innstilling til budsjett 2025 og økonomiplan for 2025-2028 innebærer at investeringen forskyves med ett år fra 2025 til 2026. Dette er som følge av at NVE ikke er ferdig med konsesjonsbehandlingen.

Næring og miljø

Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	7 455	7 455	7 455	7 455
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 2 Næring og miljø	-172	-347	-347	-347
Sum Vedtak forrige periode	-172	-347	-347	-347
Sum Budsjettendring i år	39	39	39	39
Sum Lønns- og prisvekst	151	151	151	151
Konsekvensjustert budsjett	18	-157	-157	-157
Konsekvensjustert ramme	7 473	7 298	7 298	7 298
Nye tiltak				
FSK - ikke bruke næringsfond til næringsstilling LRV	450	450	450	450
FSK - ikke økt bruk næringsfond knyttet til Skeikampen pluss	100	100	100	100
Korreksjon utgifter og inntekter næringsfond	-150	-150	-150	-150
Lillehammer regionen Vekst (LRV) - økt utgift	8	8	8	8
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	172	347	347	347
Utgift regionalt landbrukskontor inkludert innsparing i drifta	221	221	221	221
Andre tiltak	0	0	0	0
Sum Nye tiltak	801	976	976	976
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Partnerskapsavtale Skeikampen Pluss, endret finansiering	-100	-100	-100	-100
Saldering 2025-2028, bruk av næringsfond finansiere næringsarbeid	-450	-450	-450	-450
Utgift regionalt landbrukskontor inkludert innsparing i drifta	-190	-190	-190	-190
Andre tiltak	0	0	-85	-204
Sum Innsparingstiltak	-740	-740	-825	-944
Nye tiltak og realendringer budsjett	61	236	151	32
Ramme 2025-2028	7 535	7 535	7 450	7 331

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er justert ned med 0,5 mill. kr fra 2024 til 2025. Hovedårsaken til denne reduksjonen er at det er foreslått å bruke 450.000 kr av næringsfondet til å finansiere næringsrådgiving lagt til Lillehammer Region Vekst (LRV). Det er videre innarbeidet lavere driftsramme knyttet til landbrukskontoret samt bærekraftstiltak knyttet til å finansiere ytterligere 100.000 kr fra næringsfondet når det gjelder kommunens partnerskapsavtale med Skeikampen pluss.

Kommunestyrets vedtak medfører at det ikke skal økes bruk av næringsfondet med 550.000 kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Næring

I Gausdal er svært mange arbeidsplasser knyttet direkte og indirekte til fritidsbolig-/byggenæringen. Mange med mye kompetanse på feltet danner gode muligheter for å utvikle næringen på en mer

bærekraftig måte, f.eks gjennom den nylig etablerte «rekreasjonsklyngen» med Skåppå som administrator. En utfordring er at lokalsamfunnet blir mer sårbart ved svingninger i markedet. Det er viktig at tjenestetilbudet og «ettermarkedet» knyttet til fritidsboligene i kommunen utvikles, og at det jobbes aktivt med å utvikle helt andre næringer som kan bidra til å gjøre næringslivet og arbeidsmarkedet mer variert og mindre sårbart.

Industri, bygg- og anlegg og transport er viktige næringer i kommunen. Tilgang på næringsarealer er viktig for at bedrifter kan utvikle seg, men det er begrenset tilgang på slike arealer i Gausdal og i regionen.

Næringsutviklingsarbeidet er organisert gjennom Lillehammer-regionen Vekst, som er et vertskommunesamarbeid mellom Lillehammer, Øyer og Gausdal kommuner, der Lillehammer er vertskommune. Lillehammer-regionen Vekst bruker Strategisk næringsplan for Lillehammer-regionen som styringsverktøy.

Landbruk

Landbruk er en av de største næringene i kommunen, og er sterkt regulert av nasjonale føringer og virkemidler. Mjølkeproduksjon utgjør en stor andel av landbruket i Gausdal, i tillegg til utmarksbeite. Løsdriftskravet som inntreffer i 2034 for storfehold utløser investeringsbehov for mange, og som blir avgjørende for videre drift. Klimaforandringer gir store utfordringer for både jordbruk og skogbruk, og krever beredskap og forebyggende arbeid. Presset på jordbruksarealer i sentrumsnære strøk er stort, og i utmark utgjør fritidsboligområder inngrep i beitearealer.

Samtidig gir reiselivsaktører og de store arbeidsplassene innen foredlingsindustri et stort potensial for samarbeid og sysselsetting. Det er en økt bevissthet i samfunnet for kortreist og trygg mat, samt dyrevelferd, som gir en god plattform for det lokale landbrukets status fremover. Landbruksplan for Lillehammer-regionen 2021-2025 gir føringer for det lokale handlingsrommet innen klima og miljø, arealbruk, næringsvirksomhet og samfunnsroller.

Klima og miljø

Endringer i klima og økt fokus på miljø og naturmangfold, setter krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for en bærekraftig utvikling. Klimaendringene påvirker i økende grad forutsetningene for å drive samfunnsutvikling. Dette omfatter blant annet arealforvaltning, flom- og skredsikring og artsmangfold. Temaplan for naturmangfold for Gausdal kommune 2023-2027 er bygget på FNs naturpanel sine 5 globale trusler og har vedtatte tiltak som skal følges opp.

Alle kommunene i Gudbrandsdalen har vedtatt handlingsplan for Gudbrandsdalen 2030, med de seks satsingsområdene; Smart, grønn og fleksibel mobilitet, Ansvarlige innkjøp, Sirkulære Gudbrandsdalen, Bærekraftig reiseliv, Klimasmart landbruk og Gode liv og lokalsamfunn. Miljøpåvirkninger i form av ulike typer forurensning får stadig mer oppmerksomhet. De mest relevante sektorene omfatter blant annet transport, jordbruk og industri.

Fokusområder 2025

Det grønne skifte vil være fokusområde for 2025 og i planperioden, da dette er et tema med både kortsiktige og langsiktige tiltak.

Næringsutvikling

LRV og kommunen skal følge opp sin tilretteleggerrolle for å skape vekst og utvikling for næringslivet, og skal samarbeide tett med Gausdal Næringsforening og Skåppå som er regionens Siva-partner. I 2025 tilslutter kommunen seg *Rekreasjonsklynga* som administreres av Skåppå. Gjennom Rekreasjonsklynga får kommunen tilgang til kompetanse og deltakelse i felles innovasjonsprosjekter, i tillegg til at kommunen bidrar til utviklingen av en viktig næringsklynge for kommunen og regionen.

Fokusområder i 2025 blir bl.a. nye næringsarealer og etableringer, ny organisering av destinasjonsselskapet innen reiselivet (Rada SA), remerking av bærekraftige reiselivsdestinasjoner, tjenester og opplevelser knyttet til Langsua nasjonalpark og fylkeskommunens satsing på bygdelivsbutikker, der nærbutikken i Svatum er med. I investeringsbudsjettet er det lagt inn en ramme for erverv av næringsareal og utbygging av vann- og avløp.

Landbruk

I henhold til landbruksplanen skal det utarbeides en årlig handlingsplan innen klima og miljø. For 2025 vil beredskap og næringsstøtte være prioriterte tema i arbeidet. Samtidig som arbeidet med å følge opp Bondens nettverk fortsetter.

Det pågår et arbeid med en felles landbruksplan for Gudbrandsdalensom, som et av de prioriterte tiltakene i prosjektet Gudbrandsdalen 2030 der alle de 12 kommunene i Gudbrandsdalen deltar. Planen har fått tittelen *plan for klima- og miljøsmart landbruk i Gudbrandsdalen*, og forventes vedtatt i 2025. Dersom arbeidet forsinkes, vil gjeldende landbruksplan for Lillehammer-regionen bli revidert i 2025.

Landbrukskontoret samarbeider også tett med Lillehammer-regionen Vekst, blant annet om å styrke produksjon av lokalmat og satsing på landbruksbasert reiseliv.

Miljø og klima

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø og klima i planarbeidet. Temaplan for naturmangfold i Gausdal kommune 2023-2027 ble vedtatt i 2023. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og initiativ til forebyggende tiltak mot skader forårsaket av klimaendringer, herunder følge opp handlingsplan for Regional plan for Lågen med sidevassdrag.

Gausdal kommune skal bidra i det regionale samarbeidet for bærekraftig næringsutvikling og det skal informeres om gårdbrukernes mulighet for å søke tilskuddsmidler til klimarådgivning og klimatiltak.

Miljøhensyn skal følges opp i planer på alle nivå, med hensyn på blant annet grønne lunger, kollektivparkering og ladestasjoner for el-bil.

Måltabell

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Hovedmål

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag

Oppdrag

Arbeid med Bondens nettverk

Beredskapsprosjekt

Prosjekt naturbaserte løsninger for restaurering av kantsoner - i Gausa

Synliggjøre landbruksnæringa og være pådriver for næringsvirksomheter i landbruket

Delmål

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreiser og ta i bruk ny teknologi.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Beskrivelse

Bondens nettverk er en liste over aktører som bonden eller andre kan kontakte hvis de er bekymret for bondens situasjon og helse.

Landbrukskontoret arrangerer julelunsj årlig, og følger opp saker gjennom året.

Beredskapsplan på gårdsnivå for å være bedre forberedt på uforutsette hendelser. Prosjektvarighet 2025-26.

- Dialog med gårdbrukerne om krav bås-fjøs-løsdrift
- Ungdom sommerjobb skog, samarbeid med Lesja/Dovre
- Fjellandbruket gårdssag og gjødsel - gjødselhåndtering
- Lokalmat/tilleggsnæring - samarbeid med LRV (Lillehammer Region Vekst)

Skole

Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	88 188	88 188	88 188	88 188
Sum Tekniske justeringer	170	97	97	97
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 3 Skole	-2 060	-4 148	-4 148	-4 148
Økt ramme som følge av økte utgifter til spesialundervisning	700	700	700	700
Andre tiltak	-102	-102	-602	-602
Sum Vedtak forrige periode	-1 462	-3 550	-4 050	-4 050
Sum Budsjettendring i år	6 231	6 231	6 231	6 231
Sum Lønns- og prisvekst	447	447	447	447
Konsekvensjustert budsjett	5 385	3 224	2 724	2 724
Konsekvensjustert ramme	93 574	91 413	90 913	90 913
Nye tiltak				
Betaling for undervisning elever i andre kommuner, netto	-830	-830	-830	-830
En klasse mindre på ungdomsskolen fra skoleåret 25/26	-1 025	-2 050	-2 050	-2 050
KST - Budsjettforlik Stortinget, økt bemanning SFO fra 1/8-25	561	1 346	1 346	1 346
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	2 060	4 148	4 148	4 148
Andre tiltak	-67	-67	-67	-67
Sum Nye tiltak	699	2 547	2 547	2 547
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Bytte adminsystem for iPad samt avslutte abonnement på Conexus.	-60	-60	-100	-100
Bærekraft - Fordeling av kostnadsreduksjon på skolene.	-300	-300	-300	-300
Bærekraft - Fremmedspråklige elever gis språkopplæring på en barneskole og ungdomsskolen.	-500	-500	-500	-500
Bærekraft - Redusere lederressurs til SFO ved at enkelte arbeidsoppgaver overføres til inspektør	-125	-300	-300	-300
Bærekraft - Timeplanfeste timer for sosiallærer barneskoler	-560	-560	-560	-560
Økt ramme som følge av økte utgifter til spesialundervisning	-700	-700	-700	-700
Andre tiltak	0	0	-1 091	-2 618
Sum Innsparingstiltak	-2 245	-2 420	-3 551	-5 078
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 546	127	-1 004	-2 531
Ramme 2025-2028	92 028	91 540	89 909	88 382

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 3,3 mill. kr fra 2024 til 2025. Kompensasjon for lønns- og prisvekst utgjør 4,7 mill. kr og er den største enkeltfaktoren. Det er lagt inn midler knyttet til gratis halvdagsplass SFO også for elever på 3. trinn med nær 2,2 mill. kr. Fra skoleåret 2025/2026 blir det en klasse mindre ved ungdomsskolen, det er derfor lagt inn reduserte utgifter med 1 mill. kr som følge av dette i 2025.

Det er lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 2,2 mill. kr for 2025. Av dette utgjør tiltak i Bærekraft 24-25 1,5 mill. kr. Det er videre lagt inn en reduksjon på 0,7 mill. kr som følge av at det ikke er behov for en økning i utgifter knyttet til spesialundervisning slik som forutsatt i økonomiplanen for 2024-2027.

Kommunestyrets vedtak inkluderer budsjettforlik på Stortinget vedrørende økt bemanning i SFO med 561.000 kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalssamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette ligger i at skolene har kompetanse og ressurser til å jobbe godt både faglig og sosialt. Det må legges vekt på godt forebyggende arbeid for å hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i et styrkebasert skole – hjemsamarbeid, et bredt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Folkehelse og livsmestring

Vi ser i skolen et økende antall barn og unge som sliter med komplekse utfordringer, knyttet til skolehverdagen, fritiden eller oftest til begge delene. Vi opplever også at mange foreldre er usikre i forhold til hvordan man skal håndtere barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring. Mange foreldre i dag er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Dette vises også i skolene ved at flere barn har utfordringer knyttet til sosialt samspill og adferd. Foreldrerollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge og støtte foreldrene i elevenes hverdag.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring. Det viser seg at å løfte de kollektive læringsmiljøene er mer effektivt enn individuelle tiltak på enkeltelever.

I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende. Det er viktig at barn og unge opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse. Gjennom dette lærer de hvordan de kan håndtere både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta ansvarlige livsvalg. Dette er særlig viktig med tanke på å forebygge ufrivillig skolefravær. Mulighetene ligger i en bred tilnærming, både på individ og systemnivå.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert. Forskning viser at elevenes grunnskolepoeng har stor betydning i forhold til gjennomføring av videregående opplæring. For å øke mulighetene for at gode og riktige tiltak blir iverksatt, ser vi at det er behov for å arbeide videre med å følge elevenes utvikling og progresjon i alle fag. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad i skolene og skolene mellom, er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i Gausdalsskolen.

Mange faktorer spiller inn på elevenes faglige resultater. For å finne frem til gode og egnede tiltak for å øke elevenes læringsutbytte er det viktig at skolene ser resultatene fra ulike undersøkelser i sammenheng med hverandre og i sammenheng med daglige observasjoner. Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng må ligge til grunn for grundige analyser. Analysene skal bidra til at vi avdekker faktorer som hemmer og fremmer læring på skole-, klasse og elevnivå.

En utfordring i dag er at for mange elever har vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Det viktigste grepet vi kan ta for å gi elever tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. I stedet for å styre ressurser mot enkeltelever, ønsker vi å bruke ressursene på hele klassen. Ved innføringen av ny opplæringslov fra august 2024 har PPT fått et nytt mandat, der tjenesten skal støtte og veilede skolene i å tilrettelegge for tilpasset opplæring og tidlig innsats. Dette blir et viktig bidrag til å klare å møte alle elever der de er ut fra deres alder, egenart, interesser og styrker. Dette er en forutsetning for at elevene skal oppleve motivasjon og mestring og få et tilfredsstillende læringsutbytte.

Fokusområder 2025

Folkehelse og livsmestring

Av formålsparagrafen i opplæringslova (§ 1-1) fremgår det at «Elevane (...) skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.»

Viktige voksne

Styrkebaserte holdninger og handlinger både i samhandling med barn, foreldre og andre tjenester skal være med å bygge trygge og gode skolemiljø som fremmer barnas psykiske og fysiske helse. Fokus i 2025 vil være rettet mot foreldresamarbeidet, der prosjektet Viktige voksne blir sentralt. Målet med prosjektet er å styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene. Gjennom å videreutvikle foreldremøter, sammen med foreldre, ønsker vi å skape en trygg arena for samskaping, både mellom foreldre og skole og foreldre imellom.

Inkludering

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionen, og med høgskolen i Innlandet, vil fokuset på sosial og faglig læring som fremmer inkludering og motvirker utenforskap prioriteres. Alle skolene har nå ansatt egne sosiallærere, og et viktig fokus vil være å utvikle denne funksjonen for å heve det sosiale og faglige læringsmiljøet i klassene. Arbeidsoppgavene til disse er å jobbe forebyggende med styrkebaserte tiltak inn mot klasser, trinn og skolen læringsmiljø.

Ufrivillig skolefravær

Utfordringen med ufrivillig skolefravær er komplekst, og ingen sak er lik. Det er viktig at det gjøres grundige undersøkelser i hver enkelt sak for å finne hva som ligger bak skolefraværet. Det må jobbes godt forebyggende på systemnivå, og dette arbeidet må sees i sammenheng med både viktige vokse og inkludering.

Læring og utvikling

Skolens viktigste arbeid er å legge til rette for et læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Oppfølging av ny opplæringslov

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i skolen, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Med PPT sitt mandat på systemnivå fra ny opplæringslov vil vi kunne bedre lykkes med å tilpasse for mange på et tidlig tidspunkt. Det blir et fokus å skape en felles kultur for dette arbeidet, og å legge til rette rutiner for å få det til å fungere godt.

Deltagelse i kompetanseløftet

Gjennom deltagelse i kompetanseløftet får skolene hjelp og veiledning fra Høgskolen i Innlandet til å utvikle og forbedre opplæringen både faglig og sosialt. Støtten fra Høgskolen består både av veiledning til lærerteam ute på de forskjellige skolene og lederstøtte for å drive gode utviklingsprosesser.

Skole og arbeidsliv, til felles nytte

En god skole er en skole der elevene opplever at skolens innhold er relevant i sine egne liv og i samfunnet for øvrig. Gjennom innovasjonsprosjektet "Skole og arbeidsliv, til felles nytte" ønsker vi å skape arenaer der både offentlig og privat arbeidsliv kan samarbeide for å skape en skolehverdag med relevans for elevene.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag

Deltakelse i kompetanseløftet

Beskrivelse

Deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Fellesskapende didaktikk (undervisningslære) og inkludering

Fellesskapende didaktikk (god klassepedagogikk) og inkludering er utviklingsområder for skolene. Det

Økonomiplan for 2025-2028

Oppdrag

Beskrivelse

Samarbeid arbeidsliv og skole, med mål om relevant og virkelighetsnær undervisning.

gjennomføres skolebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet.

Et innovasjonsprosjekt som har som mål å finne arenaer der arbeidsliv og skole kan samarbeide til felles nytte.

Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år

Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene.

Medvirkning og med-gjøring: Skape god og reell medvirkning som oppleves nyttige for alle, og bidrar til god forståelse for behov.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum		Sum øvrige år					Sum i	
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan		2029	2030	2031	2032	2033	2034	planperioden
Investeringsprosjekter													
iPad i skole	560	550	550	550	2 210	550	550	550	550	550	550	0	4 960
Sum investeringsprosjekter	560	550	550	550	2 210	550	550	550	550	550	550	0	4 960

iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen er nødvendig for å oppfylle opplæringslov med forskrift når det gjelder å utvikle digitale ferdigheter, og verktøyet gir en utvidet mulighet for tilrettelegging av opplæringen.

I løpet av 2025 vil det bli gjort en vurdering av om de yngste elevene skal ha sin egen personlige enhet eller ha tilgang på klassesett av iPader.

Det legges inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning.

Barnehage

Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	47 856	47 856	47 856	47 856
Sum Tekniske justeringer	63	36	36	36
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 4 Barnehage	-1 160	-2 337	-2 351	-2 351
Statsbudsjettet, endring i kontantstøtten, økte utgifter barnehagesektoren	119	119	119	119
Statsbudsjettet, redusert makspris i barnehage fra 1. august 2024	1 288	1 288	1 288	1 288
Andre tiltak	12	12	12	12
Sum Vedtak forrige periode	259	-918	-932	-932
Sum Budsjettendring i år	2 661	2 661	2 661	2 661
Sum Lønns- og prisvekst	124	124	124	124
Konsekvensjustert budsjett	3 107	1 903	1 889	1 889
Konsekvensjustert ramme	50 964	49 760	49 746	49 746
Politisk vedtak				
Rammeøkning kommunale barnehager grunnet inntak og økte bemanningsutgifter	1 751	1 751	1 751	1 751
Sum Politisk vedtak	1 751	1 751	1 751	1 751
Nye tiltak				
Kostpris barnehage, prisjustering	-107	-107	-107	-107
KST - Budsjettforlik Stortinget, økt bemanning barnehage 1/1-25	692	692	692	692
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	1 160	2 337	2 351	2 351
Statsbudsjettet - uendret makspris barnehage på 2000 kr per måned	203	203	203	203
Tilskudd private barnehager, endring 2025	2 578	2 578	2 578	2 578
Sum Nye tiltak	4 526	5 703	5 717	5 717
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Avvikle ordning med reserverte plasser til flyktninger.	-300	-500	-500	-500
Bærekraft - Fordeling av kostnadsreduksjon på barnehagene.	-100	-100	-100	-100
Bærekraft - Ny innkjøpsordning mat	-50	-50	-50	-50
Bærekraft - Stenge de kommunale barnehagene 2 uker om sommeren	-100	-100	-100	-100
Bærekraft - Øke antall planleggingsdager fra 5 til 8 dager.	-250	-250	-250	-250
Andre tiltak	0	0	-665	-1 596
Sum Innsparingstiltak	-800	-1 000	-1 665	-2 596
Nye tiltak og realendringer budsjett	5 477	6 454	5 803	4 872
Ramme 2025-2028	56 441	56 214	55 549	54 618

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økte med 7,9 mill. kr fra 2024 til 2025. Lønns- og prisveksten utgjør 1,7 mill. kr og økte utgifter til flere barnehageplasser utgjør 4,3 mill. kr. Videre er det lagt inn helårsvirkning av at maksprisen ble redusert til 2.000 kr fra 1. august 2024 samt at nivået er foreslått holdt uendret også i 2025. Dette innebærer at barnehagene får kompensert lavere inntekter fra foreldrebetaling og de private barnehagene får dette dekket via økte tilskuddssatser.

Det er lagt inn innsparingstiltak i tråd med bærekraftstiltakene som ble lagt fram for kommunestyret i september. Dette utgjøre en redusert driftsramme i 2025 med 0,8 mill. kr.

Kommunestyrets vedtak inkluderer økning i driftsrammen på 692.000 kr til økt bemanning i barnehagene/økt etterspørsel etter barnehageplasser.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. I kommuneplanens samfunnsdel, satsingsområde "Sammen om gode hverdagsliv" er det å gi barn og unge best mulig utgangspunkt for å mestre hverdagen og voksenlivet beskrevet som gausdalsamfunnets aller viktigste oppgave. Mulighetene for å lykkes med dette ligger i at barnehagene har kompetanse og ressurser til å jobbe godt både faglig og sosialt. Det må legges vekt på godt forebyggende arbeid for å hjelpe barn og unge som av ulike årsaker er i sårbare situasjoner, i et styrkebasert samarbeid med hjemmene, et bredt tverrfaglig samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, samt et godt samarbeid med instanser utenfor kommunen.

Folkehelse og livsmestring

Barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold er nasjonale utfordringer som også gjelder barn og unge i Gausdalsamfunnet.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. På lik linje med de fleste barn i Norge trives barna godt i barnehagene i Gausdal. De styrkebaserte holdningene og handlingene hos ansatte i barnehagene må holdes ved like og videreutvikles.

Vi opplever også at mange foreldre er usikre i forhold til hvordan man skal håndtere barnas utfordringer og at foreldrerollen er i stadig endring. Mange foreldre i dag er usikre i forhold til oppdragelse generelt og grensesetting spesielt. Dette vises også i barnehagene ved at flere barn har utfordringer knyttet til sosialt samspill og adferd. Foreldrerollen er i stadig endring, og det er vesentlig at de ansatte anerkjenner foreldrenes utfordringer, og bidrar til å trygge og støtte foreldrene i barnas hverdag.

Barn og unges kosthold er viktig både for den psykiske og fysiske helsen. Undersøkelser viser at overvekt hos barn er et økende problem, også i Gausdal. Mange barnehagebarn spiser to-tre måltider i barnehagen, og sett i et folkehelseperspektiv er det derfor avgjørende at disse måltidene er så gode, sunne og varierte som mulig.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert.

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som

fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessen. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner mellom barna, mellom barna og de voksne og de voksne seg imellom, og legge et godt grunnlag for barnas læring og utvikling.

I tillegg til en tydelig satsing på inkluderende barnehagemiljøer er det viktig at personalet har spesialpedagogisk kompetanse og kan tilrettelegge for barn som trenger hjelp og støtte utover det allmennpedagogiske tilbudet. Vi ser en økning i antall barn som trenger både spesialpedagogisk hjelp og barn med nedsatt funksjonsevne som trenger et individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Det er i dag liten utnyttelse av fagkompetanse på området på tvers av barnehagene.

Fokusområder 2025

Folkehelse og livsmestring

Barnehageloven gir føringer for hvordan barnehagen skal arbeide og hvilke fagområder som skal ivaretas i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Viktige voksne

I prosjektet Viktige voksne er målet å styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene. Medvirkning og med-gjøring blir viktig for å skape god og reell medvirkning som oppleves nyttige for alle, og bidrar til god forståelse for behov.

Fellesskap og inkludering

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med barn er viktig med tanke på at barn i særlig sårbare situasjoner skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom samarbeid i regionen, og med høgskolen i Innlandet vil fokuset på et inkluderende barnehagemiljø prioriteres. I 2025 vil fokuset i dette arbeidet være å utvikle enda mer språkbevisste barnehager. En god språklig utvikling er utgangspunktet for all sosial samhandling og er viktig for å lykkes sammen med andre.

Mat og måltider

I 2025 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser. Mat og måltider blir en del av Gausdalsmodellen på lik linje med motorisk utvikling.

Læring og utvikling

Lekens sentrale plass i barnehagene

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Deltagelse i kompetanseløftet

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Gjennom deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, sammen med PPT, ønsker vi å videreutvikle og øke barnehagenes kompetanse på området. Vi ønsker å videreutvikle PP-tjenestens rolle som systemveileder. Vi ønsker også å endre organiseringen av den spesialpedagogiske hjelpen, slik at det i større grad legges til rette for å nyttiggjøre seg kompetanse på tvers av barnehagene.

Tverrfaglig arbeid

Det er viktig med tidlig innsats også i barnehagen, for å sikre at barna har en god utvikling fra starten av. Å følge med på hvert enkelt barns utvikling er nødvendig for å fange opp barn som kan ha utfordringer fysisk, psykisk eller sosialt. Et fokusområde for 2025 vil være å bedre det tverrfaglige arbeidet rundt barna i barnehagene. De ansatte må få oversikt over de hjelpeinstanser som finnes, og det må skapes gode arenaer for diskusjon og refleksjon, både på individ- og systemnivå.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Oppdrag

Oppdrag

Deltakelse i kompetanseløftet

Beskrivelse

Deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis (i regi av REKOM, regional kompetanseutvikling.)

Økonomiplan for 2025-2028

Oppdrag

Beskrivelse

Fellesskap og inkludering

Fellesskap og inkludering er utviklingsområder barnehagene arbeider med. Det gjennomføres barnehagebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet.

Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i barnehagene

Hver dag spiser barn tre av sine måltider i barnehagen. Maten og måltidene i barnehagen er derfor svært viktig i et folkehelseperspektiv. I 2025 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser.

Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år

Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene.

Medvirkning og med-gjøring: Skape god og reell medvirkning som oppleves nyttige for alle, og bidrar til god forståelse for behov.

Kultur og fritid

Om planområdet

Planområdet omfatter kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	14 004	14 004	14 004	14 004
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 5 Kultur og fritid	-308	-621	-625	-625
Visuell kunst i kulturskolen	70	70	70	70
Sum Vedtak forrige periode	-238	-551	-555	-555
Sum Budsjettendring i år	241	241	241	241
Sum Lønns- og prisvekst	61	61	61	61
Konsekvensjustert budsjett	64	-249	-253	-253
Konsekvensjustert ramme	14 068	13 755	13 751	13 751
Nye tiltak				
Fritidskasse	30	60	60	60
Gausdal kirkelig fellesråd, lønns- og prisjustering av tilskudd	261	261	261	261
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	308	621	625	625
Sum Nye tiltak	599	942	946	946
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Innsparing Kirkelig fellesråd	-120	-170	-170	-170
Bærekraft - Redusere stilling på biblioteket.	-100	-100	-100	-100
Andre tiltak	0	0	-174	-414
Sum Innsparingstiltak	-220	-270	-444	-684
Nye tiltak og realendringer budsjett	379	672	502	262
Ramme 2025-2028	14 447	14 427	14 253	14 013

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 0,4 mill. kr fra 2024 til 2025. Utgifter til lønns- og prisvekst utgjør 0,2 mill. kr og økt tilskudd til Gausdal kirkelige fellesråd er lagt inn med 0,3 mill. kr brutto. Kirkelig fellesråd har i 2025-budsjettet lagt inn innsparingstiltak tilsvarende 120.000 kr som del av Bærekraft 24-25. Innsparingstiltakene i bærekraftprosessen utgjør totalt 220.000 kr på planområdet.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kulturenheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Enheten arbeider også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet, når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom. Voksnetthet er en viktig faktor for å skape trygghet. Med begrensede ressurser er vi avhengig av deltakelse fra frivillige for å styrke tilstedeværelsen av voksne på ungdomsklubben og på andre arenaer ungdom oppholder seg.

Hvert tredje år gjennomføres Korus sin Ungdataundersøkelse i Gausdal. Siste undersøkelse var i 2024. En av de største utfordringen resultatene viser er tidlig debut, holdninger og bruk av alkohol. Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er viktig å finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de enheter som yter tjenester til ungdom. Alle tjenestene i oppvekstsektoren har et felles ansvar for det forebyggende ungdomsarbeidet, men koordinatoroppgradningen er lagt til enhet for kultur og informasjonsforvaltning.

Det finnes sosiale forskjellene i samfunnet, disse har vi som mål å utjevne med tiltak som innebærer inkludering og deltagelse.

Frivillighet

Til det beste for gausdalssamfunnet og for å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet. Det å få frivillige til å forplikte seg til faste oppgaver over tid er blitt en større utfordring. Flere ønsker å være sporadiske frivillige. Dette gjør det utfordrende å dekke faste oppdrag.

Møteplasser for eldre

Noe som kan være en utfordring er å få eldre til å benytte seg av eksisterende tilbud. Det kan være flere årsaker til dette. Transport, hørsel- og/eller synshemming, markedsføring av tilbudene eller at tilbudet ikke treffer kan være årsaker til at tilbud ikke benyttes fullt ut. Det er en jobb å gjøre med å undersøke hva som er grunnen til dette og sette inn rett tiltak.

Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Gausdal kommune skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal. Det er utarbeidet en Frivilligstrategi for 2023-2027. Administrasjonen og frivilligheten jobber sammen om handlingspunktene. Frivilligforumet som er opprettet må jobbe for å bli etablert og finne en god måte å jobbe på.

Fokusområder 2025

Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tilbudene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet ved å bygge på egne og hverandres ressurser. For å oppnå dette fokuseres det på en styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle. Kulturskolen skal gi en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk.

Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre. Kulturskoleaktivitet kan bidra til å tilfredsstille barn og unges behov for trygghet, selvbekreftelse og fellesskap. For elever som strever med faglige prestasjoner i grunnskolen, kan kulturskoleaktivitet være en viktig arena for mestring.

Det er fokus på å legge til rette for aktiviteter og tilbud som er med på å utjevne sosiale forskjeller og forebygge utenforskap. Det er flere barn og unge som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også de som ikke har noen å være sammen med på fritiden. Flere av tiltakene har eksistert en tid og noe er nytt.

Etter skoletid/Juniorklubben, for barn mellom 10-13 år, er et værested der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser. Tilbudet endres og videreutvikles ut ifra hva som er behovet.

Lavterskeltilbud som Åpen hall, både for barn og ungdom skal opprettholdes og videreutviklet ut ifra de ønsker og behov målgruppen har.

BUA, en nasjonal ordning for utlån av aktivitets- og fritidsutstyr, er et viktig tiltak for å utjevne forskjeller i samfunnet slik at alle skal kunne ha mulighet for en aktiv og sosial fritid. Ordningen er tilgjengelig for alle innbyggere i Gausdal og det er ønskelig at mange benytter seg av tilbudet.

Fritidskassen er en ordning som gir mulighet for flere barn og unge kan delta i organiserte fritidsaktiviteter, uavhengig av familiens økonomi. Tiltaket ble startet opp andre halvår 2024 etter mottatte midler fra Bufdir. Fritidskassen kan dekke kostnader til utstyr, reise, cup, leir og/eller deltakeravgifter i faste, organiserte aktiviteter. Tiltaket organiseres i samarbeid mellom kommunen og frivilligheten/organisasjonene. Dette er i tråd med målene kommuneplanens samfunnsdel der vi er opptatt av å legge til rette for at barn og unge skal være glade, trygge og robuste. Fritidskasse er et tiltak der det legges til rette for fellesskap, trygghet og deltakelse, som en del av det systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter.

Ferietilbud til barn og unge er tilbud som har eksistert i flere år og som fortsatt er viktig å opprettholde og videreutvikle, med hovedfokus på å utjevne sosiale forskjeller.

Enheten skal igjennom ungdomsarbeid være med å tilrettelegge for trygge uformelle møteplasser for ungdom i bygda. Gausdal ungdomsklubb skal opprettholdes og videreutvikles som en trygg møteplass, i samarbeid med foresatte og andre frivillige. I planperioden skal det jobbes for å styrke samarbeid med lag og organisasjoner til det beste for barn og unge.

Det forebyggende ungdomsarbeidet har en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i enhet for kultur og informasjonsforvaltning, men i alle tjenester som jobber med barn og unge. Det fokuseres i planperioden videre på de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet og Ungdataresultatene fra 2024. Resultatene fra ungdomskolen viser at ungdom har det generelt bra (93%). Det kommer frem at 93% mener foreldrene er viktige personer i livene deres, og de ønsker å tilbringe tid sammen med dem. De fleste sier at de trives på skolen (89 %), men de kjeder seg der (82%). Mange sitter hjemme på kveldene (82% to eller flere kvelder i løpet av uka) og har kontakt med venner gjennom sosiale medier (77%).

Tallene på de som har blitt utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller fritiden, har gått ned fra 11% i 2021 til 6 % i 2024. Det er lite bruk av cannabis blant ungdommer i

ungdomsskolealder, men flere oppgir at de har fått tilbudet om å kjøpe/prøve. Det er en utfordring i Gausdal med tidlig alkoholdebut, og uklare grenser rundt dette i mange familier.

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter til ulike aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er en nødvendighet for at det rike kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel.

Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, er det vedtatt en frivilligstrategi for Gausdal kommune. Dette er et ledd i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Strategien inneholder flere handlingspunkter, blant annet å opprette et Frivilligforum. Dette er opprettet og er i gang med å finne sin form.

Generelt kulturarbeid

Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Gausdal skal ha et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gi gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper. Gausdal kommune skal tilrettelegge, stimulere og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Måltabell

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det

Økonomiplan for 2025-2028

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.

Delmål

bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.

Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag

Oppdrag

Oppfølging av frivilligstrategien, etter evaluering av handlingspunktene.

Beskrivelse

-

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum Økonomiplan	Sum øvrige år					Sum i planperioden 2025-34	
	2025	2026	2027	2028		2025-28	2029	2030	2031	2032		2033
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	150	60	800	800	1 810	1 000	0	0	0	0	0	2 810
Sum investeringsprosjekter	150	60	800	800	1 810	1 000	0	0	0	0	0	2 810

Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd

I sin søknad knyttet til budsjett 2025 og handlings- og økonomiplan for 2025-2028, har kirkelig fellesråd lagt inn søknad om kommunalt tilskudd. Kirkelig fellesråd vil søke om midler fra det nye kirkebevaringsfondet til forprosjekt/gjennomføring av investeringene. Det er derfor forbehold om at søknader innvilges. Det er videre kun anslagsbevilgninger som er lagt inn, da utgiften må nærmere angis etter at forprosjektene er gjennomført.

For det første prosjektet som eventuelt innvilges fra kirkebevaringsfondet, er det anslått en finansieringsgrad på 50 %, fra og med prosjekt nr to er tilskuddsnivået økt til 60 %. Det er ingen automatikk i at tilskudd blir gitt, selv om kirkeene der tiltak er foreslått er middelalderkirker og slik sett innenfor tilskuddsordningen. Det vil derfor kunne påregnes endringer både når det gjelder beløp, tilskuddsnivå og tidspunkt for gjennomføring.

Økonomiplan for 2025-2028

Følgende investeringer foreslås:

	År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029
Investeringsbeløp	300	150	2000	2000	2500
Tilskudd kirkebevaringsfondet	150	90	1200	1200	1500
Kommunalt investeringstilskudd	150	60	800	800	1000

Teknisk drift

Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikk-tømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikk-tømming gjennomføres av ekstern entreprenør etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	13 641	13 641	13 641	13 641
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	-9 183	-24 264	-33 399	-33 399
Sum Vedtak forrige periode	-9 183	-24 264	-33 399	-33 399
Sum Budsjettendring i år	-257	-257	-257	-257
Sum Lønns- og prisvekst	178	178	178	178
Konsekvensjustert budsjett	-9 262	-24 343	-33 478	-33 478
Konsekvensjustert ramme	4 378	-10 703	-19 838	-19 838
Nye tiltak				
Drift av nye vann- og avløpsledninger	17	17	17	17
Drift av nye veger og gateløys	54	54	54	54
Endring utgifter brannsamarbeid inkludert 110-sentralen	116	182	182	182
KST - reduserte gebyrinntekter vann	934	1 211	-1 618	-5 388
KST -endret avsetning sjølkostfond vann	0	0	-607	5 472
Selvkost avløp, endringer 2025	-1 770	-756	108	-1 514
Selvkost feiing, endringer 2025	-155	-153	-152	-161
Selvkost renovasjon, endringer 2025	237	-130	-132	-141
Selvkost slam, endringer 2025	95	91	83	74
Selvkost vann, endringer 2025	774	509	12 411	13 020
Andre tiltak	4 000	4 000	4 000	4 000
Sum Nye tiltak	4 302	5 025	14 346	15 615
Innsparingstiltak				
Bærekraft - anskaffelse av gravemaskin	-200	-400	-400	-400
Bærekraft - Innføring av gebyr for gravemeldinger og avstenging av vann	-30	-30	-30	-30
Bærekraft - reduksjon av IKT lisenser, abonnement og kontingenter	-40	-40	-65	-65
Bærekraft - redusere strømkostnader	-100	-200	-200	-200
Bærekraft - Slukke gateløys helt i juni og juli	-7	-7	-7	-7
Endring utgifter brannsamarbeid inkludert 110-sentralen	-176	-176	-176	-176
Sum Innsparingstiltak	-553	-853	-878	-878
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 749	4 172	13 468	14 737
Ramme 2025-2028	8 127	-6 531	-6 370	-5 101

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er redusert med 6,3 mill. kr fra 2024 til 2025. Av dette utgjør korreksjon for avskrivninger en redusert utgift på 0,6 mill. kr og lønns- og prisvekst utgjør 0,6 mill. kr i økt utgift.

Som følge av negative selvkostfond innen vann- og avløpstjenestene er det foreslått gebyrøkning både når det gjelder vann og avløp. Det er videre lagt inn et anslag på økte utgifter til rensing av avløpsvann. Samlet er selvkostområdene innen planområdet justert med en netto merinntekt på 6,2 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak tilsvarende det som er lagt fram for kommunestyret i Bærekraft 24-25 med en innsparing i 2025 med 377.000 kr.

Kommunestyrets vedtak innebærer en lavere gebyrinntekt i 2025 og 2026 for vann og økte inntekter for årene 2027-2028.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Vann og avløp

Tilgang på rent og godt vann er sentralt for å sikre en god folkehelse. Lovverket har strenge krav til så vel vannforsyning som avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at drikkevannet har god kvalitet, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Likeledes er det viktig at avløpet ledes bort og håndteres på en sikker og miljømessig god måte. Vann og avløp står følgelig sentralt i arbeidet med å nå målet om en grønn kommune.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige elementer for å sikre effektiv drift og god kvalitet med stadig lavere økonomisk ramme. Dette betyr at vi må utnytte de muligheter som ligger i de digitale verktøy vi har i dag, og samtidig søke innovative og nye løsninger. Det er viktig med løpende vedlikehold og et godt utbygd digitalt overvåkningssystem for vann og avløpsanleggene. I et helseperspektiv er det også viktig å forebygge og registrere uønskede hendelser på et tidlig tidspunkt.

Vannforbruket i høytider som jul, vinterferie og påske er i ferd med å nærme seg maksimal kapasitet på dagens vannkilde og vannverk på Skei. I tillegg er det behov for å etablere ny reservevannforsyning for alle abonnenter. Kommunen er i dialog med Follebu vannverk om en eventuell overtakelse av det private vannverket.

Gausdal kommune sender alt avløpsvann til Lillehammer. Unntaket er deler av Espedal hvor det er et eget renseanlegg. Det er begrensninger i kapasiteten ved Lillehammer renseanlegg, og deler av ledningsnettet i Lillehammer frem til renseanlegget. Statsforvalteren har nylig gitt alle kommunene som leverer avløpsvann til Lillehammer renseanlegg, egne utslippstillatelser. Disse tillatelsene setter rammer for hvor mye den enkelte kommune kan sende til renseanlegget. Gjeldende avtale med Lillehammer kommune for rensing av avløp ble sist revidert i 2014. Denne avtalen revideres nå for å få en riktig fordeling av kostnadene for transport og rensing av avløpsvann, og vil medføre økte kostnader for Gausdal kommune.

Slammet etter renseprosessen ved Lillehammer renseanlegg transporteres i dag til Gjøvik for endelig behandling. Anlegget der tar imot slam fra mange kommuner, og anlegget begynner å bli utdatert. Gjøvik kommune har sagt opp avtalen om slambehandling med virkning fra 2027. Det vil derfor i løpet av noen år være behov for investering i nytt anlegg. Dette vil på sikt medføre økte kapitalkostnader for kommunene som benytter anlegget.

Økte investeringer innen VA, og relativt høye strøm- og renteutgifter de neste årene vil på sikt føre til en økning av gebyrnivået. Økte renter og stor prisstigning generelt har ført til at det er stor nedgang i byggeaktiviteten, spesielt i hyttemarkedet. Dette medfører lavere inntekter i form av tilknytningsavgifter til kommunen, som også bidrar til en økning av gebyrnivået.

Kommunen har gjennom mange år valgt å kjøpe tjenester når det gjelder ulike anleggstjenester. En ser at det gjennom spesielt sommersesongen er stort behov for bruk av gravemaskin, både når det gjelder drift og vedlikehold av vann- og avløpsnett og i forbindelse med vegvedlikehold. Det vil derfor være økonomisk lønnsomt å kunne ha en gravemaskin selv for å utføre disse arbeidene, og at en da også kan utnytte bruken av kommunens øvrige ressurser på en bedre måte. Kommunen har pr. i dag egne ansatte som har kompetanse til å betjene slik utstyr. Sett i et beredskapshensyn vil det også være gunstig når noe uforutsett skulle oppstå.

Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringene med mildere vintre og hyppigere nedbør med veksling mellom pluss- og minusgrader gir et mer krevende vintervedlikehold av vegnettet. En stor del av vegene er grusveger som er spesielt utsatte i vårløsningen.

Overvann

Med bakgrunn i de siste års flommer og tydelige tegn på en global klimaendring er det viktig å planlegge for økte nedbørsmengder, større fare for jord- og flomskred og de utfordringer dette medfører. Dette arbeidet er av stor betydning for å sikre et trygt lokalsamfunn for kommunens innbyggere.

I nye utbyggingsområder er det viktig å planlegge og bygge ut infrastruktur med tanke på fordrøyning og sikker bortledning av overvann. I eksisterende byggeområder har ikke kommunen det samme juridiske ansvaret for å gjennomføre sikringstiltak.

Videre er det utfordringer med erosjon og stor massetransport i enkelte elver/bekker i vårløsningen og perioder med store nedbørsmengder.

Beredskap

Kommunen har et driftsovervåkningssystem for å drifte vann- og avløpsanleggene i hele kommunen. Med tanke på sikkerhet og personvern kan det være kritisk for vannforsyning og avløpshåndtering om dette systemet ikke holdes vedlike og oppgradert.

Kommune Norge opplever en økt trussel for angrep på kritisk infrastruktur som f.eks. vann, avløp, strømforsyning, nett osv. Med bakgrunn i det økte trusselbilde jobbes det på mange områder med å øke sikkerheten mot datainnbrudd, sabotasje på hus og anlegg, samt sikre energi, drivstofforsyninger osv.

Flommen «Hans» høsten 2023 og flommen i september 2024 viser at beredskap er viktig både med tanke på håndtering av selve hendelsen, men også at en er best mulig forberedt når hendelsene oppstår. Flomskader på kommunal infrastruktur er kostnadskrevende. Det må derfor vurderes hvilke områder som har behov for standardheving for å unngå gjentagende skader.

Fokusområder 2025

Vann og avløp

Det har i lengre tid vært jobbet med mulige løsninger for å øke drikkevannskapasiteten på Skei. I tråd med nylig vedtatt hovedplan for vann- og avløp har det vært jobbet med en utredning for ny vannkilde som vil sikre bedre kapasitet på Skei, samt sikre reservevannforsyning både for bygda og Skei. Kommunestyret har bedt om at det som en del av utredningen vurderes andre løsninger enn å ta i bruk noen av fjellvannene våre. I den sammenheng utredes det en ny vannkilde i Forset som kan løse fremtidige kapasitetsproblemer forutsatt tilstrekkelig mengde og kvalitet.

Kommunestyret har også bedt om en gjennomgang av investeringsplanen for vann og avløp inkl. risiko- og sårbarhetsanalyser. Det har vært sett på som uhensiktsmessig å foreta en gjennomgang av investeringsplanen inkl. risiko- og sårbarhetsanalyser før det er valgt løsning for ny vannkilde. Det vil derfor kunne tas en gjennomgang av investeringsbudsjettet i 2025. Investeringene i 2025 er holdt på et minimum i påvente av dette arbeidet, og for å prøve å holde gebyrnivået så lavt som mulig. Det er imidlertid noen investeringer som må gjennomføres med bakgrunn i krav fra andre myndigheter. Statsforvalteren har i utslippstillatelsen til Gausdal kommune satt noen krav om blant annet fornyelse av ledningsnettet.

Kommunen må videre vurdere forespørselen fra Follebu vannverk om en mulig overtagelse av det private vannverket. En eventuell overtagelse av Follebu vannverk vil også ha betydning for kapasiteten på de kommunale vannkildene og vannbehandlingsanleggene.

Med bakgrunn i nytt regelverk er kommunen pålagt å gjennomføre kontroll av vannmålere. I denne sammenheng må det også vurderes om det er aktuelt å bytte ut gamle vannmålere til digitale målere. Kommunestyret må også ta stilling til om det skal innføres en plikt til å ha vannmåler for alle som er tilknyttet offentlig vannforsyning.

Utslippstillatelsen fra statsforvalteren vil kunne sette begrensninger for utbygging i kommunen. For å øke avløpskapasiteten vil dette kreve en del investeringer i både ledningsnett og renseanlegg i Lillehammer, samt utbedre mindre flaskehals på nettet i Gausdal.

Det er fokus på å ha en effektiv drift og et fornuftig vedlikehold av VA-anleggene, slik at det bidrar til å holde gebyrene for kommunens næringsliv, innbyggere og fritidsboligeiere på et så lavt nivå som mulig. Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann og avløp i alle deler av kommunen.

Veger

Vi ønsker å ha effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet, og slik sett opprettholde god standard på vegene med lave økonomiske rammer.

Kommunen har en 10-årsplan for rehabiliteringstiltak når det gjelder kommunale veger. Denne rulleres hvert år, og danner grunnlaget for årlige tiltaksplaner innenfor de rammer kommunestyret fastsetter. Løpende vegvedlikehold gjøres ut fra det til enhver tid gjeldende behov og vær-situasjon.

Vi har de siste årene hatt særlig fokus på bærekraftig samfunnsutvikling, og dette videreføres i 2025. I praksis medfører dette å forebygge flomskader som for eksempel utskifting av underdimensjonerte stikkrenner, holde trær unna vegtraseene og renske gjengrodd grøfter.

Overvann

Vi ønsker trygge og gode byggeområder der overvann ikke gjør skade på mennesker, dyr eller materielle verdier.

I forbindelse med utbygging av nye nærings-, bolig- og hytteområder skal vi ha fokus på håndtering av overvann. Det er viktig å sikre at vannveier har tilstrekkelig kapasitet, og at en hindrer erosjon og oversvømmelser. Fordrøyning av overvann på den enkelte eiendom er også et element som kan forebygge skader.

Det planlegges gjennomført flomsikringstiltak i Dørja. Kommunen har søkt og mottatt tilskuddsmidler fra NVE til flomsikringstiltak, og på denne måten får vi utført langt mer omfattende tiltak enn vi ville hatt anledning til i egen regi. Dette er et omfattende prosjekt som nå er til konsesjonsbehandling hos NVE.

Beredskap

For å sikre driften av kommunens vann- og avløpsanlegg jobbes det med å bedre sikkerheten mot innbrudd i kommunens driftsovervåkning for vann og avløp.

I forhold til kommunal infrastruktur for vei, vann- og avløpsnett blir det viktig å forebygge fremtidige skader forårsaket av flom. Investering i egen gravemaskin vil også øke beredskapen ved f.eks. en flomhendelse og akutte ledningsbrudd.

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Oppdrag

Oppdrag

Beskrivelse

Forebyggende flomtiltak

-

Oppgradering driftsovervåkningssystem

-

Økonomiplan for 2025-2028

Oppdrag

Beskrivelse

Rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann og avløpshåndtering

-

Rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann

-

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum Økonomiplan n	Sum øvrige år						Sum i planperiode n
	2025	2026	2027	2028		2025-28	2029	2030	2031	2032	2033	
Gravemaskin	2 800	0	0	0	2 800	0	0	0	0	0	0	2 800
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	539	158	100	0	797	0	0	0	0	0	0	797
Rammebevilgning vann og avløp	13 600	13 500	31 100	40 000	98 200	56 100	24 000	28 700	10 500	8 100	4 500	230 100
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 600	2 500	2 600	2 600	10 300	2 650	2 450	2 200	2 500	2 500	2 500	25 100
Sum investeringsprosjekter	19 539	16 158	33 800	42 600	112 097	58 750	26 450	30 900	13 000	10 600	7 000	258 797

Gravemaskin

Teknisk enhet har behov for å leie inn gravemaskin mer eller mindre hele sommerhalvåret, og også deler av vinterhalvåret. Den benyttes i all hovedsak til vedlikehold og rehabilitering av kommunal infrastruktur som veg, vann- og avløpsnett. Det er vurdert som økonomisk lønnsomt for kommunen å kjøpe en gravemaskin selv, og det vil også kunne styrke beredskapen når akutte hendelser oppstår. Det er ikke lagt opp til en økning av bemanningen, men en ser at kommunens egne mannskaper og lastebiler kan utnyttes på en bedre måte ved at en del ventetid ved gjennomføring av prosjekter kan unngås. Det er lang leveringstid på denne type maskiner, så det er ikke lagt inn full besparelse i 2025. Det vil gi full effekt i driftsbudsjett fra 2026.

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene/materiellet og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond, men enkelte år vil det være behov for noe større beløp. Beløp som er lagt inn er i tråd med innstillingen fra brannsjefen i samarbeidet.

For 2025-2028 er investeringsnivået for Gausdal sin del:

2025: 539.000 kr

2026: 328.000 kr

2027: 100.000 kr samt avsetning til fond brannmateriell med 250.000 kr

2028: 350.000 kr til avsetning fond brannmateriell.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning vann og avløp omhandler investeringer innen disse selvkostområdene.

Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann-

Økonomiplan for 2025-2028

og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Investeringene er i tråd med hovedplan for vann og avløp, vedtatt i 2021. Nedenfor er investeringsanslag for investeringer innen vann- og avløpstjenesten i økonomiplanperioden. Det presiseres at beløpene er anslag på kostnader og alle tall er i tusen kr.

Investeringstiltak vannforsyning	2025	2026	2027	2028
Sammenkobling vannledning fra Lillehammer Fedjevegen - Kornhaug m/trykkøker - prosjektering og utbygging				500
Fornyelse av VA-ledninger og kummer	2000	2000	2000	2000
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500	
Biler vann			600	
Utbyggingsområder Skei		500	500	500
Vannkilde Forset/Skei vannverk - prøvepumping/konsesjon/ledningsanlegg (vannkilderapport)	1000	1000	20000	35000
Steinslia næringsområde	3000	3000		
SUM	7 500	6 500	24 600	38 000

Investeringstiltak avløp 2024-2027	2025	2026	2027	2028
Fornyelse stasjoner/tekniske anlegg	1500		1500	
Rehabilitering avløp Follebu		3000		
Fornyelse av VA ledninger og kummer	2000	2000	2000	2000
Bil avløp	600			
Fornyelse ledningsnett Skei			3000	
Steinslia næringsområde	2000	2000		
SUM	6 100	7 000	6 500	2 000

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger.

Bygg/eiendom/areal

Om planområdet

Planområdet omfatter byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og eiendomsforvaltning. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet, og er en av de største verdiene som kommunen besitter.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	57 888	57 888	57 888	57 888
Sum Tekniske justeringer	120	55	55	55
Vedtatt forrige periode				
Kommunedelplan Skei	-200	-200	-200	-200
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	-350	-350	-350	-350
Saldering - planområde 7 Bygg/eiendom/areal	-803	-1 594	-1 597	-1 597
Tredjepartskontroll av brannvarslingsanlegg.	0	-100	-100	-100
Utredning av alternativer for utbygging av Fjerdumskogen boligområde og Steinslia næringsområde.	-200	-200	-200	-200
Andre tiltak	2 292	1 917	1 774	1 774
Sum Vedtak forrige periode	739	-527	-673	-673
Sum Budsjettendring i år	3 608	3 608	3 608	3 608
Sum Lønns- og prisvekst	1 116	1 116	1 116	1 116
Konsekvensjustert budsjett	5 582	4 251	4 105	4 105
Konsekvensjustert ramme	63 471	62 140	61 994	61 994
Politisk vedtak				
Regulering av område B08 + Fedjevegen i tilknytning til Heggen boligfelt.	200	0	0	0
Sum Politisk vedtak	200	0	0	0
Nye tiltak				
FSK - framskynde 1 år regulering til boligformål gamle treningsbanen i Follebu og liten del av Granheim	400	-400	0	0
Omregulering av Bjørndalsvollen næringsområde	0	75	0	0
Reduserte leieinntekter ved driftsstasjonen	250	250	250	250
Regulering av næring-/boligareal ved Segalstad Bru	400	0	0	0
Regulering av næringsarealer i Baklia, N03, N04 og N05.	0	0	100	0
Regulering av område ved kommunehuset inkl. busslomme.	100	0	0	0
Regulering gang- sykkelveg Flatavegen - Jordmorvegen i Forset	50	0	0	0
Regulering til boligformål av gamle treningsbanen i Follebu og en liten del av Granheim.	0	400	0	0
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	803	1 594	1 597	1 597
Selvkost byggesak, endringer 2025	1 465	1 010	805	360
Selvkost kart og delingsforretninger, endringer 2025	-79	420	1 122	1 189
Selvkost reguleringsplan, endringer 2025	321	866	918	918
Andre tiltak	51	51	51	51
Sum Nye tiltak	3 761	4 266	4 843	4 365
Innsparingstiltak				
Bærekraft - kutt i stilling innen eiendomsforvaltning	-480	-480	-480	-480
Bærekraft - reduksjon av festeavgifter	0	-200	-200	-200
Bærekraft - reduksjon av IKT lisenser, abonnement og kontigenter	-150	-175	-175	-175

Økonomiplan for 2025-2028

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Bærekraft - reduksjon i driftskostnader for renhold	0	-50	-75	-75
Bærekraft - redusere driftskostnader på kommunale eiendommer	-50	-150	-175	-175
Bærekraft - Redusere stillingsstørrelser ved teknisk enhet	0	-200	-200	-200
Bærekraft - redusere strømkostnader	-850	-1 350	-1 350	-1 350
Bærekraft - økte leieinntekter fra kommunale boliger	-75	-150	-200	-200
Andre tiltak	0	0	-780	-1 873
Sum Innsparingstiltak	-1 605	-2 755	-3 635	-4 728
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 356	1 511	1 208	-363
Ramme 2025-2028	65 827	63 651	63 202	61 631

Sammendrag budsjett

Driftsramma på planområdet er økt med 7,5 mill. kr fra 2024 til 2025. Av dette utgjør korleksjon av avskrivningene en økt utgift med 4,1 mill. kr. Utgifter til lønns- og prisvekst inngår med 2,8 mill. kr og økte utgifter/ reduserte inntekter knyttet til selvkostområdene innen planområdet utgjør 1,5 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak slik dette ble lagt fram for kommunestyret knyttet til Bærekraft 24-25 med samlet 1,6 mill. kr i 2025.

Kommunestyret vedtok for framskynde utgifter med 0,4 mill. kr til regulering til boligformål den gamle treningsbaner i Follebu og liten del av Granheim.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Hovedmålene fra kommuneplanens samfunnsdel må være gjennomgående i arbeid med arealplanlegging, byggesaksbehandling og eiendomsdrift. Det mest sentrale er at vi utnytter arealene våre på en bærekraftig måte, planlegger for trygge og gode oppvekst og bomiljøer for alle livets faser, og har fokus på det grønne skiftet.

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Eiendomsforvaltning omfatter oppgaver knyttet til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse. Den primære hensikten med eiendomsforvaltning er å understøtte og legge til rette for den kommunale driften. Denne funksjonen retter seg ikke direkte mot eksterne brukere, men indirekte ved å skape gode forhold og fasiliteter for andre enheter slik at de kan levere tjenester effektivt.

Vår bygningsmasse skal forvaltes og driftes med fokus på energieffektivitet og reduksjon av klimagassutslipp. Det er nødvendig å vurdere etablering av energibrønner ved flere kommunale bygg, som for eksempel sykehjemmene, for å utnytte jordvarme og minske avhengigheten av annen energikilder som elektrisitet.

Fra 1. september 2023 er det forbudt å produsere lysrør og kompakte lysrør i EU/EØS-området på grunn av deres innhold av kvikksølv og høye energiforbruk. Som et resultat av dette er det nødvendig å erstatte alle lysarmaturer med slike lyskilder i den kommunale bygningsmassen. Arbeidet med utskifting ble påstartet i 2024, og vil fortsette i 2025 og 2026.

Vedlikehold av kommunens bygningsmasse krever registrering av tilstanden, slik at planlegging og prioritering av rehabiliteringstiltak kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte. Dette er også

avgjørende for å forebygge kostbare følgeskader og unngå helseskadelige konsekvenser for brukerne. Ved planlegging av rehabilitering og nybygging er det spesielt fokus på å tilrettelegge for universell utforming.

På samme måte er det viktig at kommunens bygninger har inn klima og uteområder som er helsefremmende og bidrar til et godt oppvekst- og arbeidsmiljø.

Bygningen som for tiden fungerer som kommunens driftsstasjon og brannstasjon ble oppført i 1971 som et mekanisk verksted, og oppfyller ikke dagens standardkrav. Brannstasjonen mangler separate soner for rene og urene områder, samt separate garderober for kvinner og menn. Energiforbruket i bygningen er også relativt høyt. Forstudie ble igangsatt i 2024, og vil bli fremlagt for kommunestyret tidlig i 2025 som et beslutningsgrunnlag for veien videre.

Kommunen disponerer totalt sett en bilpark på om lag 30 biler, og målet er å redusere klimagassutslippene fra kommunens egen drift ytterligere. Ved erstatning av kjøretøy planlegges det å erstatte med elektriske biler, så lenge dette er forsvarlig med tanke på den operative driften. De fleste bilene innen eiendomsforvaltningen er byttet til el-biler. Resterende er planlagt byttet i planperioden.

Byggesak og arealplan

Kommunen har per i dag få ledige tomter for næring og boliger. Med tanke på jordvern og samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har kommunen et begrenset handlingsrom med tanke på å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbildet gjør seg gjeldende for næringstomter.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2021. Vi skal ha fokus på arealstrategiene fra kommuneplanens samfunnsdel ved arealplanlegging og byggesaksbehandling. Tomtereserven for boliger i Heggen 4-feltet i Follebu er utsolgt. I kommuneplanens arealdel (2021) er det avsatt ett stort og et par mindre områder i Follebu til boligbebyggelse. Det arbeides med reguleringsplan for Heggen 5 der det tidligere var regulert ny trase for Rv. 255.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger. I årene 2020 - 2022 ble det en stor tilvekst av frittliggende fritidsboliger. I framtidig arealplanlegging må det vurderes hvordan en kan oppnå en mest mulig bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i kommunen. Utvikling av reiselivsdestinasjonen er viktige tema i forbindelse med arbeidet med de to reguleringsplanene i sentrum på Skei.

Det oppleves fortsatt en interessekonflikt mellom utbyggingsinteresser og beitenæringen, selv om beitenæringen nå begynner å ta i bruk virtuelle gjerder for å styre storfeet bort fra de mest sentrale områdene på Skei. Det er satt forskjellige bestemmelser om inngjerding av fritidsboliger i reguleringsplanene, litt avhengig av når planene ble vedtatt. Med dagens kapasitet må kommunen prioritere strengt når det gjennomføres tilsyn for å kunne følge opp.

Fokusområder 2025

Eiendom: Forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens bygningsmasse.

Effektiv og bærekraftig forvaltning og drift av kommunens eiendommer har stor betydning. Dette innebærer følgende:

- Byggene skal vedlikeholdes og utvikles på en måte som er miljøvennlig og som øker deres verdi.

- Bygningene skal tilpasses nye krav og endret bruk, slik at de alltid støtter de pågående aktivitetene og tjenesteytingen.

- Vedlikeholdet skal optimaliseres for å bruke ressursene på den mest effektive måten og samtidig redusere miljøpåvirkningen. Målet er å redusere energiforbruket og klimagassutslippene fra kommunens drift.

Vi har allerede jobbet med å redusere energiforbruket i våre bygninger gjennom et energispareprosjekt, hvor vi har investert betydelige midler. Dette inkluderte opplæring av driftspersonell og holdningsskapende arbeid. Vi må fortsette dette arbeidet og utforske nye tiltak for å nå vårt mål om å bli klimanøytrale innen 2030. Vi har også brukt fornybar energi i flere år, og vi planlegger å fortsette med dette. Vi vurderer også å investere i solcelleanlegg på kommunale bygninger og overgang til elbiler for vårt driftspersonell. Videre vurderer vi å installere flere energibrønner for jordvarmeutnyttelse.

Det arbeides mer eller mindre kontinuerlig med tilstandsanalyser knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen. Dette gir oss en god oversikt som hjelper oss med å lage årsplaner og prioriteringer for vedlikehold og rehabilitering på lang sikt.

På grunn av økningen i antall flyktninger de siste årene, mangler det nå kommunale boliger. Vi leier derfor boliger i det private markedet. Hvis tilstrømningen av flyktninger fortsetter, må vi vurdere å bygge, eller kjøpe flere boliger. Når situasjonen endres og vi eventuelt har overskudd av boliger, kan vi vurdere å selge eldre boliger som kommunen eier.

Når det gjelder driftsstasjon/brannstasjon vil det være hensiktsmessig å etablere et nytt bygg litt utenfor selve sentrumsområdet ved Segalstad Bru. Tomta der dagens driftsstasjon ligger er sentralt plassert og kunne vært utnyttet på en bedre måte. Tomta er i Områderegeringsplan for Segalstad Bru regulert til sentrumsformål som innbefatter bolig, forretning, kontor og tjenesteyting. Sett i lys av behov for aldersvennlig boligutvikling kan denne tomten være høyst aktuell til dette formålet kombinert med næringsarealer på bakkeplan. Med bakgrunn i Sykehus innlandet sitt behov for ny garasje ved ambulansestasjonen er det i økonomiplan for 2023 – 2026 lagt inn midler til dette. Hvis en skal bygge ny driftsstasjon og brannstasjon kan det være en mulighet for å samlokalisere ambulansetjenesten og brannvesenet, og dette må vurderes før en bygger ny garasje til ambulansen. Det er utarbeidet en forstudie i 2024 og det foreslås å arbeide videre med et forprosjekt i 2025.

Det er igangsatt en planprosess for andre elementer ved Segalstad Bru som busslomma som ligger ved krysset Fargerivegen – Vestringsvegen og torgarealet som er foran kommunehuset.

Kommunale investeringsprosjekter varierer i størrelse og kompleksitet. Uansett prosjektets størrelse er en god planleggingsprosess avgjørende, slik at ansatte, brukere og driftspersonell har muligheten til å gi sine innspill. Disse investeringsprosjektene vil bli gjennomført i tråd med budsjettammer og med fokus på miljøvennlige materialer for å redusere klimagassutslipp.

Follebutunet og Bjørkvin bofelleskap må rehabiliteres for å stå bedre rustet mot behovene hos tjenestene, fremtidens teknologi og mer bærekraftig drift. Heving av teknisk og bygningsmessig standard og enøk-tiltak, samt forberedelser for helseteknologi vil bli satt i fokus.

Baklivegen mellom G-Land og Fjerdumsmoen er mye brukt av myke trafikanter (skolebarn og turgåere). I forbindelse med planleggingen av Fjerdumsskogen boligfelt ble det stilt krav om gang- og sykkelveg langs Baklivegen. Dette er også tatt inn i trafiksikkerhetsplanen, som gjør det mulig å søke om

trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen. Det er også planlagt masse deponi i Myre masse mottak, hvor det i forbindelse med planarbeidet ble stilt krav om trafikksikkerhetstiltak på enkelte områder. Man må se på om det er mulig å få til et spleiselag der både kommunen, fylkeskommunen og entreprenør bidrar.

Når det gjelder næringstomter er det regulert et område i Steinslia ved Segalstad Bru. Dette området er tenkt utbygget med infrastruktur i form av vei, vann og avløp i 2025.

Kommunedirektøren mener det er viktig å ha både bolig- og næringstomter tilgjengelig for de som ønsker å etablere seg i Gausdal. Det må derfor arbeides for å få tilrettelagt nye boligtomter både i Follebu og ved Segalstad Bru.

Byggesak og arealplan

Arbeid med areal til boligformål må sikres god framdrift i 2025. Det jobbes videre med reguleringsplaner for ett område i Follebu og ett ved Segalstad bru. Når disse planene er vedtatt, bør det avklares om rullering av del av kommuneplanens arealdel skal igangsettes hvis det vurderes at disse planarbeidene ikke gir tilstrekkelig kapasitet.

Det er interessante initiativ for næringsutvikling ved Segalstad bru noe som kan gi omlokalisering av nåværende offentlig tjenesteytende virksomheter. Å lykkes med planarbeid for å få til denne omlokaliseringen vil være en prioritert oppgave i 2025.

Det er et mål å komme i gang med en interkommunal plan for klima og energi.

Kommunedelplan for Skei har vært på offentlig ettersyn. Det er et mål å framsette denne for sluttbehandling i løpet av første halvår. Parallelt pågår det to større reguleringsplanarbeider som er viktige for destinasjonsutviklingen på Skei.

Arbeidet med oppfølging av gjerder i hytteområder videreføres i 2025.

Måltabell

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å reducere utslipp og øke karbonbinding.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Økonomiplan for 2025-2028

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense. Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Oppdrag

Oppdrag

Beskrivelse

Forberede utarbeidelse av kommunedelplan for klima- og energiplanlegging med tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk.

I samarbeid med flere kommuner.

Forprosjekt drifts/brannstasjon

-

Planarbeid busslomme og areal foran kommunehuset

-

Regulering av boligområder Segalstad bru og Follebu

-

Utbygging veg, vann og avløp Steinslia næringsområde

-

Utrede alternative energikilder på større kommunale bygg

-

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum Økonomiplan n	Sum øvrige år						Sum i planperioden n
	2025	2026	2027	2028		2025-28	2029	2030	2031	2032	2033	
Alternative energikilder på større kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	0	0	0	0	0	0	4 000
Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse	7 500	5 000	0	0	12 500	0	0	0	0	0	0	12 500

Økonomiplan for 2025-2028

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum Økonomiplan n 2025-28	Sum øvrige år						Sum i planperiode n 2025-34
	2025	2026	2027	2028		2029	2030	2031	2032	2033	2034	
Forprosjekt drifts-/brannstasjon	2 000	0	0	0	2 000	0	0	0	0	0	0	2 000
Lekeapparater barnehagene	0	250	0	250	500	0	250	0	250	0	250	1 250
Lekeapparater skolene	250	0	250	0	500	250	0	250	0	250	250	1 500
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	350	0	500	850	0	500	0	500	0	0	1 850
Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg	4 000	3 000	0	0	7 000	0	0	0	0	0	0	7 000
Næringsareal Segalstad bru	6 500	0	0	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rammebevilgning investering pleie og omsorg	700	700	700	700	2 800	700	700	700	700	700	700	7 000
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	3 300	3 000	10 000	10 000	26 300	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	86 300
Rehabilitering av administrasjonshus	0	6 500	0	0	6 500	0	0	0	0	0	0	6 500
Rehabilitering av Forset barnehage	0	950	0	0	950	0	0	0	0	0	0	950
Rehabilitering av kommunale utleieboliger	750	750	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.	0	0	1 500	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Follebutunet.	7 900	0	0	0	7 900	0	0	0	0	0	0	7 900
Rehabilitering Forsetunet, innvendig	1 400	5 200	0	0	6 600	0	0	0	0	0	0	6 600
Rehabilitering Gausdal ungdomsskole	0	1 500	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	1 500
Rehabilitering Gausdal ungdomsskole	0	0	0	4 200	4 200	0	0	0	0	0	0	4 200
Rehabilitering Kornhaug barnehage.	0	1 350	0	0	1 350	0	0	0	0	0	0	1 350
Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole	0	0	1 000	8 500	9 500	0	0	0	0	0	0	9 500
Utskifting av bil ved kart/oppmåling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Utstyr til renholdsavdeling	0	400	0	0	400	0	0	0	0	0	0	400
Sum investeringsprosjekter	35 300	30 350	14 450	25 150	105 250	10 950	11 450	10 950	11 450	10 950	11 200	172 200
	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	

Alternative energikilder på større kommunale bygg

I tråd med mål satt i kommuneplanens samfunnsdel om å bli en grønnere kommune, legges det inn midler til bygging av solcelleanlegg ved større kommunale bygg.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 følgende presisering ved behandlingen av økonomiplanen for 2024-2027:

Før tiltaket settes i verk ber kommunestyret om å få framlagt en oversikt over status for energi- og energikildebruk i kommunale bygg, og en vurdering av behovet for energibesparende tiltak/bruk av alternativet energikilder.

Boliger for yngre mennesker med funksjonsnedsettelse

Habiliteringstjenesten er i gang med et utredningsarbeid om framtidige tjenester til yngre mennesker med funksjonsnedsettelse. I den anledningen ønsker tjenesten å holde muligheten åpen for at eksisterende bygningsmasse ved Bjørkvin kan benyttes til et slikt formål.

Prosjektet vil sikre tilpasninger av eksisterende bygningsmasse gjennom heving av den tekniske og bygningsmessige standarden med bl.a. sprinkling, tilrettelegging for helseteknologiske løsninger, samt en rehabilitering av bad. Enøk-tiltak som skifte av vinduer og dører samt etterisolering må vurderes inn i prosjektet..

Opprusting av personalbase blir også en del av prosjektet.

En del av disse tiltakene vil kunne være støtteberettiget i Husbanken.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 i forbindelse med økonomiplanen for 2024-2027 å forskyve investeringen på 12,5 mill. kr fra 2024 til 2025.

Dette tiltaket har av forskjellige årsaker tatt lenger tid enn først antatt, og hovedinvesteringen skyves ett år ut i tid. Det legges 7,5 mill. i 2025 til en eventuell oppstart.

Forprosjekt drifts-/brannstasjon

Det legges inn midler i 2025 for prosjektering av ny drifts-/brannstasjon. Det forutsettes at rapport fra forstudien med anbefalt tiltak godkjennes av kommunestyret når denne blir fremlagt.

Del av prosjektet som angår arealet rundt kommunehuset tas ut av dette prosjektet og er satt i gang som en egen planprosess.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler innen eiendomsforvaltning, med nye el-biler.

Nye lyskilder i alle kommunale bygg og anlegg

Lysrør og kompaktlysrør blir forbudt i EU/EØS fra 1. september 2023 fordi de inneholder kvikksølv og har høyt energibruk. Lysarmaturer i de fleste kommunale bygg må derfor skiftes ut. Det er i årene 2024-2026 lagt inn en bevilgning på 11,86 mill. kr til dette.

Næringsareal Segalstad bru

Kommunen har ikke tilgjengelig næringsareal å tilby til de som vil etablere seg i Gausdal. Det er derfor lagt inn midler i 2025 til eventuelt grunnnerverv og utbygging av nye næringsarealer ved Segalstad Bru.

Investeringsmidler til opparbeidelse til vann og avløp er flyttet til prosjekt 96040. Derfor er dette prosjektet redusert for 2025.

Rammebevilgning investering pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det foreslås nå å øke denne til 3 mill. igjen i kommende 4 - årsperiode. Fra 2028 er det lagt inn 10 mill. pr. år for å vise at det vil være et visst investeringsbehov i bygningsmassen fremover, men det er ikke lagt inn konkrete tiltak så langt frem i tid.

Kommunestyret vedtok i desember 2023 i forbindelse med økonomiplanen for 2024-2027 å redusere investeringen med 1 mill. kr i 2024.

Det er ikke lenger mulig å få tak i reservedeler til låsesystemet ved Follebu skole, og det må derfor byttes ut. Derfor er rammen for 2025 økt med kr 300 000,-.

Rehabilitering av administrasjonshus

I 2026 er det lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg.

Rehabilitering av Forset barnehage

Det er behov for rehabilitering av teknisk anlegg som ventilasjon og system for bærekraftig varmestyring.

Rehabilitering av kommunale utleieboliger

Kommunale utleieboliger har ofte stor slitasje, og det er behov for rehabilitering av flere boliger.

Rehabilitering av tekniske anlegg ved Gausdal Arena.

Det er lagt inn midler til utskifting av gamle tekniske anlegg i den gamle delen av Gausdal Arena.

Rehabilitering Follebutunet.

Tiltak som må prioriteres er rehabilitering av bad med tilpasset moderne teknologi og garderobeløsning på pasientrom. Enøk-tiltak som utskifting av vinduer samt oppgradering av gamle tekniske anlegg herunder nød-/ledelys, ventilasjon og varmeanlegg.

Tilpasning av bygningen til tjenesten med utskifting av gulvbelegg med tydelig ledelinjer og rett kontrast mot vegg.

Det har også oppstått behov for utskifting av sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg.

Bygningen må også tilrettelegges for moderne helseteknologi.

Rehabilitering Forsettunet, innvendig

I prosjektet ligger oppgradering av tekniske anlegg som ventilasjon og varmeanlegg, samt utskifting av gamle vinduer og branndører.

Det har også behov for utskifting av pasientvarsling/sykesignalanlegg da det ikke lenger er mulig å få tak i deler til eksisterende anlegg. Man ser også at teknologien har kommet vesentlig lenger innen dette området, så med rett system vil dette også kunne avlaste noen manuelle funksjoner i dag.

Rehabilitering av gulv på kjøkken og varemottak.

Tjenesten har meldt inn behov for å gjøre noe med uteområdet i sansehagen rundt grillhytta. Tilrettelegging for rullestoler og rullatorer med asfaltering og terskel for lett tilgang til verandaene og grillhytta.

Det må også vurderes tiltak for å bedre problematikk rundt ising over inngangsparti/kjøkken.

Rehabilitering Gausdal ungdomsskole

Det er behov for utbedring av tak, etasjeskille, skifting av vinduer samt gjennomføring av enøk- og luftbehandlingstiltak i gymbygget.

Rehabilitering Gausdal ungdomsskole

Det er lagt inn midler til rehabilitering av tekniske anlegg.

Rehabilitering Kornhaug barnehage.

Det er behov for utskifting av vinduer, ytterdører samt oppgradering av tekniske anlegg.

Det er også meldt fra tjenesten at det ønske om utbedring av uteområdet ved barnehagen.

Kommunestyret vedtok å forskyve investeringen på 1,35 mill. kr fra 2024 til 2025.

Trafikksikkerhetstiltak rundt Forset skole og barnehage og Gausdal ungdomsskole

Det ble i 2021 etablert dropzone ved Forset barneskole delfinansiert med trafikksikkerhetsmidler fra fylkeskommunen og Trygg Trafikk. Tiltaket bidro til å bedre trafikksituasjonen ved skolen, men det er fortsatt en lite tilfredsstillende trafikksituasjon rundt barneskolen, barnehagen og kirken. Det er også en dårlig trafikkløsning ved Gausdal ungdomsskole, spesielt med tanke på oppstillingsplass og av-/påstigning for bussene. Hele området bør planlegges helhetlig, og det ble derfor lagt inn midler til prosjektering i budsjettet for 2022. Det legges nå inn midler til gjennomføring av tiltak.

I påvente av en avklaring av framtidens barnehage- og skolestruktur skyves investeringen ut i tid. Det ligger 1 mill i 2027 for en eventuell oppstart .

Utskifting av bil ved kart/oppmåling

Som et ledd i å bli en grønnere kommune legges det opp til å skifte ut gamle fossildrevne biler med nye el-biler.

Utstyr til renholdsavdeling

Det foreslås å gå til innkjøp av robotvaskere ved noen formålsbygg der det kan være egnet for denne type maskiner.

Interkommunale samarbeid

Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret, planområde 9 Barn og familie for Øyer og Gausdal barneverntjeneste og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon - Selvstendige rettssubjekter - Kjøp av tjenester - Interkommunalt samarbeid	→	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Vedtatt forrige periode				
Sum Vedtatt forrige periode	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Ramme 2025-2028	0	0	0	0

Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettet, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

Kort om budsjettstrukturen til de interkommunale samarbeidene der Gausdal er vertskommune.

For samarbeidet **felles landbrukskontor i regionen**. Det er i budsjettet lagt inn en innsparing på 5 %. Dette tilsvarer en reduksjon av driftsramma på 458.000 kr i 2025. Det løses i 2025 ved bruk av overskuddsfond. Samlet brutto driftsramme for samarbeidet er 9.168.000 kr.

For samarbeidet **regional frisklivssentral**. Det er i budsjettet lagt inn en innsparing på 5 %, dette utgjør 187.000 kr i lavere driftsutgifter. Samtidig er det bortfall av inntekter som tidligere har bidratt til å holde et høyere aktivitetsnivå enn det som opprinnelig var nivået for tjenesten. Samlet sett utgjør dette en reduksjon i driftsrammen på 837.000 kr. Samlet netto driftsramme for samarbeidet er 2.911.000 kr, det vil si det som deltakerkommunene skal finansiere.

For samarbeidet **Øyer og Gausdal barneverntjeneste**. Det er i budsjettet for 2025 ikke lagt inn reduksjon av driftsnivået på driften av tjenesten. Samlet brutto driftsramme for barneverntjenesten er 14.177.000 kr. Det er derimot lagt inn reduserte utgifter for begge kommunene på tiltak. Det vises til planområde 9 Barn og familie for det som gjelder Gausdal konkret.

Oversikt budsjetterte utgifter interkommunale samarbeid

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse. Dette framgår av følgende tabell:

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan - omr.	Budsjett 2025	Budsjett 2024
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:				<i>Tall i hele 1000 kr</i>	<i>Tall i hele 1000 kr</i>
Fellesenhet Økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	3226	3110
Fellesenhet skatt/innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	212	262
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	1012	1004

Økonomiplan for 2025-2028

Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog og landbruk	2	3615	3584
Veterinærvakt	Gausdal	For produksjonsdyr og smådyr/hest for Lillehammer og Gausdal. Netto utgift etter fratrukk for tilskudd fra staten.	2	660	561
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole. Utgift anslått for 2022	3	233	224
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	771	741
Interkommunal barnevernvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	453	431
Øyer-Gausdal barneverntjeneste	Gausdal	Barneverntjeneste. Etablert 01.01.2021	9	7750	7372
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV	10	6125	5718
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	680	630
Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	4666	4100
Miljørettet helsevern	Ringebu	Miljørettet helsevern	11	208	187
Geric	Øyer/Lillehammer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	320	343
Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	624	551
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer		11	367	290
Fagstilling psykisk helse og rus	Lillehammer		11	174	167

Økonomiplan for 2025-2028

Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1795	1726
KAD-plasser	Lillehammer	5 KAD-plasser i det nye legevaktbygget.	12	461	445
Kjøp av tjenester:					
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	450	446
Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale	1	11	11
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon	1	246	236
Koordinator interkommunalt politisk råd	Lillehammer	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	130	150
Voksenopplæring	Lillehammer	Voksenopplæring	3	768	729
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av renseanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	18027	14401
Rensing av avløpsvann	Gjøvik	Kapitalkostnad slambehandling	6	71	71
Alarmsentral	Midt-Hedmark brann- og redningsvesen	Drift av 110-sentralen	6	631	640
Reisevaksingering	Lillehammer	Reisevaksinering	11	51	49
Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:					
IKA Opplandene	Innlandet fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1	0	0
Kontrollutvalgssekretariat Innlandet	Innlandet fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	289	277
Lillehammer Regionens Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	9027	8359
Partnerskapsavtale:					
Interkommunalt politisk råd i Lillehammerregionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333

Økonomiplan for 2025-2028

Mjøsbysamarbeidet		Samarbeid om felles areal- og transportstrategi for 11 kommuner nær Mjøsa i Innlandet.	2	100	0
Interkommunale selskap (IKS):					
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1275	1189
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	17068	15520
Gudbrandsdalen Krisesenter IKS		Krisesenter	9	533	493
NOK.Gjøvik IKS		Senter mot seksuelle overgrep.	11	63	48
Sum utgifter interkommunale samarbeid				82426	74398

Barn og familie

Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	36 115	36 115	36 115	36 115
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 9 Barn og familie	-553	-1 009	-986	-986
Statsbudsjettet, ny opplæringslov	66	66	66	66
Sum Vedtak forrige periode	-487	-943	-920	-920
Sum Budsjettendring i år	2 114	2 114	2 114	2 114
Sum Lønns- og prisvekst	49	49	49	49
Konsekvensjustert budsjett	1 676	1 220	1 243	1 243
Konsekvensjustert ramme	37 791	37 335	37 358	37 358
Nye tiltak				
Endring utgifter og inntekter bosetting flyktninger, 2025-2028	223	223	223	223
Reduksjon i ramme planområde 9 Barn og familie	-131	-262	-262	-262
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	553	1 009	986	986
Statsbudsjettet - pensjon fosterforeldre og overgangsordning spesialiserte fosterhjem	77	77	77	77
Økning i jordmorstillingen	60	173	173	173
Økt utgift drift av interkommunal barnevernvakt.	22	22	22	22
Økte utgifter til drift av barneverntjenesten	1 014	1 014	1 014	1 014
Sum Nye tiltak	1 818	2 256	2 233	2 233
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Redusere utgiftsnivået med 200.000 kr	-200	-200	-200	-200
Andre tiltak	0	0	-470	-1 128
Sum Innsparingstiltak	-200	-200	-670	-1 328
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 618	2 056	1 563	905
Ramme 2025-2028	39 409	39 391	38 921	38 263

Sammendrag budsjett

Driftsramma er økt med 3,3 mill. kr fra 2024 til 2025. 1,6 mill. kr gjelder lønns- og prisvekst og 1,8 mill. kr er ompostering fra planområde 10 Sosiale tjenester og 11 Helse. Dette fordi utgiftene er justert mellom planområdene i henhold til faktis bruk.

Det er lagt inn innsparingstiltak med samlet 0,3 mill. kr i 2025.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Oppvekstsektoren har en felles hovedmålsetning om å ha glade, trygge, robuste barn og unge med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer. Den generelle helsetilstanden til barn og unge i Gausdal er god. God helse omfatter både fysisk, psykisk og sosialt velvære – ikke bare fravær av sykdom eller svakhet. God livskvalitet er en verdi i seg selv og fremmer helse, sunne levevaner og styrker

motstandskraften i møte med belastninger (Folkehelseprofil, FHI 2022) . Samtidig er noen barn og unge av ulike årsaker mer sårbare og utsatte, og trenger bistand og hjelp fra kommunale tjenester. Kommunen har derfor et stort og sammensatt ansvar overfor barn og unge, ved at det både skal sikres godt forebyggende arbeid og tjenester med høy kvalitet og effekt for de barna og familiene som har behov.

Forebyggende plan

Planen sier noe om hvilket ansvar de ulike tjeneste for barn og unge har for det forebyggende arbeidet, og har oversikt over eksisterende tiltak. Planen peker på behov for utvikling og samordning på systemnivå, og gir retning for utviklingsarbeidet i tjenestene i oppvekstsektoren.

Samhandling mellom tjenestene

Det er til enhver tid barn og unge som har behov for et sammensatt tjenestetilbud, og kommunen har en lovpålagt plikt til samarbeid og samordning, både på *systemnivå* og på *individnivå*. Vi har etablerte arenaer for tverrfaglig samarbeid, og ser at når tjenestene kjenner hverandre og har faste møtepunkter gir vi bedre og mer samordna tjenester.

Familieveiledning og viktige voksne

Alt helsefremmende og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge må starte med de foresatte, og å styrke og støtte opp om foreldrenes ressurser og muligheter til å utøve foreldrerollen blir derfor sentralt for tjenestene i planområdet. Kontakten tjenestene har med foreldre og foresatte viser en økende usikkerhet og opplevelse av press knyttet til foreldrerollen sammenlignet med tidligere. Betydningen av foreldreveiledning fremheves også i Helsedirektoratets nye veileder til kommunens arbeid med forebygging, oppfølging og behandling av barn og unges psykiske helse (Sammen om barn og unges psykiske helse, 2023). Vårt fokus i det tverrfaglige arbeidet framover vil handle om nettopp dette, å støtte foreldre og viktige voksne i deres kontakt og samhandling med barn og unge.

Økende etterspørsel

Alle tjenestene i planområdet opplever en økende etterspørsel. Barn og unges psykiske helse får også mye oppmerksomhet i dagens samfunn, og i opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på behovet for å etablere en egen psykisk helsetjeneste for barn og unge, med et tydelig familieperspektiv. Innenfor de rammene som gis og det handlingsrommet som eksisterer, prioriteres hensiktsmessige tjenester, slik som satsingen på familieteam i et tett samarbeid med andre tjenester for barn og unge

Ung styrke

Ung Styrke og styrkebasert tilnærming skal være en overbygging i tjenesteutvikling innenfor helsefremmende og forebyggende arbeid i oppvekstsektoren, altså i alle tjenester for barn og unge. Dette gir et felles grunnlag og språk, og dermed et godt utgangspunkt i arbeidet med å sikre forståelse og samhandling mellom tjenestene. Dette kan bidra til at de kommunale tjenestene oppleves som mer sammenhengende, med et gjennomgående verdi- og forståelsessett, noe som kan bidra til økt trygghet og tillit i kontakten med de kommunale tjenestene. Ung styrke videreføres i et prosjekt som vi har valgt å kalle Viktige voksne i barn og unges liv. Denne satsingen skal bidra til trygghet hos viktige voksne med stor betydning for barn og unge, gjennom å utvikle den universelle styrkebaserte støtten og

veiledningen til foreldre og andre viktige voksne. Dette arbeidet vil involvere alle tjenester i hele oppvekstområdet.

Fokusområder 2025

Samhandling mellom tjenestene

God samhandling mellom tjenester er avgjørende for kvaliteten vi leverer, spesielt for de barn og unge som har store og sammensatte behov. For å lykkes med samhandlingen og samarbeidet er vi avhengige av gode strukturer og de rette arenaene, og vi vil ha et særskilt blikk på dette i kommende periode.

Viktige voksne

Ung Styrke vil fortsatt få stor oppmerksomhet for at styrkebasert tilnærming blir godt integrert både i drift og i tjenesteutvikling. Det helhetlige perspektivet må ivaretas, der respekt og anerkjennelse er verdiene vi bygger på. Som en videreføring starter vi opp med et nytt prosjekt med styrkebasert tilnærming som vi har kalt **Viktige voksne i barn og unges liv**. Denne satsingen skal bidra til trygghet hos viktige voksne med stor betydning for barn og unge, gjennom å utvikle den universelle styrkebaserte støtten og veiledningen til foreldre og andre viktige voksne. Dette arbeidet vil involvere alle tjenester i hele oppvekstområdet.

Gjennom prosjektet Viktige voksne i barn og unges liv vil vi jobbe tverrfaglig med ulike former for foreldrestøtte. Som en del av dette vil vi videreutvikle familieteamet som en forebyggende lavterskeltjeneste for barn, unge og deres foreldre, i tett samarbeid med helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

Oppdrag

Oppfølging av forebyggende plan

Beskrivelse

Oppfølgingen av planen er et ansvar for flere enheter, særskilt enhetene Familie og helse, Skole og barnehage, Barnevern og Kultur og informasjonsforvaltning, da de forebyggende tjenestene griper inn i hverandre.

Viktige voksne, systematisering og videreutvikling av foreldrestøtteamet fra 0-16 år

Oppdraget gjennomføres i en samhandling mellom tjenester innenfor og utenfor planområdet (oppveksttjenestene).

Sosiale tjenester og sysselsetting

Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktingetjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	22 335	22 335	22 335	22 335
Vedtatt forrige periode				
Kafèlokalene i kommunehuset	-350	-350	-350	-350
Saldering - Sosiale tjenester og sysselsetting	-553	-1 009	-986	-986
Andre tiltak	1 561	-627	-1 255	-1 255
Sum Vedtak forrige periode	658	-1 986	-2 591	-2 591
Sum Budsjettendring i år	2 851	2 851	2 851	2 851
Sum Lønns- og prisvekst	133	133	133	133
Konsekvensjustert budsjett	3 642	998	393	393
Konsekvensjustert ramme	25 976	23 332	22 727	22 727
Nye tiltak				
Endring utgifter og inntekter bosetting flyktninger, 2025-2028	1 296	3 482	3 510	3 245
NAV - økt utgift til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsordningen	785	785	785	785
NAV Lillehammer og Gausdal, økte utgifter til drift av tjenesten.	252	252	252	252
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	553	1 009	986	986
Statsbudsjettet - endring som medfører økt sosialhjelp og økt minstesats kvalifiseringsprogram	41	41	41	41
Sum Nye tiltak	2 927	5 569	5 574	5 309
Innsparingstiltak				
Andre tiltak	0	0	-345	-827
Sum Innsparingstiltak	0	0	-345	-827
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 927	5 569	5 229	4 482
Ramme 2025-2028	28 903	28 901	27 956	27 209

Sammendrag budsjett

Driftsramme på planområdet er økt med 6,6 mill. kr fra 2024 til 2025. Lønns- og prisveksten utgjør en økt utgift med 1,9 mill. kr og økte utgifter til bosetting av flyktninger er lagt inn med 2,9 mill. kr. Som følge av større behov blant innbyggerne i Gausdal, er budsjettet knyttet til økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsordningen økt med 0,8 mill. kr.

Det er trukket ut 0,35 mill. kr som i budsjettet for 2024 var lagt inn til innkjøp av inventar og utstyr som følge av oppstart av drift i kafelokalene på kommunehuset.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Bosetting av flyktninger

Gausdal kommune har siden 2022 bosatt 71 flyktninger.

Flyktningtjenesten er av den grunn forsterket med flyktningkonsulenter og biveileder de siste årene. Tjenesten er nå rustet for å både ta i mot flere flyktninger og følge opp de som er bosatt. Oppfølgingsperioden for flyktninger er fem år fra bosetting. Gausdal kommune kjøper voksenopplæringstjenester fra Lillehammer kommune.

Flyktningtjenesten samarbeider tett med flere tjenester, både før, under og etter bosetting. Helsestasjonen, skoler, barnehager og Krysset gjenbruk er viktige samarbeidspartnere.

Eiendomsavdelingen er en nødvendig samarbeidspartner for å finne hensiktsmessig bolig. Gausdal kommune har få ledige boliger til å bosette flyktninger. Derfor benyttes det private markedet i større grad. Det kan bli en utfordring å skaffe tilstrekkelig med boliger fremover, hvis bosettingstallet opprettholdes.

TID

TID er godt i gang med drift av møteplasser, kafeer, kantine og møtematservering. Tjenesten begynner å stabilisere seg med tanke på rutiner og system. Fremover vil det være behov for å ha enda mer fokus på konseptet TID og se på ut hva som skal prioriteres og hvordan holde konseptet varmt. Dette må gjøres i samarbeid med de som bruker TID både som møteplass og de som har det som arbeidssted. Det må ses på muligheten til å videreutvikle samarbeide med NAV, ulike tjenester i kommunen og frivillige lag og organisasjoner.

Fokusområder 2025

NAV

- Samarbeid med arbeidsgivere. Samarbeide med arbeidsgivere for å forsøke å finne løsninger for ungdom, ukrainske fordrevne og andre prioriterte tjenestemottakere. Når det gjelder ungdom og personer med nedsatt arbeidsevne jobber vi for en mer varig tilknytning til arbeidsmarkedet fremfor raske kortsiktige løsninger.
- Brukermedvirkning. NAV vil etablere eget brukerutvalg. Dette for å sikre brukermedvirkning i utviklingen av tjenestene.
- Samtidighet i tjenestene. NAV styrker samarbeidet med øvrige kommunale tjenester innenfor helse og oppvekst. Dette gjøres ved å etablere samarbeidsstrukturer for å sikre innbyggerne samtidige tjenester der dette er påkrevd.
- Tjenester til unge under 30 år. Nav utvikler tjenester i tråd med nasjonal ungdomsgaranti.

Aktivitetstilbud for mennesker med nedsatt funksjonsevne

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Vi erfarer at både tilbud og etterspørsel etter aktivitetstilbud for personer med nedsatt funksjonsevne er i endring. Det er viktig å gjennomgå aktivitetstilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten og kompetansen til deltakernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig aktivitet med de ressursene tjenestene har til rådighet. Frivilligheten, herunder lag

og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet.

Bosetting av flyktninger

Slik flyktnings situasjonen ser ut og det gis signaler om fra IMDi, vil det også i 2025 være et stort behov for å bosette flyktninger. Bosetting og oppfølging av bosatte flyktninger ut fra individuelle behov, vil derfor være et fokusområde.

TID

TID ble i 2024 overtatt av Gausdal kommune og er utvidet med møteplass og kafé på kommunehuset i tillegg. TID Follebu og TID på Brua er tilgjengelig for alle innbyggere i Gausdal og bygger på kjerneverdiene Tilhørighet, Inkludering og Deltagelse. Det stor grad av frivillighet og tett samarbeid med NAV og andre enheter/tjenester for å styrke ungdom og unge voksne til å mestre arbeidslivet. Målet er at TID skal være et sted der det er plass til alle.

Måltabell

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedture.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Delmål

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.
Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag

Oppdrag

Bosetting flyktninger

Beskrivelse

Det vil i planperioden bli jobbet med å bosette flyktninger i henhold til anmodning og vedtak som tidligere er fattet om dette.

Helse

Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen, bofellesskap for eldre i Forset og Follebu, brukerstyrt personlig assistanse, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	85 790	85 790	85 790	85 790
Sum Tekniske justeringer	57	27	27	27
Vedtatt forrige periode				
Nedlegging Bjørkvin (opprinnelig vedtak)	-3 209	-3 209	-3 209	-3 209
Saldering - planområde 11 Helse	-1 945	-3 916	-3 940	-3 940
Statsbudsjett 2023, fastlegeordningen	100	100	100	100
Andre tiltak	-0	0	0	0
Sum Vedtak forrige periode	-5 054	-7 025	-7 049	-7 049
Sum Budsjettendring i år	1 036	1 216	1 216	1 216
Sum Lønns- og prisvekst	750	750	750	750
Konsekvensjustert budsjett	-3 211	-5 032	-5 056	-5 056
Konsekvensjustert ramme	82 578	80 757	80 733	80 733
Nye tiltak				
Drift av system for elektronisk pasientjournal	170	170	170	170
Ekstra ressurs barnefysioterapeut	293	0	0	0
Endringer i ressurskrevende tjenester planområde 11 Helse	4 072	4 072	4 072	4 072
Innkjøp av utstyr til hjelpemiddellageret	30	30	30	30
Miljøretta helsevern, prisjustering av utgifter	21	21	21	21
NOK Gjøvik IKS, økt driftsramme	15	15	15	15
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	1 945	3 916	3 940	3 940
Statsbudsjettet, finansiering vaksinasjon covid-19 og pneumokokk	258	0	0	0
Utgifter til drift av regional frisklivsentral inkl. nedjustering av drift	199	199	199	199
Videre drift Bjørkvin	3 510	3 510	3 510	3 510
Økt ramme legetjenesten	310	310	310	310
Økte utgifter til drift av interkommunal legevakt	566	566	566	566
Økte utgifter til samarbeid i helseregionen (HSG)	84	84	84	84
Sum Nye tiltak	11 473	12 893	12 917	12 917
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Brukerne betaler en liten engangssum for lån av hjelpemidler	-70	-70	-70	-70
Bærekraft - Samarbeid om nattevaktjenesten mellom to tilstøtende bofellesskap i Forset	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Bærekraft - Tilpasse tjenestetilbud	-1 178	-1 178	-1 178	-1 178
Utgifter til drift av regional frisklivsentral inkl. nedjustering av drift	-196	-196	-196	-196
Andre tiltak	0	0	-1 085	-2 605
Sum Innsparingstiltak	-3 044	-3 044	-4 129	-5 649
Nye tiltak og realendringer budsjett	8 429	9 849	8 788	7 268
Ramme 2025-2028	91 007	90 606	89 521	88 001

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsramma på planområdet med 5,2 mill. kr fra 2024 til 2025. Netto økning i utgifter til ressurskrevende tjenester utgjør 4,1 mill. kr. Lønns- og prisveksten er lagt inn med 5,3 mill. kr og korreksjoner mellom planområdene utgjør -3,3 mill. kr.

Nedlegging av Bjørkvin ble lagt inn med anslått halvårseffekt i 2024 og ytterligere 3,2 mill. kr i innsparing i 2025. Det er nå klart at det skal videreføres drift av Bjørkvin og det er derfor lagt inn igjen 3,5 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak i tråd med det som ble lagt fram for kommunestyret i forbindelse med Bærekraft 24-25, det vil si en innsparing i 2025 på 2,9 mill. kr.

Utfordringer og muligheter i planperioden

God helse og livskvalitet

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter i helse og levekår. Å ha god helse, samt kunne mestre hverdagslige aktiviteter og livets opp- og nedturer, har en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse, men i ulike livssituasjoner og livsfaser kan vi få behov for tjenester. Som kommune er vi opptatt av forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse og livskvalitet hele livet.

Behov for boliger

Behovet for sammensatte tjenester i habilitering øker. Demografiske endringer i brukergruppa resulterer i at brukere lever signifikant lengre, og behovet for helse- og omsorgstjenester øker med alderen også for denne brukergruppa. Det er en relativ stor økning i behov for sammensatte tjenester i gruppen 0 til 18 år. Flere av disse vil med tiden få behov for et tilrettelagt botilbud og koordinerte tjenester fra kommunen. Behovet for boliger, både permanente, men også avlastningsboliger som er utformet og bemannet på en annen måte enn det vi har i dag, er i endring, og vil bli merkbart i neste planperiode. Det betyr at vi må planlegge og arbeide strukturert med tanke på de framskrivninger vi har, slik at behovene vi vet vil komme ivaretas på best mulig måte. Vi jobber aktivt for å løse mest mulig av det økende behovet innenfor eksisterende rammer, og med å samarbeide på tvers av tjenestene som allerede er etablert i kommunen.

Gausdal kommune yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere. Staten refunderer deler av disse utgiftene. Dette er tjenester som ofte krever både spesialkompetanse og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud. Som kommune har vi fokus på å arbeide målrettet og strukturert med de ressurskrevende tjenestene, både på individ- og systemnivå.

Forebygging og folkehelsearbeid

Betydningen av tidlig innsats, forebygging og helsefremmende arbeid er sentralt i arbeidet med å bygge fremtidens bærekraftige tjenester. Videre vil mobilisering av den enkeltes ressurser, både egne og det som finnes i nettverk og omgivelser, bli enda viktigere enn i dag. Dette må skje i nært samspill mellom tjenestemottakere, deres familie og sosiale nettverk, frivillige organisasjoner, og med råd og veiledning fra fagfolk i helsetjenesten, særlig fra rehabiliteringsavdelingens fysio- og ergoterapeuter. Det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne mestre egen hverdag

og leve gode, aktive og verdige liv hele livet. Styrking av befolkningens helsekompetanse er derfor viktig for kommunene.

Oppgaveoverføring til kommunene

En generell utfordring for alle tjenestene i planområdet er oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenestene til kommunene. Kommunen har med andre ord overtatt ansvar for helsetjenester og behandling som tidligere ble utført på sykehus eller i spesialisthelsetjenesten. Det stiller krav til nytenkning og andre måter å organisere tjenestene på, i tillegg til at det utfordrer kapasitet og kompetanse i tjenesten. Forventningene til samarbeid og samordning er store, og mer tverrfaglig tenkning blir avgjørende for tjenesteytingen i kommunen. I opptrappingsplanen for psykisk helse (2023-2033) pekes det på kommunens ansvar for å utvikle og styrke det kommunale helsetilbudet for målgruppen.

Rekruttering og kompetanse

I likhet med de fleste andre kommuner opplever helsetjenestene i Gausdal utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig helsepersonell, spesielt fastleger, sykepleiere, vernepleiere og helsefagarbeidere. Så langt har vi lyktes med rekrutteringen av fastleger, og alle legehjemlene i kommunen er dekket. På grunn av de demografiske utfordringene vurderes allikevel kapasiteten i legetjenesten å være presset. Også innenfor de andre tjenestene i planområdet er rekruttering av ønsket kompetanse en utfordring. Vi må se på og undersøke mulighetene for mer samarbeid på tvers av enhetene, med tanke på hvordan vi rekrutterer og nyttiggjør oss av tilgjengelig kompetanse i fremtiden.

Muligheter

Innen planområdet finnes flere påbegynte og etablerte tilbud og arbeid som kan utvikles videre, innenfor de rammene man får stilt til rådighet. Frisklivssentralens ressurser innen aktivitet, ernæring og folkehelse kan trolig videreutvikles og benyttes på flere områder og i forhold til flere målgrupper enn tilbudet i dag. Videre er det et arbeid rundt tverrsektorielt samarbeid som gir et mulighetsperspektiv med tanke på oppbygging av fremtidige bærekraftige tjenester. Psykisk helsetjeneste i kommunen inngår i et interkommunalt samarbeid rundt både kurs/gruppetilbud, kompetanseutvikling og -deling og FACT-team, og ser at det er potensial for videreutvikling av det etablerte samarbeidet. Psykisk helsetjeneste i Gausdal er også i en særstilling i forhold til mange andre sammenlignbare kommuner ved at tjenesten har et etablert, døgnbemannet botilbud til målgruppen. Som et resultat av Bærekraft-prosjektet vil vi se på alternative måter å gi disse tjenestene på.

Brukermedvirkning er et virkemiddel på flere nivå. Blant annet kan det bidra til økt treffsikkerhet når det gjelder utforming og gjennomføring av både generelle og individuelle tjenestetilbud. Gausdal kommune har en etablert struktur for innbygger- og brukermedvirkning i Dialogprosessen. God bruk, og videreutvikling av de ulike verktøyene som der er beskrevet vil være sentralt i planrådets arbeid med utvikling av bærekraftige tjenester.

Fokusområder 2025

Behov for boliger

Behovet for boliger i habilitering, som er utformet og bemannet på en annen måte enn det vi har i dag, vil øke i neste planperiode. Det betyr at vi må planlegge og arbeide strukturert med tanke på de framskrivninger vi har, slik at behovene vi vet vil komme ivaretas på best mulig måte. Vi ser derfor

nødvendigheten av å ruste opp bygningsmassen på Bjørkvin til dagens standard, for å imøtekomme de behovene vi ser at vi må ivareta i årene som kommer. Det er vurdert som mer kostnadseffektivt å benytte allerede eksisterende bygningsmasse fremfor å bygge nytt bofellesskap.

Det er også behov for boliger innen målgruppen psykisk helse og rus, både til yngre og til eldre. I det interkommunale samarbeidet med Lillehammer og Øyer er det ønskelig å se på mulighetene for å bygge opp et tilbud for de med størst behov for tjenester. Samtidig er vi i gang med å evaluere kommunens eget tilbud gitt i bofellesskap, med hensikt om å kunne tilby mer tilpassede tjenester. Utfordringene som er nevnt vil også kreve kompetanseheving på området.

Vi må, med bakgrunn i erfaringer vi har gjort oss, lage gode rutiner som ivaretar brukere/pasienters behov for tjenester i alle livsoverganger.

Sammensatte tjenester

En liten andel av befolkningen har sammensatte og komplekse behov og er vesentlig hjelpetrengende. Denne brukergruppen er voksende. De har flere sykdommer samtidig, funksjonsnedsettelse, sosiale utfordringer og et stort tjenestebehov. Vi må forberede tjenestene og tilrettelegge for behovene vi vet vil komme.

Gausdal kommune yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere. Staten refunderer deler av disse utgiftene. Dette er tjenester som ofte krever både spesialkompetanse og tilrettelagt bo- og tjenestetilbud. Som kommune har vi fokus på å arbeide målrettet og strukturert med de ressurskrevende tjenestene, både på individ- og systemnivå.

Rekruttering og kompetanse

En forutsetning for å rekruttere og beholde personell er at vi innen helse- og omsorgstjeneste kan tilby trivsel i jobben, gode betingelser og faglig og karrieremessig utvikling. For å løse fremtidens utfordringer innen rekruttering må vi også være villige til å åpne for annen kompetanse enn den som tradisjonelt har vært knyttet til ulike oppgaver og tjenester. Helsepersonellkommisjonen er imidlertid tydelig på at det ikke vil være mulig for kommunene å bemanne seg ut av utfordringsbildet. Det er derfor behov for mer effektiv organisering og samhandling i tjenestene, samt bedre bruk av tilgjengelig kompetanse gjennom god oppgavedeling. Etablering av tverrfaglige team, flere samhandlingsarenaer og fleksible turnusordninger bør vurderes i arbeidet med å utvikle framtidens forsvarlige helsetjenester (NOU 2023: 4, Tid for handling).

Måltabell

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Delmål

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelser kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det

Økonomiplan for 2025-2028

Hovedmål

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

Oppdrag

Digitalisering, helseteknologi

Beskrivelse

- Digital helseteknologi gir store fordeler. Brukerne opplever økt trygghet, sikkerhet, bedre tjenester, økt grad av mestring og større frihet og mulighet til å være mer aktiv og sosial, til tross for helse- eller funksjonsmessige plager. Teknologien letter og effektiviserer arbeidet for tjenesteyterne.
- Vi har forskjellig teknologi i bruk. Trygghetsalarmer har vært brukt i over 30 år, enten som eneste tilbud eller sammen med forskjellig sensorikk, som f.eks. døralarmer og brannvarslere. Medisindispensere har vært i bruk i noen år og flere og flere pasienter ønsker slike. Digitalt tilsyn (RoomMate) har vært benyttet på Follebutunet i to år. Når teknologien er aktivisert registrerer den kontinuerlig det som skal registreres. Pasienten blir ikke forstyrret av fysiske besøk på rommet og sover bedre om natten.
- Gausdal er, sammen med flere andre kommuner, i ferd med å inngå avtale med ny leverandør av utstyr til digitalt tilsyn. Når avtalen er inngått kan det kjøpes inn utstyr til bruk både i sykehjem, omsorgsboliger og private hjem.
- Nytt pasientvarslingssystem kan koples sammen med annen teknologi, inkludert GPS, og gi personalet økt mulighet til å fange opp det som skjer, samtidig som pasientene får større bevegelsesfrihet (Geofence).

Etablere nytt botilbud for personer med nedsatt funksjonsevne

Vi ser nødvendigheten av å ruste opp bygningsmassen på Bjørkvin til dagens standard, for å imøtekomme de behovene vi ser at vi må ivareta i nye brukergrupper i årene som kommer.

Etablering og videreutvikling av samarbeid mellom bofellesskap

Gjelder felles ledelse og bruk av kompetanse på tvers.

Vurdere tjenestetilbud gitt i bofellesskap for psykisk helse og rus

I tråd med vedtak fra Bærekraft 24-25.

Omsorg

Om planområdet

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemdrift, hjemmetjenester (helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand), dagsenter for hjemmeboende personer med demens, omsorgsstønad, trygghetsalarm, tildelingskontor, produksjonskjøkkenet og matlevering til hjemmeboende.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	104 710	104 710	104 710	104 710
Sum Tekniske justeringer	50	30	30	30
Vedtatt forrige periode				
Behov for anskaffelse av div. møbler\utstyr ved institusjonene	-20	-40	-40	-40
Forflytningshjelpemidler	-105	-105	-105	-105
Medisinsk utstyr, datautstyr og TV-er	-80	-80	-80	-80
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Saldering - planområde 12 Omsorg	-2 370	-4 774	-4 803	-4 803
Strømutgifter for å lade el-biler og faste kostnader til drift av ladestasjoner.	35	75	75	75
Andre tiltak	-50	-50	-50	-50
Sum Vedtak forrige periode	-5 590	-7 974	-8 003	-8 003
Sum Budsjettendring i år	3 325	3 325	3 325	3 325
Sum Lønns- og prisvekst	729	729	729	729
Konsekvensjustert budsjett	-1 486	-3 890	-3 919	-3 919
Konsekvensjustert ramme	103 224	100 820	100 791	100 791
Nye tiltak				
Behov for anskaffelser av diverse utstyr sykehjem	100	100	100	100
Etablert ordning med toppsykepleier	1 800	1 800	1 800	1 800
Helseteknologi ved bofellesskap og i sykehjem	300	100	100	100
Kompensasjon av tapte inntekter trygghetsalarmer	65	0	0	0
Kompetanseheving	100	100	100	100
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	3 000	3 000	3 000	3 000
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	2 370	4 774	4 803	4 803
Økt grunnbemanning grunnet sterkt hjelpetrengende pasienter	2 552	2 552	2 552	2 552
Økt grunnbemanning i bofellesskap	166	166	166	166
Økte priser på matinnkjøp	200	200	200	200
Økte utgifter til samarbeid i helseregionen (HSG)	115	115	115	115
Andre tiltak	269	269	269	269
Sum Nye tiltak	11 037	13 176	13 205	13 205
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Forsettunet: Redusere en nattevakt-stilling, i samband med helseteknologi.	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Bærekraft - Kjøkkenansatte slutter å jobbe på helger	-229	-229	-229	-229
Bærekraft - Redusere budsjett for sykehjemslegevakt	-400	-400	-400	-400
Andre tiltak	0	0	-1 340	-3 216
Sum Innsparingstiltak	-1 929	-1 929	-3 269	-5 145
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 108	11 247	9 936	8 060
Ramme 2025-2028	112 332	112 067	110 727	108 851

Sammendrag budsjett

Det er en økning i budsjetttramma fra 2024 til 2025 med 7,6 mill. kr. Dette inkluderer økning i netto utgifter til ressurskrevende tjenester med 0,3 mill. kr, lønns- og prisvekst utgjør en økt utgift på 5,2 mill. kr og korreksjoner mellom planområdene utgjør en redusert utgift på 0,8 mill. kr.

Det er lagt inn innsparingstiltak på bakgrunn av Bærekraft 24-25 med 1,9 mill. kr i 2025.

Utfordringer og muligheter i planperioden

Forebygging og mestring

Den demografiske utviklingen, både med økende andel og antall eldre i befolkningen, utfordrer tjenesten. Antallet innbyggere over 80 år vil øke med 40 % den neste ti årene. Stortingsmelding 24, *Fellesskap og mestring – Bo trygt hjemme*, understreker at vi som innbyggere, har ansvar for egen helse og for å planlegge vår egen alderdom. Dette handler om å iverksette tiltak for å forebygge de utfordringene som vi vet vil komme når vi blir eldre. Med økende alder får vi flere sykdommer og plager, og sansene og de fysiologiske funksjonene i kroppen svekkes. Gode forebyggende tiltak fremmer god helse og livskvalitet, bidrar til å redusere behovet for helsetjenester og sikrer en mer bærekraftig utnyttelse av ressursene.

FOREBYGGENDE HJEMMEBESØK er et tiltak som kan få stor betydning for eldre hjemmeboende som begynner å få problemer med å klare seg selv. Aktuelle tiltak er informasjon, opplæring og veiledning, matombringing, tilrettelegging av bolig, helseteknologi og hjelpemidler, dagaktiviteter og andre avlastningstiltak.

DAGSENTER: Aktivitet handler om alt fra helsefremmende aktiviteter med fysisk trening, sunt kosthold, sosial kontakt, nok søvn og å unngå alkohol og tobakk, til mer spesifikke tiltak som vaksinasjonsprogrammer og screening for tidlig oppdagelse av sykdommer. Dagsenteropphold er ett av de mest effektive forebyggende tiltakene vi har. Både dagsenter for eldre og dagsenter demens har økt kapasiteten de siste årene for å dekke behovene i befolkningen. Dagsenterplass til hjemmeboende personer med demens er en lovpålagt tjeneste og Dagsro har med sine 8 plasser til sammen ca. 20 personer som benytter tilbudet hver uke. (Noen pasienter er der flere dager i uka.) Dagsenterplass kan være en forutsetning for at pårørende klarer å ha sin nærstående med demens hjemme og dermed utsette behovet for sykehjems plass.

KORTTIDSPASSER: Det er et mål å opprettholde og helst øke antallet korttids plasser i sykehjemmene. Korttids plasser er en effektiv måte å bruke sykehjemmene på. Det er behov for korttids plasser både for avlastning for pårørende, for vurdering av pasienter og for akutt plasser når behovet brått oppstår. Korttids plassene brukes i stor grad til rehabilitering av pasienter etter skader og sykdommer. Å ha en egen avdeling som i hovedsak arbeider med rehabilitering, øker de ansattes kompetanse og erfaring og bidrar til effektiv rehabilitering av pasientene. God rehabilitering øker pasientens egenomsorg og mestring og gjør ham mindre avhengig av kommunale tjenester.

FORVENTNINGS AVKLARINGER: De fleste innbyggerne lever selvstendige og gode liv, men det er en økning i antall både yngre og eldre personer som har behov for helse- og omsorgstjenester. Staten gir et økende antall pasient- og brukergrupper flere individuelle rettigheter, uten at kommunene settes økonomisk i stand til å oppfylle disse. Det kan gi urealistiske forventninger til kommunens tjenester som opplever et sprik mellom det som kreves og det som faktisk er mulig å gi. For å opprettholde en bærekraftig tjeneste yter kommunen tjenester på lavest effektive omsorgsnivå (LEON). Det handler i

stor grad om veiledning og forebyggende tiltak for at innbyggerne skal kunne klare seg selv lengst mulig. Tjenesten vil arbeide for en bedre gjensidig avklaring av forventningene mellom innbyggerne og tjenesten. Ett av disse tiltakene kan være pårørendeavtaler.

PÅRØRENDEAVTALER: En av forutsetningene for *Bo trygt hjemme-reformen* er at pårørende stiller opp for å ivareta sine nærstående. Pårørende er en viktig faktor for at en tjenestemottaker med bistandsbehov kan fortsette å bo i eget hjem. For tjenesten er det viktig å tidlig indentifisere pårørendes behov og gi god informasjon, opplæring og veiledning. Helsedirektoratet oppfordrer til å opprette pårørendeavtaler som vil kunne avklare roller og forventninger. Avtalen er kun klargjørende og ikke juridisk bindende.

Kompetanse, arbeidskraft og ledelse

KOMPETANSEMOBILISERING: Det vil alltid være en del kompetanse i en organisasjon som ikke kommer fram slik at den blir brukt til daglig. Det er viktig å legge til rette for at alle medarbeiderne får brukt sin kompetanse i det daglige arbeidet. Dette gir økt motivasjon og jobbtilfredshet.

OPPGAVEDELING betyr å bruke den kompetansen vi har på de riktige oppgavene. Med mangel på fagpersonell må oppgaver som ikke trenger helsefaglig kompetanse, kunne utføres av ufaglærte som får opplæring i oppgavene. Helsepersonellkommisjonen beskriver, i *Tid for handling*, kompetansepyramiden som må «fylles på fra bunnen». Det betyr at; for at helsepersonellet skal kunne bruke tiden sin på pasientene, må vi ansette annet personell til å ta seg av de «systemretta» oppgavene, som kjøkken, skyllerom, lager, o.l.

ARBEIDSTIDSORDNINGER: Tjenesten har innført kalenderplan (årsturnus) som er en mer bærekraftig arbeidstidsordning som gir flere ansatte høyere stillingsbrøk, er helsefremmende og gir bedre balanse mellom arbeid og fritid. Ikke minst gir den bedre fordeling av kompetansen ut fra oppgaver og aktiviteter. Ordningen evalueres jevnlig og det er viktig å dra nytte av de gevinstene som kalenderplanen kan gi.

LEDELSE OG LEDERUTVIKLING: Flere stortingsmeldinger har pekt på behovet for økt ledertetthet og mer utviklingsledelse i helse- og omsorgssektoren. Utfordringsbildet i tjenesten er komplekst og de operative lederne (avdelingslederne) her i Gausdal har kun 50 % av arbeidstiden satt av til ledelse. Resten er arbeid i turnus, særlig på helger. Målet om bedre oppgavedeling må derfor også gjelde for lederne.

Digitalisering og helseteknologi

TEKNOLOGI SOM FØRSTEVÅLG: *Nasjonalt velferdsteknologiprogram* slår fast at; der teknologien dekker behovet, skal velferdsteknologi/helseteknologi være førstevalget før man vurderer tildeling av andre tjenester. Å bruke teknologi begrunnes med at tjenestene til pasienten får høyere kvalitet og pasienten opplever økt trygghet, mestring og frihet. Teknologien effektiviserer tjenesteytingen slik at helsepersonellet kan bruke tiden sin på de pasientene som trenger kompetansen og omsorgen mest.

Teknologi er blitt nødvendig, og nytteverdien ved bruk av digital helseteknologi vil endre seg mye med utviklingen av kunstig intelligens (KI). Men fordi kommunen vil også få betydelige investeringskostnader ved innføring av helseteknologi, kan det være vanskelig på kort sikt å ta ut en direkte økonomisk gevinst. Tidsbesparelsen blir ofte spist opp av stadig økende behov, men det er likevel en gevinst ved at flere pasienter får tjenester (*Oslo Economics, 2023*).

DIGITALT TILSYN: Tjenesten har i mange år brukt trygghetsalarmer og medisindispensere. De siste to årene har vi prøvd ut digitalt tilsyn (RoomMate) i begrenset omfang på Follebutunet. Digitalt tilsyn har effektivisert og kvalitetsforbedret tjenesten i flere kommuner og det er store forventninger til innføringen av systemene også hos oss. Det har tatt tid å komme i gang fordi vi er avhengig av en anbudsprosess sammen med flere andre kommuner. Prosessen er i ferd med å avsluttes og vi regner med å kunne komme i gang både i sykehjemmene, omsorgsboligene og private hjem i 2025. Som nevnt er investeringskostnadene være betydelige, så det må settes av tilstrekkelige ressurser både i form av penger og personell til denne innføringen.

Dreining av tjenestebehov i habilitering

Som kommune utfordres vi av at antallet barn som fødes med ulike funksjonsnedsettelse øker på landsbasis. Vi ser en markant økning i antall barn som har behov for sammensatte tjenester. Samtidig har vi også eldre brukere, som i utgangspunktet har en funksjonsnedsettelse, og bor i tilrettelagte bofellesskap. Disse brukerne får på grunn av alder, behov for andre typer omsorgstjenester enn det de tradisjonelle bofellesskapene yter. Dette fordrer en ny type samarbeid mellom omsorgsnivåene, og en forventningsavklaring om hvilke type tjenester den enkelte skal ha, hvor en skal få tjenester, og når endring i behov inntreffer.

Fokusområder 2025

Forebygging og mestring

Å arbeide proaktivt gjennom forebygging og tidlig innsats, framfor reaktivt gjennom behandling og rehabilitering, har hatt fokus i mange år, og vi har greid å vri en større del av tjenesteytingen over fra institusjonsdrift til hjemmetjenester. Men med tidligere utskrivning fra sykehusene, flere eldre med sammensatte helseutfordringer og økende antall personer med demens, opplever vi et økende press på sykehjemmene, så arbeidet med forebygging og mestring må fortsatt ha fokus.

Kompetanse, arbeidskraft og ledelse

Den økende utfordringen med å skaffe kompetent helsepersonell gjør at vi tvinges til å arbeide på nye måter. Gjennom oppgavedeling og nye arbeidstidsordninger øker muligheten for å bruke rett kompetanse på riktig oppgave. For å få til endringene er vi avhengig av å ha ledere som er tett på personalet og styrer utviklingsprosessene.

Digitalisering og helseteknologi

Der teknologien dekker behovet skal teknologi være førstevalget i tjenesteytingen. Helseteknologi har muligheten til å gi pasienten trygghet og frihet og høyere grad av tilsyn enn et fysisk frammøte vil kunne gi.

Det vil være ressurskrevende å innføre helseteknologi, så kommunen må sette av tilstrekkelige midler til å gjøre innføringen på en god måte. I dette ligger også at vi må ha ressurser til å jobbe med gevinstrealisering i form av effektivisering og organisasjonsendring.

Måltabell

Økonomiplan for 2025-2028

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

Oppdrag

Oppdrag

Digitalisering, helseteknologi

Beskrivelse

- Digital helseteknologi gir store fordeler. Brukerne opplever økt trygghet, sikkerhet, bedre tjenester, økt grad av mestring og større frihet og mulighet til å være mer aktiv og sosial, til tross for helse- eller funksjonsmessige plager. Teknologien letter og effektiviserer arbeidet for tjenesteyterne.
- Vi har forskjellig teknologi i bruk. Trygghetsalarmer har vært brukt i over 30 år, enten som eneste tilbud eller sammen med forskjellig sensorikk, som f.eks. døralarmer og brannvarslere. Medisindispensere har vært i bruk i noen år og flere og flere pasienter ønsker slike. Digitalt tilsyn (RoomMate) har vært benyttet på Follebutunet i to år. Når teknologien er aktivisert registrerer den kontinuerlig det som skal registreres. Pasienten blir ikke forstyrret av fysiske besøk på rommet og sover bedre om natten.
- Gausdal er, sammen med flere andre kommuner, i ferd med å inngå avtale med ny leverandør av utstyr til digitalt tilsyn. Når avtalen er inngått kan det kjøpes inn utstyr til bruk både i sykehjem, omsorgsboliger og private hjem.
- Nytt pasientvarslingssystem kan koples sammen med annen teknologi, inkludert GPS, og gi personalet økt mulighet til å fange opp det som skjer, samtidig som pasientene får større bevegelsesfrihet (Geofence).

Forebygging og mestring - forventningsavklaringer etter prinsippet om laveste effektive omsorgsnivå (LEON-prinsippet)

Det er ofte et gap mellom det innbyggerne forventer, og det de kommunale tjenestene kan levere. Tjenesten opplever et økt press fra pasienter og pårørende, men også fra tjenestens egne ansatte som har veldig høye forventninger til hva som bør ytes. Kommunens tjenester må gis på lavest effektive omsorgsnivå (LEON-prinsippet). Selv om vi har lover, forskrifter, prosedyrer og retningslinjer å gå etter, bør det arbeides for å skape en gjensidig avklaring og forståelse

Økonomiplan for 2025-2028

Oppdrag

Beskrivelse

mellom innbyggerne og tjenesten. (Se for øvrig oppdrag på planområde 1.)

Forebygging og mestring - pårørendeavtaler -

Kompetanse og arbeidskraft - oppgavedeling og kalenderplan - (TØRN)

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2025	2026	2027	2028	Økonomiplan 2025-2028
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	1 050	0	0	0	1 050
Sum investeringsprosjekter	1 050	0	0	0	1 050

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Det er planlagt utskifting av biler til hjemmetjenesten i 2024 og 2025. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje. De fleste av bilene må ha firehjulsdraft. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnetts tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler eventuelt hybrid-biler, så langt det lar seg gjøre.

Generelle utgifter og inntekter

Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme på planområdet. Premieavvik pensjon og budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	-32 550	-32 550	-32 550	-32 550
Vedtatt forrige periode				
Saldering - planområde 13 Generelle utgifter og inntekter	-414	-883	-929	-929
Saldering, reversere avsetning til flyktningefond	3 116	3 597	3 597	3 597
Økt avsetning av renter til bundne fond - høyere rentenivå	-20	-50	-50	-50
Andre tiltak	-3 199	-2 620	-1 777	-1 777
Sum Vedtak forrige periode	-517	44	841	841
Sum Budsjettendring i år	-20 636	-20 636	-20 636	-20 636
Sum Lønns- og prisvekst	9	9	9	9
Konsekvensjustert budsjett	-21 143	-20 583	-19 785	-19 785
Konsekvensjustert ramme	-53 693	-53 133	-52 335	-52 335
Nye tiltak				
Endring pensjon 2025-2028	-3 093	8 392	9 537	10 567
Reversering vedtatt saldering 2024-2027 jamfør bærekraft 24-25	414	883	929	929
Økt ramme for lønnsvekst fra 2024 til 2025	22 404	22 404	22 404	22 404
Sum Nye tiltak	19 725	31 679	32 870	33 900
Innsparingstiltak				
Bærekraft - Lavere renteutgifter på kommunens låneportefølje	-199	-368	-548	-548
Sum Innsparingstiltak	-199	-368	-548	-548
Nye tiltak og realendringer budsjett	19 526	31 311	32 322	33 352
Ramme 2025-2028	-34 167	-21 822	-20 013	-18 983

Sammendrag budsjett

Det er en redusert driftsramme med 1,6 mill. kr fra 2024 til 2025. Korreksjon avskrivninger har sin motpost på dette planområdet, og endringen utgjør en redusert utgift på 3,6 mill. kr. Planområdet inneholder avsatte budsjettposter til lønnsoppgjør, pensjon, egenandel lærlinger og formannskapetets tilleggsbevilgningspost. Det vises til obligatorisk note til Bevilgningsoversikter drift for nærmere informasjon om dette. De samlede utgiftene til pensjon på dette planområdet er redusert med 0,6 mill. kr fra 2024 til 2025. Økt avsetning til lønnsoppgjør er samlet sett 4,6 mill. kr fra 2024 til 2025.

Satsingsområder

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn.

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.
	Videreutvikling av det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, enkeltpersoner og kommunen. Det bidrar til et sosialt bærekraftig lokalsamfunn med høy deltakelse og trivsel.
	Å bruke vår rolle som nasjonalparkkommune til å legge til rette for at befolkningen og næringslivet kan ha glede og nytte av Langsua og nærliggende verneområder.
	Å legge til rette for dialog og samarbeid med innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner. Samskaping og samarbeid bidrar til viktig og nødvendig utvikling i kommunen.
Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet.	Aktiv tilrettelegging for at barn og unge deltar i utviklingen av lokalsamfunnet, og at de gjennom utdanningsløpet får demokrati-opplæring og en bred forståelse av samfunnet.
	Aktivt arbeid for å få flere til å bruke stemmeretten sin og delta i lokalpolitikken.
	Et kulturliv som bidrar til fellesskap og glede, gir gode opplevelser og varierte sosiale møteplasser for alle aldersgrupper.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag	Beskrivelse
Arbeid med Bondens nettverk	Bondens nettverk er en liste over aktører som bonden eller andre kan kontakte hvis de er bekymret for bondens situasjon og helse. Landbrukskontoret arrangerer julelunsj årlig, og følger opp saker gjennom året.
Oppfølging av frivilligstrategien, etter evaluering av handlingspunktene.	-
Synliggjøre landbruksnæringa og være pådriver for næringsvirksomheter i landbruket	<ul style="list-style-type: none"> • Dialog med gårdbrukerne om krav båsfjøs-løsdrift • Ungdom sommerjobb skog, samarbeid med Lesja/Dovre • Fjellandbruket gårdssag og gjødsel - gjødselhåndtering • Lokalmat/tilleggsnæring - samarbeid med LRV (Lillehammer Region Vekst)

Sammen om bærekraftig arealbruk.

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Arealet vårt skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.

Arealplanene våre skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.

Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Delmål

At arealstrategiene legges til grunn ved utarbeidelse og vedtak av alle tema- og arealplaner og i byggesaksbehandlingen.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Prosjekt naturbaserte løsninger for restaurering av kantsoner i Gausa -

Regulering av boligområder Segalstad bru og Follebu -

Utbygging veg, vann og avløp Steinslia næringsområde -

Sammen for Lillehammer-regionen

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være fritidsinnbygger, arbeide, studere, besøke, investere og drive virksomhet i.

Delmål

Aktiv eierskapspolitikk.

At samarbeid utvikles for fremtidsrettede og effektive løsninger i kommunal tjenesteyting.

Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Samarbeid gir Lillehammer-regionen en sterkere stemme som samfunnsaktør.

En organisasjon som samskaper

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Delmål

Godt samspill, god rolleavklaring og respekt for hverandres roller som folkevalgte/ledere/ansatte/tillitsvalgte/verneombud.

Ledere som arbeider styrkebasert og bygger kultur for læring, forenkling og forbedring.

Vi arbeider målrettet med likestilling i et inkluderende arbeidsmiljø som ivaretar ulike livsfaseutfordringer.

Hovedmål

Delmål

Å arbeide aktivt med god økonomistyring og effektiv tjenesteproduksjon i hele organisasjonen.

Å sikre de ansattes rettigheter og fremmer et trygt arbeidsmiljø for alle. Ansatte og tillitsvalgte medvirker aktivt i utviklingsarbeid.

Å utvikle nye løsninger sammen med andre, ikke bare internt i kommunen, men også med innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner og forsknings- og utviklingsmiljøer.

Å videreutvikle kommunen som en arbeidsplass med ansvarsbevisste, myndiggjorte og kompetente medarbeidere som er kjent med og bruker handlingsrommet.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Anskaffelse av elektronisk pasientjournal (EPJ) og økonomisystem

Beskrivelse

Planlegge og starte anskaffelse (anbudsprosess) av nytt økonomisystem (i dag, Agresso) og nytt elektronisk pasientjournalssystem, EPJ (i dag, Gericca).

Digitalisering, helseteknologi

- Digital helseteknologi gir store fordeler. Brukerne opplever økt trygghet, sikkerhet, bedre tjenester, økt grad av mestring og større frihet og mulighet til å være mer aktiv og sosial, til tross for helse- eller funksjonsmessige plager. Teknologien letter og effektiviserer arbeidet for tjenesteyterne.
- Vi har forskjellig teknologi i bruk. Trygghetsalarmer har vært brukt i over 30 år, enten som eneste tilbud eller sammen med forskjellig sensorikk, som f.eks. døralarmer og brannvarslere. Medisindispensere har vært i bruk i noen år og flere og flere pasienter ønsker slike. Digitalt tilsyn (RoomMate) har vært benyttet på Follebutunet i to år. Når teknologien er aktivisert registrerer den kontinuerlig det som skal registreres. Pasienten blir ikke forstyrret av fysiske besøk på rommet og sover bedre om natten.
- Gausdal er, sammen med flere andre kommuner, i ferd med å inngå avtale med ny leverandør av utstyr til digitalt tilsyn. Når avtalen er inngått kan det kjøpes inn utstyr til bruk både i sykehjem, omsorgsboliger og private hjem.
- Nytt pasientvarslingssystem kan koples sammen med annen teknologi, inkludert GPS, og gi personalet økt mulighet til å fange opp det som skjer, samtidig som pasientene får større bevegelsesfrihet (Geofence).

Digitalisering, informasjonssikkerhet og personvern - strategi

Det legges en strategi for kommunens prioriteringer innen digitalisering, med basis i felles digitaliseringsstrategi for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Nye nasjonale krav til informasjonssikkerhet, personvern og cyberhendelser krever større ressurser. Oppgradering av alle systemansvarliges kapasitet og medarbeidernes kompetanse, kombinert med flere store anskaffelsesprosesser av nye fagsystemer, likeså.

Oppdrag

Beskrivelse

Kompetanse og arbeidskraft - oppgavedeling og kalenderplan - (TØRN)

Sammen om gode hverdagsliv

Måltabell for kommunen

Hovedmål

I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Delmål

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Et tilgjengelig lokalsamfunn for alle, ved å legge universell utforming til grunn i alle kommunale planer.

Flere gode leveår for alle, ved at eldre og innbyggere med funksjonsnedsettelse kan bo hjemme lengst mulig, med nødvendige tjenester for å mestre hverdagen.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Elevene tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.

Å være opptatt av barn og unges gode egenskaper, og bygge på hverandres ressurser. Det styrker fellesskap, læring og mestring i barnehagen, på skolen, hjemme og på fritidsarenaene.

Vi er et lokalsamfunn som gir gode muligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.

Et aktivitetsvennlig lokalsamfunn for alle. Det skjer ved å legge til rette for lett tilgjengelige fysiske omgivelser, åpne møteplasser for organisert og uorganisert aktivitet, aktive og trygge skoleveier.

Et aktivt samarbeid mellom lokalsamfunnet og kommunen som organisasjon, for et godt og bærekraftig velferds- og tjenestetilbud.

Kommunale planer som legger aktivt til rette for ulike type boliger for alle livsfaser i varierte bomiljøer.

Systematisk arbeid for at alle skal ha like muligheter. Redusert sosial ulikhet og forskjeller i levekår gjennom tiltak rettet mot lavinntektsfamilier.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Bosetting flyktninger

Det vil i planperioden bli jobbet med å bosette flyktninger i henhold til anmodning og vedtak som tidligere er fattet om dette.

Deltakelse i kompetanseløftet

Deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis (i regi av REKOM, regional kompetanseutvikling.)

Deltakelse i kompetanseløftet

Deltakelse i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Oppdrag

Beskrivelse

Digitalisering, helseteknologi

- Digital helseteknologi gir store fordeler. Brukerne opplever økt trygghet, sikkerhet, bedre tjenester, økt grad av mestring og større frihet og mulighet til å være mer aktiv og sosial, til tross for helse- eller funksjonsmessige plager. Teknologien letter og effektiviserer arbeidet for tjenesteyterne.
- Vi har forskjellig teknologi i bruk. Trygghetsalarmer har vært brukt i over 30 år, enten som eneste tilbud eller sammen med forskjellig sensorikk, som f.eks. døralarmer og brannvarslere. Medisindispensere har vært i bruk i noen år og flere og flere pasienter ønsker slike. Digitalt tilsyn (RoomMate) har vært benyttet på Follebutunet i to år. Når teknologien er aktivisert registrerer den kontinuerlig det som skal registreres. Pasienten blir ikke forstyrret av fysiske besøk på rommet og sover bedre om natten.
- Gausdal er, sammen med flere andre kommuner, i ferd med å inngå avtale med ny leverandør av utstyr til digitalt tilsyn. Når avtalen er inngått kan det kjøpes inn utstyr til bruk både i sykehjem, omsorgsboliger og private hjem.
- Nytt pasientvarslingssystem kan koples sammen med annen teknologi, inkludert GPS, og gi personalet økt mulighet til å fange opp det som skjer, samtidig som pasientene får større bevegelsesfrihet (Geofence).

Fellesskapende didaktikk (undervisningslære) og inkludering

Fellesskapende didaktikk (god klassepedagogikk) og inkludering er utviklingsområder for skolene. Det gjennomføres skolebaserte utviklingsprosesser med veiledning fra høgskolen i Innlandet.

Forebygging og mestring - forventningsavklaringer etter prinsippet om laveste effektive omsorgsnivå (LEON-prinsippet)

Det er ofte et gap mellom det innbyggerne forventer, og det de kommunale tjenestene kan levere. Tjenesten opplever et økt press fra pasienter og pårørende, men også fra tjenestens egne ansatte som har veldig høye forventninger til hva som bør ytes. Kommunens tjenester må gis på lavest effektive omsorgsnivå (LEON-prinsippet). Selv om vi har lover, forskrifter, prosedyrer og retningslinjer å gå etter, bør det arbeides for å skape en gjensidig avklaring og forståelse mellom innbyggerne og tjenesten. (Se for øvrig oppdrag på planområde 1.)

Forebygging og mestring - pårørendeavtaler

-

Mat og måltider- utvikle gode, sunne og varierte måltider i barnehagene

Hver dag spiser barn tre av sine måltider i barnehagen. Maten og måltidene i barnehagen er derfor svært viktig i et folkehelseperspektiv. I 2025 ønsker vi å videreutvikle gode, sunne og varierte måltider, basert på nasjonale retningslinjer. Hver barnehage skal utvikle sine egne retningslinjer for mat og måltider, og det legges opp til samlinger på tvers av barnehagene for å utvikle gode praksiser.

Oppfølging av forebyggende plan

Oppfølgingen av planen er et ansvar for flere enheter, særskilt enhetene Familie og helse, Skole og barnehage, Barnevern og Kultur og informasjonsforvaltning, da de forebyggende tjenestene griper inn i hverandre.

Økonomiplan for 2025-2028

Oppdrag

Samarbeid arbeidsliv og skole, med mål om relevant og virkelighetsnær undervisning.

Beskrivelse

Et innovasjonsprosjekt som har som mål å finne arenaer der arbeidsliv og skole kan samarbeide til felles nytte.

Viktige voksne, systematisering av foreldrestøtte fra 0-16 år

Styrke og systematisere gode samarbeidsformer mellom foreldre og andre viktige voksne, barn og unge og de kommunale tjenestene.

Medvirkning og med-gjøring: Skape god og reell medvirkning som oppleves nyttige for alle, og bidrar til god forståelse for behov.

Viktige voksne, systematisering og videreutvikling av foreldrestøtteamarbeidet fra 0-16 år

Oppdraget gjennomføres i en samhandling mellom tjenester innenfor og utenfor planområdet (oppveksttjenestene).

Sammen om en grønnere kommune

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.

Vi skal jobbe aktivt gjennom det grønne skiftet for å bli klimanøytrale innen 2030.

Delmål

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At planene for næring inkludert landbruk støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet.

Bruk av fornybar energi og lokale ressurser til «Stuttrest energi». Vi har råstoffene og bør foredle dem i Gausdal ved for eksempel å motivere til utbygging av fjernvarmeanlegg.

Klimavennlig transport med gode kollektivtilbud for alle, bedre gang- og sykkelveier og god tilrettelegging for el-biler.

At de regionale temaplanene for næring og landbruk bygger godt opp under målsetninger for det grønne skiftet. Det gjøres blant annet ved å motivere til investeringer i klimatiltak for å redusere utslipp og øke karbonbinding.

At kommunen er pådriver for framtidsrettede løsninger som bidrar til lavere klimagassutslipp, bedre energieffektivitet og tilrettelegging for ny teknologi (karbonnøytral utvikling). Dette skal gjøres gjennom aktiv medvirkning fra innbyggere, næringsliv inkludert landbruk slik at de kan dra nytte av det grønne skiftet.

At kommunen reduserer energibruk og klimagassutslipp fra egen drift. Vi arbeider målrettet med energieffektivisering, kjøp av strøm med fornybar opprinnelsesgaranti og reduksjon av utslipp fra kommunens bilpark. Klimabevissthet skal være gjennomgående for alle tjenester.

At planene for næring inkludert landbruk, støtter opp om ambisjoner for bærekraft. Det gjøres blant annet ved at vi aktivt legger til rette for at de kan tjene på det grønne skiftet. Bedre utbygging av bredbånd, for å redusere behov for bil- og jobbreisen og ta i bruk ny teknologi.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Balanse i videre fritidsboligutvikling med fokus på naturens tålegrense, ved blant annet å fastsette markagrense.

Hovedmål

Delmål

Markagrense innføres ved revisjon av kommunedelplanen for Skei. Fjellområdene våre er, og skal fortsatt være, attraktive for fastboende, fritidsinnbyggere og besøkende.

Å ta hensyn til biologisk mangfold ved å legge naturmangfoldlovens prinsipper til grunn i alle beslutninger. Dette inkluderer prioriterte arter, utvalgte naturtyper og bekjempelse av uønskede arter.

Å sørge for at det bygges der det er trygt, godt tilpasset landskapet og slik at det gir minst mulig klimagassutslipp.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag

Beskrivelse

Beredskapsprosjekt

Beredskapsplan på gårdsnivå for å være bedre forberedt på uforutsette hendelser. Prosjektvarighet 2025-26.

Forberede utarbeidelse av kommunedelplan for klima- og energiplanlegging med tiltak og virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser og sikre mer effektiv energibruk.

I samarbeid med flere kommuner.

Prosjekt naturbaserte løsninger for restaurering av kantsoner - i Gausa

Regulering av boligområder Segalstad bru og Follebu

-

Synliggjøre landbruksnæringa og være pådriver for næringsvirksomheter i landbruket

- Dialog med gårdbrukerne om krav båsfjøs-løsdrift
- Ungdom sommerjobb skog, samarbeid med Lesja/Dovre
- Fjellandbruket gårdssag og gjødsel - gjødselhåndtering
- Lokalmat/tilleggsnæring - samarbeid med LRV (Lillehammer Region Vekst)

Utrede alternative energikilder på større kommunale bygg

-

Sammen om samfunnssikkerhet og god beredskap

Måltabell for kommunen

Hovedmål

Gausdal er et trygt lokalsamfunn med god beredskap.

Delmål

En godt organisert kommunal kriseledelse med psykososialt kriseteam.

Helhetlig planlegging for å sikre at areal blir disponert på en bærekraftig måte, og ivaretar hensynet til sikkerhet og beredskap og folkehelse.

Målrettet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap for å ivareta menneskene og verdiene.

Oppdatert planverk innen samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.

Vi skal unngå hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentaksintervallet det er dimensjonert for.

Å prioritere trafiksikkerhet høyt, bla. gjennom godkjenningsordningen Trafikksikker kommune.

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag	Beskrivelse
Forebyggende flomtiltak	-
Oppgradering driftsovervåkningssystem	-
Rapportere på eventuelle avvik knyttet til drikkevann og avløpshåndtering	-
Rapportere på eventuelle avvik knyttet til overvann	-

Bærekraftig økonomi

Måltabell for kommunen

Hovedmål	Delmål
Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.	At kommunen løser oppgavene sine ved å prioritere, drive kontinuerlig forbedringsarbeid og finner nye og bedre løsninger (innovasjon). Vi har en helhetlig tilnærming til saker og planer som krever økonomisk innsats .

Oppdrag for å nå mål

Oppdrag	Beskrivelse
Utrede og anbefale fremtidig skole- og barnehagestruktur, med basis i vedtatte alternativ.	Utrede og anbefale fremtidig skole- og barnehagestruktur, med basis i vedtatte alternativ.
Vegvalg i Helse og omsorg	Gjennomføring av en strategiprosess innen helse- og omsorgstjenestene 1 halvår 2025, for å forberede tjenesten på fremtidige utfordringer og muligheter. Legge frem anbefalinger om vegvalg for politisk behandling.
Økonomisk bærekraft 2025-28	Prosess som utreder og anbefaler tiltak som sikrer økonomisk bærekraft i løpet av økonomiplanperioden, med vekt på 2026-28. Strukturelle og operasjonelle kostnadsdrivere analyseres, og endringer konsekvensvurderes og anbefales. Oppdragene "Skole- og barnehagestruktur" og "Vegvalg i helse og omsorg" utgjør en stor del av prosessen.

Gebyrliste

Barnehage

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Barnehage deltid, 2 dager per uke	kr per måned	1 320,0	880,0	-440,0	-33,3%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Satt ned til 880 kr fra 1. august 2024 , og er foreslått videreført på samme nivå for 2025. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 3 dager per uke	kr per måned	1 980,0	1 320,0	-660,0	-33,3%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Satt ned til 1320 kr fra 1. august 2024 , og er foreslått videreført på samme nivå for 2025. Det betales ikke for juli måned.
Barnehage deltid, 4 dag per uke	kr per måned	2 640,0	1 760,0	-880,0	-33,3%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Satt ned til 1760 kr fra 1. august 2024 , og er foreslått videreført på samme nivå for 2025 Det betales ikke for juli måned.
Barnehage full tid, 5 dager per uke	kr per måned	3 000,0	2 000,0	-1 000,0	-33,3%	Følger makspris som fastsettes av Stortinget. Maksprisen ble satt ned til 2000 kr fra 1. august 2024, og er foreslått videreført på samme nivå for 2025. Det betales ikke for juli måned.
Kost barnehage	kr per måned	523,0	544,0	21,0	4,0%	Det betales ikke for juli måned. Reduserte plasser betaler redusert kostpris.
Redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier.						Lavinntektsfamilier har rett til 20 timer gratis kjernetid i barnehagen per uke. Søkes om årlig elektronisk via kommunens hjemmesider.
Søskenmoderasjon foreldrebetaling barnehage, uansett antall						Moderasjon på 30% for første søsken, 100% for de neste.

Barnehage deltid, 2 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 3 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage deltid, 4 dag per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Barnehage full tid, 5 dager per uke

Dersom Stortinget vedtar annen makspris enn det som er regjeringens forslag, vil kommunens sats bli det samme som Stortingets vedtak.

Skolefritidsordning

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %	
Blir barna hentet etter stengetid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	kr	443,0	461,0	18,0	4,1%	
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	210,0	219,0	9,0	4,3%	
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	350,0	364,0	14,0	4,0%	
Redusert foreldrebetaling					Lavinntekstfamilier har rett til redusert foreldrebetaling for SFO. Søkes om elektronisk årlig via kommunens hjemmeside.	
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	kr per måned	2 079,0	2 164,0	85,0	4,1%	Barn på 1.-3. trinn har krav på 12 timer gratis SFO per uke. Dette innebærer at barn i 1.-3. trinn med deltids plass ikke betaler for plassen.
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	kr per måned	2 839,0	2 955,0	116,0	4,1%	Barn på 1.-3. trinn har 12 timer gratis SFO per uke. For barn på 1.-3. trinn betales det dermed kun for differansen mellom full og redusert plass.
Skolefritidsordning timesats	kr	94,9	99,0	4,1	4,3%	
Søskenmoderasjon skolefritidsordning, uansett antall		50%	50%			

Bibliotek

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Purregebyr, 1. gangs purring	kr	30	30	0	0%
Purregebyr, 2. gangs purring	kr	50	50	0	0%
Purregebyr, 3. gangs purring	kr	100	100	0	0%

Kulturskole

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dans	kr	1 855,0	1 931,0	76,0	4,1%
Gruppeundervisning/rockeverksted	kr	2 457,0	2 558,0	101,0	4,1%
Individuell undervisning	kr	3 417,0	3 557,0	140,0	4,1%
Søskenmoderasjon individuell undervisning, uansett antall		25%	25%		

Leie av lokaler

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt.					
Husleie for klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement.					
Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle.					
Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.					
Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune.					

Gausdalahallen, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	858,0	893,0	35,0	4,1%

Gausdalahallen, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	kr	985,0	1 025,0	40,0	4,1%
Leie av hel hall, pr. time hverdager	kr	628,0	654,0	26,0	4,1%
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	kr	288,0	299,0	11,0	3,8%
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	kr	457,0	475,0	18,0	3,9%
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	kr	374,0	389,0	15,0	4,0%
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	kr	592,0	616,0	24,0	4,1%
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	kr	858,0	893,0	35,0	4,1%

Økonomiplan for 2025-2028

Gausdal Arena, innenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dansesal	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Klubbrom	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 383,0	1 440,0	57,0	4,1%
Møterom m/kjøkken, C102	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Spinningrom time	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Styrkerom, månedskort enkelt personer	kr	210,0	218,0	8,0	3,8%
Ungdomshus	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%

Gausdal Arena, utenbygds

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Dansesal hverdager pr. time	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Dansesal lør/søn pr. time	kr	496,0	517,0	21,0	4,2%
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	kr	628,0	654,0	26,0	4,1%
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	kr	987,0	1 027,0	40,0	4,1%
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%
Klubbrom, hverdager pr. time	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Klubbrom, lør/søn pr. time	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	kr	1 383,0	1 440,0	57,0	4,1%
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. time C102	kr	858,0	893,0	35,0	4,1%
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. time C102	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%
Spinningrom hverdager, time	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Spinningrom lør/søn, time	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%
Styrkerom, månedskort enkelt personer	kr	210,0	218,0	8,0	3,8%
Ungdomshus, hverdager pr. time	kr	628,0	654,0	26,0	4,1%
Ungdomshus, lør/søn pr. time	kr	987,0	1 027,0	40,0	4,1%
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	kr	316,0	329,0	13,0	4,1%
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	kr	497,0	517,0	20,0	4,0%

Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Barn og unge pr. time	kr	574,0	597,0	23,0	4,0%
Kamp kunstgress, pr. økt	kr	2 447,0	2 547,0	100,0	4,1%
Senior, pr. time	kr	955,0	994,0	39,0	4,1%

Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Arrangement, friidrettsbane pr. time	kr	865,0	900,0	35,0	4,0%
Barn og unge friidrettsbane pr. time	kr	194,0	202,0	8,0	4,1%
Barn og unge gress pr. time	kr	379,0	394,0	15,0	4,0%
Kamp gress, pr. økt	kr	1 729,0	1 800,0	71,0	4,1%
Senior, friidrettsbane pr. time	kr	387,0	403,0	16,0	4,1%
Senior, gress pr. time	kr	780,0	812,0	32,0	4,1%

Kulturhuset, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	301,0	313,0	12,0	4,0%
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	1 207,0	1 256,0	49,0	4,1%
Offentlig fest	kr	8 447,0	8 793,0	346,0	4,1%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	421,0	438,0	17,0	4,0%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	241,0	250,0	9,0	3,7%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	64,0	66,0	2,0	3,1%

Kulturhuset, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	kr	1 025,0	1 067,0	42,0	4,1%
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	kr	2 878,0	2 996,0	118,0	4,1%
Offentlig fest	kr	8 447,0	8 793,0	346,0	4,1%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	kr	3 257,0	3 391,0	134,0	4,1%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	kr	2 172,0	2 261,0	89,0	4,1%
Øving, møter og lignende inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	kr	604,0	629,0	25,0	4,1%

Kulturhuset, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Lydutstyr (betaling pr. gang)	kr	2 878,0	2 996,0	118,0	4,1%
Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	kr	2 656,0	2 765,0	109,0	4,1%
Offentlig fest	kr	8 447,0	8 793,0	346,0	4,1%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Salgsmesse (private næringsdrivende)	kr	5 310,0	5 528,0	218,0	4,1%
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	kr	4 223,0	4 396,0	173,0	4,1%

Kommunestyresalen, innenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	302,0	314,0	12,0	4,0%
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	241,0	250,0	9,0	3,7%
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	65,0	67,0	2,0	3,1%

Kommunestyresalen, utenbygds lag og foreninger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	kr	1 811,0	1 885,0	74,0	4,1%
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	kr	1 449,0	1 508,0	59,0	4,1%
Inkl. piano og talelyd (pr. time)	kr	301,0	314,0	13,0	4,3%

Kommunestyresalen, private næringsdrivende og privatpersoner

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	kr	2 052,0	2 136,0	84,0	4,1%
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	kr	3 982,0	4 145,0	163,0	4,1%

Skoleanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Leie av skolelokaler, pr. kveld	kr	346,0	360,0	14,0	4,0%
Leie av skolelokaler, pr. semester	kr	868,0	903,0	35,0	4,0%

Landbruk

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000	1 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Forenklet konsesjonsbehandling	kr	2 000	2 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.
Gebyr for skjønn ved forpakting	kr	5 215,0	5 429,0	214,0	4,1%
Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000	2 000	0	0% Maksimalsats fastsatt i forskrift fra Landbruksdirektoratet.

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i % Merknad
Ordinær konsesjonsbehandling	kr	5 000	5 000	0	0% Maksimalsats i forskrift fastsatt av landbruksdirektoratet.

Utleie- og omsorgsboliger

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i % Merknad
1-roms	kr per måned	4 443,0	4 567,0	124,0	2,8%
1-roms med strøm	kr per måned	5 093,0	5 236,0	143,0	2,8%
2-roms	kr per måned	6 984,0	7 180,0	196,0	2,8%
2-roms med strøm	kr per måned	7 734,0	7 951,0	217,0	2,8%
3-roms	kr per måned	8 890,0	9 139,0	249,0	2,8%
4-roms	kr per måned	10 159,0	10 443,0	284,0	2,8%
5-roms	kr per måned	10 794,0	11 096,0	302,0	2,8%
TILLEGG FELLESAREAL	kr per måned	1 903,0	1 956,0	53,0	2,8%
TILLEGG GARASJEPLASS	kr per måned	605,0	622,0	17,0	2,8%

Utleiesatsene er justert opp med 2,8 % i henhold til KPI for perioden juli 2023 – juli 2024.

Pleie- og omsorg

Pleie og omsorg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Behandling hos fysioterapeut for hjemmeboende pasienter (20 min)	kr	149,0	155,0	6,0	4,0%	
Behandling hos fysioterapeut. Tillegg for behandling ut over 20 min. per påbegynte 10. min. (gjelder inntil frikortgrensen)	kr	47,0	49,0	2,0	4,3%	
Dag/nattopphold sykehjem	kr	110,0	115,0	5,0	4,5%	Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen kan bli endret i 2025.
Dagsro dagsenter for hjemmeboende (inkluderer opphold, transport, kaffe og middag)	kr	170,0	177,0	7,0	4,1%	Summen er satt sammen slik: opphold med måltider kr 112, transport kr 65.
For å se oppdaterte satser hjemlet i forskrift om						https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1349?q=forskrift%20om%20egenandel%20kommunale%20hels etj

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i %	Merknad
betalingssatser for kommunale helsetjenester, nettadressen i merknadsfeltet kopieres inn i en nettleser.						
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	kr	4 555,0	4 742,0	187,0	4,1%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	kr	968,0	1 008,0	40,0	4,1%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	kr	2 277,0	2 370,0	93,0	4,1%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 4G – 5 G	kr	3 416,0	3 556,0	140,0	4,1%	
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	kr	230,0	240,0	10,0	4,3%	*) Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret i løpet av 2025.
Korttidsopphold sykehjem	kr	193,0	200,0	7,0	3,6%	Satsen er fastsatt i §4 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Satsen kan bli endret i 2025.
Kurdøgnpris	kr	3 608,0	3 744,0	136,0	3,8%	Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtidsplass.
Langtidsplass sykehjem		-	-			Satsen er avhengig av den enkeltes inntekt/utgift. Beregningen er hjemlet i § 3 i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester.
Mat. Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	kr	32,0	33,0	1,0	3,1%	
Mat. Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	kr	3 660,0	3 810,0	150,0	4,1%	
Mat. Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	kr	92,0	95,0	3,0	3,3%	
Servicepakke HDO per mnd	kr	5 676,0	5 909,0	233,0	4,1%	
Timesats hjemmehjelp	kr	487,0	512,0	25,0	5,1%	
Trygghetsalarm etter helse- og omsorgstjenesteloven		0	0	0	0%	
Trygghetsalarm, per måned	kr	397,0	413,0	16,0	4,0%	
Utlån av hjelpemidler	kr	0	100	100	0%	Nytt gebyr fra 2025. Gjelder utlån av høyfrekvente hjelpemidler til privat bruk. For eksempel krykker og rullator.
Vask av privattøy for hjemmeboende pasienter. Sats per maskin	kr	94,0	97,0	3,0	3,2%	

Kurdøgnpris

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har eller har hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett.

Rehabilitering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Skyss dagsenter tur/retur	kr	62,0	64,0	2,0	3,2%

Omsorgstønnad

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Timesats	kr	229,0	239,0	10,0	4,4%

Vann, avløp, slam, renovasjon, feiing

Vann

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	kr inkl mva	2 585	3 231	646	25% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 2973 kr inkl. mva.
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	3 870	4 838	968	25% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 4451 kr inkl. mva.
Forbruksgebyr, all bebyggelse per m3	kr inkl mva	25,88	32,35	6,47	25,00% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 29,76 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	919	919	0	0% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 899 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr høy sats per m2	kr inkl mva	651	651	0	0% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 630 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr lav sats per m2	kr inkl mva	253	253	0	0% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 233 kr inkl. mva.

Tilknytningsgebyr hytter pr, m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Tilknytningsgebyr høy sats per m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Avløp

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	kr inkl mva	2 156	3 234	1 078	50% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 2971 kr inkl. mva.
Abonnementsgebyr hytter	kr inkl mva	3 235	4 853	1 618	50% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 4458 kr inkl. mva.
Forbruksgebyr, all bebyggelse pr m3	kr inkl mva	26,95	40,42	13,47	49,98% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 37,15 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	kr inkl mva	693,87	693,87	0,00	0,00% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 672,26 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr høy sats pr m2	kr inkl mva	693,87	693,87	0,00	0,00% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 672,26 kr inkl. mva.
Tilknytningsgebyr lav sats pr m2	kr inkl mva	270,03	270,03	0,00	0,00% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 248,43 kr inkl. mva.

Tilknytningsgebyr hytter pr, m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Tilknytningsgebyr høy sats pr m2

For tilknytningsgebyr regnes det kun mva av den delen av beløpet som utgjør lav sats. Det overskytende er mva-fritt.

Slam

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Stoppgebyr	kr inkl mva	1 037,0	1 037,0	0,0	0,0% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 955 kr inkl. mva.
Tømming av septikslam, pr m ³ .	kr inkl mva	564,0	564,0	0,0	0,0% Fra 01.05.2025 reduseres mvasatsen på vann og avløp fra 25% til 15%. Ny sats fra 01.05 blir 519 kr inkl. mva.

Økonomiplan for 2025-2028

Renovasjon

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 140 liter	kr inkl mva	2 070,0	2 210,0	140,0	6,8%
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 240 liter	kr inkl mva	3 535,0	3 770,0	235,0	6,6%
Ekstra restavfall UTOVER stort abonnement + 360 liter	kr inkl mva	5 380,0	5 740,0	360,0	6,7%
Renovasjon 240 liter hermetikk/glassemb.	kr inkl mva	350,0	350,0	0,0	0,0%
Renovasjon 240 liter matavfall	kr inkl mva	350,0	350,0	0,0	0,0%
Renovasjon 240 liter papir	kr inkl mva	350,0	350,0	0,0	0,0%
Renovasjon 360 liter papir	kr inkl mva	585,0	585,0	0,0	0,0%
Renovasjon ekstrasekk 100 liter restavfall	kr inkl mva	120,0	125,0	5,0	4,2%
Renovasjon ekstratømming pr. 5 beholdere	kr inkl mva	625,0	670,0	45,0	7,2%
Renovasjon ekstratømming pr. stk. fellesløsning	kr inkl mva	980,0	1 050,0	70,0	7,1%
Renovasjon etableringsgebyr pr. abonnement	kr inkl mva	2 735,0	2 910,0	175,0	6,4%
Renovasjon fellesløsning liten	kr inkl mva	2 720,0	2 895,0	175,0	6,4%
Renovasjon fellesløsning middels	kr inkl mva	4 085,0	4 360,0	275,0	6,7%
Renovasjon fellesløsning stor	kr inkl mva	7 325,0	7 820,0	495,0	6,8%
Renovasjon fritid kategori I	kr inkl mva	1 150,0	1 210,0	60,0	5,2%
Renovasjon fritid kategori II	kr inkl mva	3 235,0	3 440,0	205,0	6,3%
Renovasjon henting 10 - 30 meter. (Forutsetning at bil kan kjøre inntil og godkjennes av GLØR).	kr inkl mva	1 095,0	1 160,0	65,0	5,9%
Renovasjon henting 3 - 10 meter	kr inkl mva	660,0	700,0	40,0	6,1%
Renovasjon levering restavfall gjenvinningstasjoner	kr inkl mva	3 880,0	4 130,0	250,0	6,4%
Renovasjon liten 140 l restavfall	kr inkl mva	2 720,0	2 895,0	175,0	6,4%
Renovasjon middels 240 l restavfall	kr inkl mva	4 085,0	4 360,0	275,0	6,7%
Renovasjon sambruk 2 ab. 140 liter restavfall	kr inkl mva	2 580,0	2 740,0	160,0	6,2%
Renovasjon sambruk 2 ab. 240 l. restavfall	kr inkl mva	2 695,0	2 860,0	165,0	6,1%
Renovasjon sambruk 2 ab. 360 l. restavfall	kr inkl mva	3 485,0	3 700,0	215,0	6,2%
Renovasjon sambruk 3 ab. 360 l restavfall	kr inkl mva	2 695,0	2 865,0	170,0	6,3%
Renovasjon stor 360 l restavfall	kr inkl mva	7 325,0	7 820,0	495,0	6,8%

Økonomiplan for 2025-2028

Feiing

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Feieavgift pr. pipe	kr ekskl. mva	512,5	463,0	-49,5	-9,7% Pris i 2024 er inkludert mva. Fra 2025 oppgis pris på feiing ekskludert mva.
Gassfyringsanlegg	kr ekskl. mva.	375	330	-45	-12% Pris i 2024 er inkludert mva. Fra 2025 oppgis pris på feiing ekskludert mva.
Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	kr	684,0	715,0	31,0	4,5%

Renovasjon, tillegg som faktureres direkte fra GLØR

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Borettslag/ sameier etc med fellesløsninger som ønsker oppgraderte løsninger må betale merkostnaden dette medfører.					
Det er i avfallsforskriften en begrensning for levering av farlig avfall på 1000 kg/abonnement pr. år kostnadsfritt i selvkostbudsjettet. Ved levering av farlig avfall over 1 000 kg/pr. abonnement pr.					
For abonnenter med fellesløsninger vil det inntil videre være frivillig ordning med plastsortering. Prøveprosjekt gjennomføres med nedgravde løsning.					
Ved levering av returtre er det maksimal mengde på 1 000 kg/pr. abonnement i året for levering kostnadsfritt på gjenvinningsstasjoner i selvkostbudsjettet.					
Ved levering av returtre over 1 000 kg/pr. abonnement pr. år er prisen kr. 1,32 pr. kg. ekskl. mva.					
Ved opprydding etter dumping av avfall på GLØRs miljøborg/fellesplasser faktureres 1 270 kr /t ekskl. mva med tillegg for antall kg avfall i hht gjeldende prisliste.					
Ved utsetting av dunker til nye abbonnenter benyttes STANDARD abonnement med 140 l restavfall. Kunde kan avtale annet abonnement.					

Byggesaksbehandling

Pkt 1 Tiltak § 20-1 og 4, tiltaksklasse 1

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0 - 50 m2	kr	7 083,0	8 500,0	1 417,0	20,0%
Søknad om tiltak 051- 100 m2	kr	16 368,0	19 642,0	3 274,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	23 747,0	28 496,0	4 749,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 313,0	2 776,0	463,0	20,0%

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 2

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0-50 m2	kr	11 705,0	14 046,0	2 341,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m2	kr	30 715,0	36 858,0	6 143,0	20,0%
Søknad om tiltak 51 - 100 m2	kr	21 115,0	25 338,0	4 223,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 313,0	2 776,0	463,0	20,0%

Pkt 1 Tiltak § 20-1 tiltaksklasse 3

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Søknad om tiltak 0 - 50 m ²	kr	18 632,0	22 358,0	3 726,0	20,0%
Søknad om tiltak 101 - 200 m ²	kr	34 369,0	41 243,0	6 874,0	20,0%
Søknad om tiltak 51 - 100 m ²	kr	28 056,0	33 667,0	5 611,0	20,0%
Tillegg pr påbegynt 100 m2 over 200 m2	kr	2 313,0	2 776,0	463,0	20,0%

Pkt 2 Reduksjon på grunn av tiltak/sakstype

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Søknad etter § 20-4 uten ansvarsrett		-50%	-50%		
B. Kaldtlager, garasje mv		-50%	-50%		
C. Redskapshus over 100 m2		-75%	-75%		
D Bruksendring		-50%	-50%		
E. Rammetillatelse		0%	0%		
F. Igangsettingstillatelse		75%	75%		

Pkt 3 Tillegg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Oppstart før godkjenning		100%	100%		
B. Ufullstendig søknad		50%	50%		

Pkt 4 Varige konstruksjoner og anlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tiltaksklasse 1	kr	7 082,0	8 498,0	1 416,0	20,0%
Tiltaksklasse 2	kr	11 705,0	14 046,0	2 341,0	20,0%
Tiltaksklasse 3	kr	18 633,0	22 360,0	3 727,0	20,0%

Økonomiplan for 2025-2028

Pkt 5 Tekniske installasjoner

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Tiltaksklasse 1	kr	1 149,0	1 379,0	230,0	20,0%
Tiltaksklasse 2	kr	4 447,0	5 336,0	889,0	20,0%
Tiltaksklasse 3	kr	9 126,0	10 951,0	1 825,0	20,0%

Pkt 6 Riving

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Riving 0 - 100 m2	kr	1 181,0	1 417,0	236,0	20,0%
B. Riving Over 100 m2	kr	2 953,0	3 544,0	591,0	20,0%

Pkt 6 Andre tiltak

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Skilt	kr	2 260,0	2 712,0	452,0	20,0%
B. Skilt i strid med vedtekter og som krever behandling i PU	kr	6 971,0	8 365,0	1 394,0	20,0%
C. Innhegning mot veg	kr	1 122,0	1 346,0	224,0	20,0%
D Endring av tillatelse	kr	2 270,0	2 724,0	454,0	20,0%
E. Fasadeendring	kr	2 259,0	2 711,0	452,0	20,0%
F. Bruksendring fra bolig til hytte	kr	930,0	1 116,0	186,0	20,0%
G. Bruksendring mellom hytte og bolig der den omsøkte bruken har vært godkjent tidligere og alle krav åpenbart er oppfylt	kr	930,0	1 116,0	186,0	20,0%
H. Forlengelse av tillatelse der plangrunnlaget ikke er endret	kr	2 259,0	2 711,0	452,0	20,0%

Pkt 7 Dispensasjon/unntak/oversendelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Enkel dispensasjonsbehandling	kr	2 259,0	2 711,0	452,0	20,0%
B. Dispensasjon middels	kr	9 104,0	10 925,0	1 821,0	20,0%
C. Tyngre dispensasjon	kr	15 693,0	18 832,0	3 139,0	20,0%
D. Gebyr pr oversendelse til andre myndigheter	kr	2 260,0	2 711,0	451,0	20,0%

Pkt 8 Søknad om ansvarsrett

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Første behandling pr funksjon	kr	1 476,0	1 771,0	295,0	20,0%
B. Personlig godkjenning pr funksjon	kr	1 898,0	2 278,0	380,0	20,0%

Pkt 9 Ferdigstillelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Midlertidig brukstillatelse	kr	2 440,0	2 928,0	488,0	20,0%

Økonomiplan for 2025-2028

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
B. Ferdigattest mindre tiltak §20-4	kr	1 023,0	1 228,0	205,0	20,0%
C. Ferdigattest	kr	2 260,0	2 711,0	451,0	20,0%

Pkt 10 Fradeling

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Enkelttomter i hht reg.planen	kr	2 259,0	2 711,0	452,0	20,0%
B. Andre fradelingssaker	kr	4 773,0	5 728,0	955,0	20,0%
C. Jordlovsbehandling § 12 Jordloven	kr	2 000,0	2 000,0	0,0	0,0% * Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden
D. Forenklet jordlovsbehandling	kr	1 000,0	1 000,0	0,0	0,0% * Gebyret er forskriftsstyrt, og kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden

Pkt 11 Seksjonering

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Seksjonering 2 seksjoner	kr	7 384,0	8 861,0	1 477,0	20,0%
B. Tillegg pr seksjon over 2	kr	610,0	732,0	122,0	20,0%
C. Reseksjonering	kr	7 384,0	8 861,0	1 477,0	20,0%
D. Tillegg for medgått tid utover 5 t	kr per time	481,0	502,0	21,0	4,4%
E. Tinglysingsgebyr (papirbasert innsending)	kr	585,0	500,0	-85,0	-14,5% *Tinglysingsgebyr er forskriftsstyrt. Gebyret ble satt ned i januar 2024 kan bli endret ved forskrift i løpet av planperioden.

Pkt 12 Utslippstillatelse

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Behandlingsgebyr	kr	3 526,0	4 231,0	705,0	20,0%
B. Grunnundersøkelse	kr	4 433,0	5 320,0	887,0	20,0%
C. Foruresnings sak etter saksbehandlerforskrift	kr	45 509,0	54 611,0	9 102,0	20,0%

Pkt 13 Fradrag

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
A. Overskridelse av 12 ukers saksbehandlingsfrist: 25 % reduksjon pr påbegynt uke.					
B. Avslag på søknad. 25 % reduksjon, og maksimalt behandlingsgebyr 10 357 kr.					
C. Trekking av sak før behandling: -50 %					
D. Urimelig gebyr: Fastsettes av enhetsleder.					

Arealplanlegging

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Fast gebyr for planer inntil 10 daa	kr	109 639,0	120 603,0	10 964,0	10,0%
Behandling av planforslag (pbl § 12-3). Tillegg pr. påbegynt daa for planareal over 10 daa.	kr	4 082,0	4 490,0	408,0	10,0%
Behandling av planprogram (pbl. § 12-9 tredje ledd).	kr	7 757,0	8 533,0	776,0	10,0%
Etter medgått tid per time	kr	0,0	1 150,0	1 150,0	0,0% Nytt gebyr 2025
For behandling av private forslag til endring av detaljregulering jf. pbl. § 12-14 første ledd betales 50% av satsene i plangebyret.					
For endring i medhold av pbl. § 12-14 andre og tredje ledd, samt planforslag som kun medfører endring i bestemmelsene.	kr	35 719,0	39 291,0	3 572,0	10,0%
Framleggelse med politisk forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 første ledd)	kr	7 758,0	8 534,0	776,0	10,0%
Framleggelse med politisk og administrativ forhåndsvurdering (pbl. § 12-8 andre ledd)	kr	10 517,0	11 569,0	1 052,0	10,0%
Oppstartsmøte	kr	0,0	12 000,0	12 000,0	0,0% Nytt gebyr 2025
Plangebyr skal være innbetalt før saken legges ut til offentlig ettersyn/høring.					

Unntak fra arealberegningen - Følgende reguleringsformål unntas fra beregninger av gebyr:

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 3 Grønnstruktur					
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 5 Landbruks-, natur- og friluftformål, samlet eller hver for seg					
Areal iht. pbl § 12-5 pkt 6 Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsoner					

Behandlingsgebyr gravesøknad etter Ledningsforskriften

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Behandlingsgebyr gjelder per gravemelding/ sak.					
Behandlingsgebyr gravesøknad - Enkel	kr	0	1 000	1 000	0% Gebyret er nytt i 2025
Behandlingsgebyr gravesøknad - Medium	kr	0	2 300	2 300	0% Gebyret er nytt i 2025.
Behandlingsgebyr gravesøknad - Større	kr	0	4 600	4 600	0% Gebyret er nytt i 2025.

Skjenkebevilling

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	kr	761,0	792,0	31,0	4,1%
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	kr	269,0	280,0	11,0	4,1%
Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.		-	-		Denne satsen fastsettes med forskrift. Foreløpig ukjent sats for 2024. Se utdypende beskrivelse.

Større arrangementer (eks festivaler, russetreff og større konserter med høy omsetning av alkoholholdig drikk). Sats for 2024 hittil ikke kjent.

Faktureres i henhold til gjeldende satser i alkohollovens § 6:
https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-08-538/KAPITTEL_6#%C2%A76-2 skal fastsettes som for faste skjenkebevillinger i henhold til alkohollovens § 7-1. Gebyret blir fastsatt etter innlevering av omsetningsoppgave, med et minstegebyr.

Tobakksgebyr

Gebyr	Enhet	Sats 2024	Sats 2025	Endring i kr	Endring i Merknad %
Årlig avgift for hvert omsetningssted for tobakk	kr	1 811,0	1 885,0	74,0	4,1%

Kart- og oppmålingsgebyrer

Satsene økes ikke fra 2024 til 2025. I tabellen nedenfor er gebyrene for 2024 og forslag til gebyr for 2025 oppgitt.

6.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn	2024	2025
areal fra 0 – 250 m ²	4954	4954
areal fra 251– 500 m ²	9413	9413
areal fra 501 – 2000 m ²	13871	13871
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da. (areal ut over 5000 m ² faktureres etter medgått tid, det vil si; 18.329 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.329 kr).	1486	1486
punktfeste med oppmålingsforretning.	3467	3467
Grunneiendom og festegrunn uten oppmålingsforretning gjelder hvis vilkår i matrikkellovens § 10 fjerde ledd er oppfylt. Hvis deler av grense likevel må måles/merkes, faktureres evt. oppmåling av disse grensene etter medgått tid, det vil si; 3.500 kr, eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 3.500 kr.		

Økonomiplan for 2025-2028

Punktfeste uten oppmåling. Gjelder for eksempel der bygning er kartfestet.	2972	2972
6.1.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn		
areal fra 0 – 500 m ²	3083	3083
areal fra 501 – 2000 m ²	4628	4628
areal fra 2001 m ² – økning per påbegynt da.	0	0
6.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon		
areal fra 0 – 250 m ²	4954	4954
areal fra 251 – 500 m ²	9413	9413
areal fra 251 – 2000 m ²	13872	13872
areal fra 2001 m ² – økning per påbegynt da.	1486	1486
6.1.4 Oppretting av anleggseiendom		
Volum fra 0 -2000m ³	18503	18503
Volum fra 2001 m ³ -økning påbegynt 1000m ³	1543	1543
6.1.5 Registrering av jordsameie		
Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid.		
Minstegebyr	3963	3963
6.2 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning		
Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. Tillegg for oppretting av matrikkelenhet på grunn av at oppmålingsforretning må utsettes på grunn av klimatiske forhold, opparbeidelse av vegger med mer.		
Matrikkelloven §6 andre ledd kr.	0	0

6.2.1 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering		
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2		
6.3 Grensejustering		
6.3.1 Grunneiendom, festegrund og jordsameie		
Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av eiendommens areal. (Maksimalgrensen er satt til 500m ²). En eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum overstiger 20% av eiendommens areal før justeringen, For grensejustering til veg eller jernbaneformål kan andre arealklasser gjelde.		
areal fra 0 -250 m	4954	4954
areal fra 251 - 500 m ²	9413	9413
6.3.2 Anleggseiendom		
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum, men den maksimale grensen settes til 1000 m ³		
volum fra 0 -250m ³	6167	6167
volum fra 251 - 500m ³	9251	9251
6.4 Arealoverføring		
6.4.1 Grunneiendom, festegrund og jordsameie		
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysing gjennomføres. Arealoverføring utløser dokumentavgift som kommer i tillegg. Det gjelder ikke arealoverføring til veg- eller jernbaneformål		
areal fra 0 - 250 m ²	4954	4954
areal fra 251 - 500 m ³	9413	9413

Økonomiplan for 2025-2028

areal fra 501 - 2000 m2	13872	13872
arealoverføring per nytt påbegynt da medfører gebyrøkning på:	1486	1486
Areal utover 5000 m2 faktureres etter medgått tid, det vil si; 18.330 kr eller timesats etter medgått tid hvis dette overstiger 18.330 kr		
6.4.2 Anleggseiendom		
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, - ikke være registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene for sammenføring er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum.		
Volum fra 0 -250m3	4954	4954
Volum fra 251 - 500m3	9413	9413
Volumoverføring per nytt påbegynt 1000 m ³ medfører en gebyrøkning på kr	1486	1486
6.5 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er koordinatbestemt ved oppmålingsforretning		
For inntil 2 punkter	1982	1982
For overskytende grensepunkter, per punkt	297	297
6.6 Klarlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt / eller klarlegging av rettigheter		
Gebyr for klarlegging av eksisterende grenser faktureres etter medgått tid.		
Minstegebyr er	1981	1982
6.7 Privat grenseavtale		
For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde	2313	2313
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde	0	0
Billigste alternativ for rekvisit velges. Alternativt kan gebyr fastsettes etter medgått tid.		

6.8 Urimelig gebyr		
Dersom gebyret blir urimelig i forhold til det arbeidet kommunen har, kan enhetsleder teknisk enhet fastsette et passende gebyr. Vedtaket kan påklages.		
6.9 Betalingstidspunkt		
Kommunen vedtar at gebyret skal kreves etterskuddsvis.		
6.10 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken		
Gjør rekvisenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret.		
6.11 Utstedelse av matrikkelbrev		
Tjeneste	2024	2025
Matrikkelbrev inntil 10 sider	0	0
Matrikkelbrev over 10 sider	0	0
Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen		
Timesatser		
Timesats oppmålingsingeniør	991	991
Timesats for et målelag	1784	1784
I en del saker kan det være flere matrikkelenheter som skal opprettes samtidig, for eksempel i bolig- og hyttefelt.		
Her gis det rabatt under visse forutsetninger:		
-markarbeider og oppmålingsforretning med merking og måling kan utføres uten avbrudd.		
-infrastruktur som veg, vann/avløp og el. er ferdig.		

Økonomiplan for 2025-2028

-det foreligger godkjent digital tomte- /regulerings plan og delingstillatelse.		
-matrikkelenheter som skal opprettes ligger i samme teig med samme hjemmelshaver		
Kvantumsrabatt:		
2 eller flere enheter gir følgende rabatter:		
2 enheter: 10%		
3-5 enheter: 20%		
6-9 enheter: 30%		
10 eller flere enheter: 40%		
Hvordan beregnes rabatten og når skal den gis?		
Rabatten beregnes ut fra innlevert skjema krav om matrikulering, rekvisisjon av oppmålingsforretning. Hvis ikke forutsetningene oppfylles faktureres restbeløpet før matrikkelføring eller hvis matrikkelenhetene alt er opprettet ved utsatt oppmålingsforretning faktureres restbeløpet før matrikkelføring av endelig oppmålingsforretning.		